

OB ŠTIRIDESETI CECILIJANKI

Letos se jubileji kar vrstijo. Ti so pa vsakovrstne narave, tako kulturne kot politične, zgodovinske in družbene. Vsi seveda zaslužijo v svojem okviru in okolju dostojno omembo. Med te sodi prav gotovo tudi goriška Cecilijanka, ki letos obhaja svojo štiridesetletnico. Prav je zato, da ob tem zapišemo nekaj besed v počastitev te množične kulturne manifestacije v zamejstvu.

Ivan Cankar je zelo slikovito zapisal, da je slovenska beseda beseda praznika, petja in vriskanja. In res tudi slovenska zborovska pesem oz. glasba lepo izraža ta čustva, ki so elementarna in prijetna človekova notranja in kulturna dediščina, ki smo jo prejeli od naših prednikov. Slovenska pesem in beseda nam v vseh dolgih stoletjih pričata o žalosti in veselju, o trpljenju in sreči slovenskega naroda in tako nekako ohranjata zgodovinski spomin. Pa ne samo. V vseh časih je namreč naša pesem bodrila in podpirala naš narod v boju za ohranitev vseh duhovnih vrednot, ki so trajen del slovenske kulture. Naj ponovimo z našim največjim pisateljem, da je vsaka pesem "doživljaj, ki ostane v duši neizbrisljiv."

Kaj naj zapišemo goriški Cecilijanki ob njeni štiridesetletnici? Veliko je napisanega posebej, zato tu le nekaj misli. Gotovo je goriška Cecilijanka ena največjih kulturnih manifestacij na Goriškem oz. v zamejstvu sploh. Verjetno niti njen glavni pobudnik prof. Mirko Filej ob koncu petdesetih let ni pričakoval česa takega. Od začetne skromne, čeprav že od prvih let zanimive pevske prireditve se je nato bujno razrasla v mogočno in množično prosvetno manifestacijo, kar je še danes. Tudi kvaliteto je zlasti v zadnjem desetletju zelo napredovala. In če je v prvih letih le goriški Filejev mešani zbor dosegal določeno umetniško raven, so kasneje na to stopno prišli mnogi drugi zbori.

Že vrsto let se na Cecilijanki posebej spominjamo obletnic raznih zlasti goriških oz. primorskih glasbenikov. Tako je prireditelj - Zveza slovenske katoliške prosvete - že posvetil svojo pevsko revijo skladateljem, kot so Vinko Vodopivec, Mirko Filej, Ubald Vrabc, Pavle Merku, Lojze Bratuž, Emil Komel in drugi. Letos bo Cecilijanka počastila življenjski jubilej goriškega glasbenika Stanka Jericija. Zato bodo tudi sodelujoči zbori predstavili več njegovih skladb. Prav je, da se hvaležno spominjamo vseh naših preteklih in sedanjih avtorjev, ki so s svojo bogato ustvarjalnostjo dali gotovo dragocen doprinos slovenski zborovski zakladnici.

Vse to nam danes pomeni goriška revija Cecilijanka. Štirideset let je za kulturni jubilej res veliko. In da je na tem našem primorskem prostoru danes slovenska pesem še vedno živa in razvejana, je gotovo tudi zasluga naše Cecilijanke. Ko se danes vedno bolj in ne samo simbolično pomikamo Evropi naproti, si pri tem lahko le želimo, da bi tudi slovenska pesem in beseda postali eden od kamenčkov v skupnem mozaiku velike evropske kulture.

ANDREJ BRATUŽ

02

BO OLJKA SPET POGNALA?

Nujna vez med gospodarskimi in poklicnimi potrebami ne sme nikdar zamegliti glavnega namena poučevanja, ki je predvsem v pripravljanju učiteljev življenja.

(Janez Pavel II., 17.11.1998)

02

Janez Povše
BOJ MED NASILJEM IN LJUBEZNIJO

03

Jurij Paljk / intervju
FILIBERT BENEDETIČ

05

Danijel Devetak
KAJ GROZI ŽIVLJENJU?

07

Jurij Paljk
O NAŠI ŠOLI

08

Matjaž Rustja
HVALEŽNICA PRI SV. JUSTU

10

Iva Koršič
VEČER MED KRMINSKIMI SLOVENCMI

12

Erika Jazbar
SPOZNAJMO SE V KULTURI!

13

Milan Gregorič
ANATOMIJA NEKEGA USTAVNEGA UPORA

14

Ivan Žerjal / pogovor
MARINO PEČENIK O SDGZ

15

SLAVJE V ČAST LEONU ŠTUKLJU

ŠOLSKA MINISTRA ITALIJE IN SLOVENIJE MED NAMI

SKRIB ZA MANJŠINE - VREDNOTA

IVAN ŽERJAL

O obisku slovenskega in italijanskega šolskega ministra Slavka Gabra in Luigija Berlinguerja je bilo v prejšnjih dneh že veliko povedanega in napisanega. Slišali in brali smo lahko številne pozitivne, če ne celo navdušene ocene njunega srečanja v Ljubljani ter obiska šol italijanske manjšine v Sloveniji in slovenske manjšine v Italiji v ponedeljek, 16. t.m. Obisk je bil pomemben in celo zgodovinski, zlasti kar zadeva simbolno raven: prvič se je zgodilo, da sta ministra za šolstvo obeh držav skupaj obiskala šole obeh manjšin. Za slovensko šolo v Italiji je bil to drugi obisk, potem ko je pred več kot petnajstimi leti takratni italijanski šolski minister Guido Bodrato obiskal licej France Prešeren v Trstu. Tako Gaber kot Ber-

linguer sta si bila tudi v sozvočju v ugotovitvi, da je treba vrednotiti specifičnost narodnih manjšin: skrb za manjšine je vrednota, ki jo je treba uveljavljati, čeprav se večkrat postavljajo problemi finančnega značaja. Na obmejnih področjih pa je treba pospeševati učenje jezikov, saj je največja ovira za oblikovanje skupne Evrope prav jezik.

Mimo teh in drugih ugotovitev, ki sta jih ministra izrekla v zbornici pedagoškega liceja A.M. Slomšek pri Sv. Ivanu v Trstu, in mimo prisrčnega sprejema, ki so ga gostom priredili učenci, dijaki, profesorji in učitelji (v poslopju delujeta še osnovna šola O. Župančič in srednja šola Sv. Cirila in Metoda), je potrebno spregovoriti o vprašanih, ki ostajajo kljub pozitivnim premikom še vedno nerešena.

STRAN 2

FOTO KROMA

OB POMEMBEM JUBILEJU

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA SLAVI 75 LET

JURIJ PALJK

Naša Goriška Mohorjeva družba je v torek, 17. t.m., slavila visok jubilej; 75 let je namreč že minilo od dne, ko je s posebnim odlokom goriški nadškof Francišek Borgija Sedej potrdil pravila družbe. V odloku števil. 3994/23 z dne 16. novembra 1923 je namreč zapisano, da "ustanovljamo s pričujočo listino pri glavnem oltarju Naše metropolitne cerkve Družbo na čast imenovanega svetnika in izjavljamo, da je tako kanonično ustanovljena". Odlok je bil objavljen dan kasneje, 17.11.1923, in je takrat začel tudi pravno veljati. Nadškof Sedej je o ustanovitvi GMD takoj obvestil tudi papeža Pija XI., katerega je prosil za apostolski blagoslov: "Družba ima namen vzgajati slovensko ljudstvo v Italiji po katoliških načelih, mu ohranjati нравno in svetostno življenje ter tako pospeševati katoliško vero. Podpisani ustanovo toplo priporoča in ne dvomi, da jo bodo odobrili tudi prevzvišeni gg. škofje pokrajini, koder se družba želi zakoreniniti, to je v videmski nadškofiji, v tržaško-koprski, ljubljanski in ce-

lovški škofiji." Papež Pij XI. je v odgovor poslal Goriški Mohorjevi družbi posebno listino s svojo sliko in lastnoročnim podpisom, v kateri se zavzema za ohranitev in zaščito Slovencev v Italiji. Listino hranijo na sedežu GMD na Placuti, kjer je razobešena v sejni sobi in je seveda izjemen dokument o začetku dela družbe.

Pripravljalni odbor GMD so takrat vodili bogoslovni profesor dr. Josip Ličan, podpredsednik je bil črniški dekan Alojzij Novak, odborniki so bili kanalski dekan Venceslav Belè, kurat v Podgori Stanko Stanič in uradnik Zadrudne zveze v Gorici ing. Josip Rustja. 22.11.1923 je ta odbor obvestil škofijsko duhovščino o ustanavljanju družbe, ki je začrtala svoj knjižni program za leto 1925 z izdajo koledarja, romana in knjige *Gospodarski nauki*. Pismo se je končalo s pozivom: "Od zadnje tužne istrske bajte pa do koroških snežnikov naj se razširi naša »Družba«!" Te podatke smo vzeli iz knjige *Družba sv. Mohorja*, zbral pa jih je prijatelj in zvesti sodelavec GMD, zgodovinar dr. Branko Marušič.

STRAN 6

1
ČETRTEK
19. NOVEMBRA
1998

VSEBINA

SVET OKROG NAS

NA POTI V EVROPO

"LA SLOVÉNIE, ÉLÈVE MODÈLE"

Pod tem naslovom (Slovenija, vzoren učenec) je prinesel ugledni pariški dnevnik *Le Monde* prejšnji teden (10. nov.) zapis oz. statistiko šestih držav kandidatkinj za Evropsko unijo, ki bodo vanjo prišle prva leta novega tisočletja.

Države so poleg Slovenije še Češka, Poljska, Madžarska, Estonija in Ciper. Torej zelo razvejane državne skupnosti in državne enote od Baltskega morja do južnega Sredozemlja, od Karpatov do Alp in Jadrana. Francoski časopis navaja kot glavne podatke notranji državni dohodek prizadetih dežel. Naj omenimo le nekaj števil v odstotkih. Slovenija je na vrhu lestvice z

59%, sledijo ji Češka republika (58%), Madžarska (37%), Poljska (32%), Estonija (23%). *Le Monde* nato komentira v poglavju, posvečenem Sloveniji, položaj naše matične države in citira mnenje Svetovne banke, ki pravi, da je Slovenija najbolj razvita dežela srednje in vzhodne Evrope. Slovenski indeks se pri tem približuje grškemu in portugalskemu (v EU). Francoski

dnevnik nato pripominja: "S svojima le dvema milijonoma prebivalcev se ta mala država ni nikdar prenehala obračati na Nemčijo in Italijo, njenima glavnima gospodarskima partnerjema. In to še pred zatonom Jugoslavije. Neodvisna je od leta 1991; Slovenija že dolgo časa pozna režim skoraj ekonomske svobode. Že pod Titom je bila blizu tržnemu gospodarstvu in tako se je Slovenija v devetdesetih letih z lahkoto prilagodila novemu mednarodnemu okviru." *Le Monde* dodaja, da je Slovenija po svoji neodvisnosti prevzela nekaj program postopnih reform,

posebej še s programom privatizacij in počasne preosnove.

Obenem pa je iz Bruslja prišla še druga vest, manj pozitivna za republiko Slovenijo. Evropska komisija oz. vlada je namreč po svojih ocenah postavila Ljubljano na zadnje mesto v procesu približevanja EU. To v glavnem velja za prilagoditev slovenske zakonodaje normam Unije. Zunanji minister Boris Frlec pa je evropskim komisarjem predstavil sedanjí položaj in slovenske iniciative za premostitev omenjenih težav. Dejstvo pa je, da so kritike Evropske unije in postavitev Slovenije na zadnje mesto v lestvici le prizadele slovensko javnost, oblasti in politične kroge sploh. Posebno glasna je bila tudi opozicija.

S 1. STRANI

SKRB ZA MANJŠINE

Prisotni so bili številni šolniki in druge osebnosti, kot npr. generalni konzul Republike Slovenije Vlasta Valenčič Pelikan, tržaški prefekt Michele De Feis in predsednika SKGZ in SSO Rudi Pavšič in Sergij Pahor. Omenjena neresna vprašanja so ministroma predložili člani Enotnega šolskega odbora na srečanju pri Sv. Ivanu. V strnjeni obliki naj povemo le to, da je v spomenici odbora, ki sta jo prejela Gaber in Berlinguer, govor npr. o preureditvi šolske mreže: pozitivno je sicer, da se ministrstvo ne bo držalo vsedravnih norm in kriterijev pri določanju avtonomije za slovenske šole (predvsem zaradi problema števila), dobro pa bi bilo tudi, da se teh kriterijev ne bi držali tudi pri dodeljevanju finančnih sredstev. Mnenje deželne komisije za slovenske šole naj bi postalo obvezujoče, ko bi šlo za zadeve slovenske šole, zlasti kar zadeva odločanje o šolski mreži in seznamu osebja. Dalje naj se ustanovi avtonomni deželni urad za slovenske šole, imenuje naj se tudi funkcionar s pristojnostmi pokrajinskega in deželnega šolskega skrbnika. Čimprej je treba poskrbeti za izpopolnjevanje slovenskih šolnikov, zavod IRRSAE naj upošteva prisotnost slovenske manjšine. Že parificirani dvojezični center v Špetru naj dokončno postane državna šola, poleg tega naj se uvedejo dvojezične sekcije tudi v drugih šolah v videmski pokrajini. Dokončno je treba izpeljati publicizacijo Glasbene matice z ustanovitvijo samostojne slovenske sekcije na tržaškem konservatoriju Tartini. O vprašanjih, ki zadevajo slovensko šolo, se mora izreči manjšina

sama prek deželne komisije za slovenske šole ali kakega drugega organa. V snujoče se pokrajinske konference naj se imenujejo predstavniki slovenskih šol. To zlasti zato, ker bo marsikaj odvisno od krajevnih uprav, le-te pa lahko nimajo poslušna za naše probleme. Slovenske šole naj bodo prisotne povsod, kjer živi slovenska narodnostna skupnost, nudijo naj čim širšo vzgojno-izobraževalno ponudbo, razpolagajo naj z ustreznimi strukturami in primernim seznamom osebja ter naj ne bodo vezane na vsedravnne kriterije. Na koncu je potrebno še omeniti zahtevo po pravnem priznanju Sindikata slovenske šole.

Na ta seznam potreb je minister Berlinguer odgovoril, da ga bodo na ministrstvu preučili v istem duhu, kot so svojčas rešili vprašanje šole v Špetru, avtonomije za slovenske šole in povečanja osebja osnovnih šol. Takoj pa je pripomnil, da ne ve, če bodo prišli tudi do istih rešitev. S tem je dal razumeti, da eno predstavljajo uradni obiski in srečanja, ki so sicer zgodovinskega značaja, drugo - in važnejše - pa so sestanki, srečanja v komisijah in predstavništvih na vsedravnni in krajevni ravni, kjer se lahko marsikaj zgodi. V prejšnjih dneh smo namreč zvedeli, da tržaška pokrajinska uprava načrtuje krčenje šolske mreže in da namerava obravnavati na isti ravni tako italijanske kot slovenske šole. Pokrajinska uprava, je dejal odbornik za šolstvo Sbriglia, bo v ta namen imenovala dve komisiji, ki bosta preučili obstoječe stanje. Lepe in spodbudne besede, ki smo jih v ponedeljek slišali iz ust obeh ministrov, se tako lahko spremenijo v nič, če ni jasnih določil, ki štiti slovensko šolo ne glede na usmerjenost državne in krajevne politike.

ITALIJANSKA NOTRANJA POLITIKA

BO OLJKA SPET POGNALA?

Prodi se je odločil in bo, kot kaže, igral vse karte svoje politične prihodnosti na Oljki. Veliko adutov nima v rokah, saj so mu najboljšega - predsedstvo vlade - pobrali, ne meneč se za zasluge, ki si jih je nesporno pridobil z nekoliko presenetljivim vstopom Italije v evropski monetarni sistem.

Tako je Prodi ostal brez oblasti in brez stranke, a vendarle z velikim tovorom simpatije. S svojim tipičnim, negovorniškim nastopom, zaradi katerega so se mu posmihali celo naklonjeni komentatorji, je vendarle bil prepričljiv. Morda je bila njegova moč prav v tem, da je govoril preprosto, da ni skrival težav in zagat in da je s svojimi besedami skušal le omiliti posledice varčevalne politike, ki jo je moral vsiliti državi, če je hotel zaustaviti naraščanje vrto-glavega javnega dolga. Kot smo že imeli priložnost opozoriti, je s svojimi uspehi postal premočan in za marsikoga vsaj nadležen, predvsem pa morebiten nevaren tekmeč za prihodnost.

Ni koristno iskati krivca za Prodijev poraz, čeprav je gotovo, da je plaz sprožil Berti-

notti, ki se zdaj morda ponša, da je odločilno vplival na potek italijanske in morda tudi evropske politike. Oljka je namreč bila prvi in v tem trenutku verjetno tudi edini možni odgovor Berlusconi-jevemu konservativizmu in desničarstvu sopotnikov. Prav tako je bila Oljka tudi ovira za spotakljivega Cossigo in druge, ki skušajo oživiti tradicionalno krščanskodemokratsko sredino. Bivši predsednik republike bo verjetno požel tudi kak uspeh in bo morda spraval na kolena tudi D'Alema, saj je mojstrsko več v pogovoru, vendar ne bo nikoli več mogel postaviti na noge KD in njenega nezdravega sistema zavezništva in klientelizma. Prodi se zaveda, da je edini izhod iz sedanjih stisk prav močna Oljka, ki je enkrat že porazila Ber-

lusconija in ostale. Zdaj ne več kot gibanje ali koalicija, pač pa kot stranka s svojim idejnim nabojem in političnim ter socialnim programom, ki bi povezala kristjane in zmerno levico. Toda stranke ni, smo reki na začetku, ker je Prodi vodil vlado in za to ni imel časa, drugi pa ne interesa. Na strani mu je stal Walter Veltroni, ki je zdaj, mnogo prezgodaj, dobil odgovorno mesto tajnika Levih demokratov. Bivši vladni predsednik je razumel, da brez stranke ne bo dosegel ničesar. Da ne bi zapravljal še tistega kapitala, ki mu je ostal, je zato sklenil dati novega življenja Oljki. Zdi se, da je to nemo-goč načrt, ker so vsi prepričani, da je Oljka že pokopana: nasprotujejo ji D'Alema in vsa nekdanja KD vključno z Ljudsko stranko in uradnimi cerkvenimi krogi, ki se jim toži po nekdanjih časih.

Toda Prodi je človek presenečen, saj je mnoge pustil odprtih ust, ko je zaveznike in sindikate prepričal, da je lahko prek mere stisnil davčni vijak, da je kot nor pritiskal na gumb varčevanja, znižal potrošnjo in tudi s tem skrčil inflacijo na dotedaj nepojmljiva dva odstotka in manj. In prav s tem je prepričal tudi javnost. V tem smislu je torej

Prodi sposoben še drugih velikih dejanj. Če bi se mu to posrečilo, bi prav to obenem pomenilo tudi začetek nove dobe v italijanskem političnem življenju.

UPRAVNE VOLITVE V VIDMU

Zadnje nedeljo so bile v Vidmu in nekaterih drugih furlanskih občinah upravne volitve. V Vidmu samem še ni prišlo do izvolitve župana, ki ga bodo izbrali šele na balotaži 29. novembra. Kandidata sta za desno sredino Commessati, za Severno ligo in avtonomiste pa Sergio Ceccotti, nekdanji predsednik naše dežele.

POVEJMO NAGLAS

JANEZ POVŠE

TUDI PRVA VOJNA ODSEVA NEIZPROSEN BOJ MED NASILJEM IN LJUBEZNIJO

Ko v tem času praznujemo konec prve svetovne vojne, se upravičeno zgražamo ob nasilju, ki se lahko polasti človeka. Kar deset milijonov mrtvih v prvem in nekaj deset milijonov v drugem svetovnem spopadu. Kaj ob tem ni mogoče pomisliti, kako človeštvo nenehno živi znotraj boja med nasiljem in njegovim nasprotjem, ljubeznijo? Ta boj je težak. Nasilje si vedno nadeva nove in nove podobe, ima sto in tisoč obrazov. Vedno na novo skuša prevrati človeka. Prevara ga tako, da mu vsak dogodek, vsako novo obdobje prikazuje kot nekaj, kar nima zveze ne s prejšnjim ne s prihodnjim. Tako naj bi prva svetovna vojna ne imela korenin v času pred njo, druga vojna naj ne bi zrasla na nezacepljenih ranah prve. Nasilje zvijačno nadene vsaki dobi novo preobleko, nova poimenovanja. V kolikor novemu videzu slepo in brezskrbno verjamemo, je naša pozornost že ohromljena. Prepričani smo, da je danes in sedaj vse v redu in da so semena preteklega zla mrtva. Neskončna je premetenost nasilja, želi uspraviti našo ljubezen, njegov cilj pa je slej ko prej eden sam: spreti med seboj posameznike, države, narode, stopnjavati sovraštvo med ljudmi do takšne mere, da bo njihov medsebojni spopad smrtonosen. Cilj nasilja je razčlovečenje človeka in strmoglavljenje Boga.

Nasproti tisoč preoblekam in prevaram nasilja stoji ljubezen. Edina je, ki se nasilju zares upira, edina ga lahko zares premaga. Ljubezen

ima en sam obraz in je vedno in v vseh časih enaka. Vedno je zvesta sama sebi in človeku, ki jo želi videti. Vselej je budna. Budna na ravni celotnega sveta in ravni posameznika. Dobro ve, da se v posameznika, države, narode vsak hip lahko zaleze želja po prevladi enega nad drugim. Ve, kako je mogoče z lepimi besedami in oznanjevanjem lepih namenov na sto in tisoč načinov zakriti željo po gospodovanju. Ljubezen ve, da je človeštvo izgubljeno, v kolikor ne prepozna prav nje in se pušča voditi krivim prerokom. Ti namreč v resnici ne delujejo v njenem imenu, zanjo in za ljudi. Ljubezen jasno vidi, kako nasilje vcepi v človeka sovraštvo do bližnjega, tekmovalnost z njim in željo po nadvladovanju. Ljubezen se zaveda, da želi nasilje osvojiti prav srca posameznikov, da bi moglo prerasti v sovraštvo naroda do drugega naroda, države do druge države. Ljubezen sname z zlonamernega nasilja lepe in vabljive maske. Ljubezen opozarja, da noben še tako lepo napovedan cilj ne more opravičiti grdih sredstev. Ljubezen je tiha in vendar silna, in kadar se spomnimo uničevalnih dogodkov naše zgodovine in tudi naše zaslepljenosti, nas dobrotljivo tolaži: hudo je, kar se je zgodilo, vendar bi lahko bilo drugače, dosti dosti lepše. Res, edino ljubezen je močnejša od nasilja, edino ljubezen je pravi cilj sam po sebi in je smisel življenja.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18
TEL 0481 / 533177
FAX 0481 / 536978
E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3
TEL 040 / 365473
FAX 040 / 775419
E-MAIL nglasts@tin.it

GLAVNI UREDNIK: ANDREI BRATUŽ
ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGISA
IZDAJATEL: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN
REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949. POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5
TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA
NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI
IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC
LETNA NAROČNINA: ITALIJA in SLOVENIJA 70.000,
INOZEMSTVO 100.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 130.000 LIR
POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493
CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

INTERVJU / FILIBERT BENEDETIČ

NOVI IZZIVI ČEZMEJNE TELEVIZIJE

JURIJ PALJK

Dr. Filiberta Benedetiča smo v našem tedniku že predstavili, pa vendar je prav, da se ob njegovem slovesu z mesta direktorja programskega oddelka krajevne ustanove RAI v slovenskem jeziku z njim ponovno pogovorimo. Dr. Benedetič odhaja namreč v pokoj, obenem pa smo iz sredstev javnega obveščanja izvedeli, da je postal svetovalec za čezmejno televizijo, kateri so temeljni kamen postavili s podpisom pogodbe v torek, 10. t.m., na dan 23. obletnice Osimskih sporazumov v Ljubljani. Zapisnik dogovora o čezmejni televiziji sta v Ljubljani podpisala za RAI direktor Druge uprave TV dr. Giovanni Tantillo in za RTV Slovenijo generalni direktor Janez Čadež. Tudi to je bil razlog za pogovor z dr. Benedetičem, ki je z veseljem sprejel našo prošnjo za daljši intervju.

Preprosto, in vendar temeljno vprašanje: kaj sploh pomeni čezmejna televizija?

Naša zamisel o čezmejni televiziji je povsem nova. Preprost odgovor na vprašanje je samoumeven: gre za televizijsko javno meddržavno oddajniško mrežo s skupnim večjezičnim programom. Vendar moram pripomniti, da so za uresničitev zamisli potrebni veliki napor, zlasti pri razreševanju številnih zapletenih vprašanj ne samo pravne in upravne narave, pač pa tudi v vsebinskem pogledu glede oblikovanja in predvajanja skupnega programa.

S tehnološkega vidika je vsa zadeva dokaj jasno izvedljiva bodisi z združitvijo in izpopolnitvijo že obstoječih zemskih oddajniških mrež bodisi s satelitskim oddajanjem.

Pomembnost tega načrta ni le v premagovanju državnih meja niti ne samo v premagovanju jezikovnih pregrad v ožjem in širšem srednjeevropskem življenju na meji, ki vsestojijo povzročajo stanje napetosti in nestrpnosti ob medsebojnem nerazumevanju, ampak predvsem v premagovanju duhovnih meja za uveljavitev kulture miru, dialoga in solidarnosti med narodi združene Evrope in sveta.

V Ljubljani ste se že dogovorili za neke smernice in konkretne rešitve za čezmejno televizijo. Opišite nam, za katere smernice in za kakšno televizijo bo šlo.

O smernicah in smotrih smo razmišljali že od vsega začetka po uvedbi naših slovenskih televizijskih oddaj na vzporednih kanalih deželne oddajniške mreže tretjega programa italijanske radiotelevizije. Ko je prišlo do ukinitve čezmejne oddajanja koprskih italijanskih in slovenskih sporedov ter prvega nacionalnega programa RTV Slovenija s prenosnikov družbe PONTECO, smo se v Ljubljani sestali člani vodstva našega deželnega sedeža ter vsedržavnega vodstva RAI z vodstvom RTV Slovenija, da bi preučili novo situacijo in poiskali ustrezne rešitve. Vprašanje ni zadevalo le čezmejno raztegnitve vidnosti italijanskih in slovenskih koprskih oddaj ter oddaj prvega programa RTV Slovenija v Italiji, pač pa tudi čezmejno raztegnitve vidnosti naših televizijskih sporedov in slišnosti oddaj Radia Trst A po celi Sloveniji. Na tistem sestanku se je porodila zamisel o meddržavni televizijski mreži s skupno oblikovanim programom ob prispevkih bodisi iz samostojne proizvodnje slovenskih in italijanskih oddaj deželnega sedeža RAI v Trstu ter regionalnega centra RTV Slovenija v

Kopru bodisi iz nacionalne proizvodnje vsedržavnih programov RAI in RTV Slovenija. Na tej osnovi je prišlo do številnih sestankov in srečanj na vseh ravneh, vselej ob upoštevanju potreb obeh manjšin, izraženih v celoviti izjavi, ki sta ju skupaj oblikovali in posredovali na vsa pristojna mesta.

Dogovor v Ljubljani zaključuje to prvo fazo bolj načelne narave s postavitvijo temeljnega kamna za konkreten pristop k oblikovanju in uresničevanju načrta. Ožja delovna skupina, imenovana od obeh generalnih direktorij, bo izdelala do konca januarja 1999 konkreten predlog za skupno oddajniško mrežo; ta naj bi zajela čim širša področja Furlanije-Juljske krajine, in za skupen program. Izhajajoč iz dejstva, da bo program oblikoval in predvajal vsak osebek v svojem jeziku, prihajajo v poštev za premagovanje jezikovnih pregrad podnaslavljanja, simultano prevajanje in sinhronizacije. Gre seveda začasne rešitve ob t.i. zemskem oddajanju. S satelitom si bo lahko vsak izbral svoj govorni kanal s pomočjo digitalne tehnike. Govor je o vsakodnevem večurnem programu v večernem osrednjem pasu.

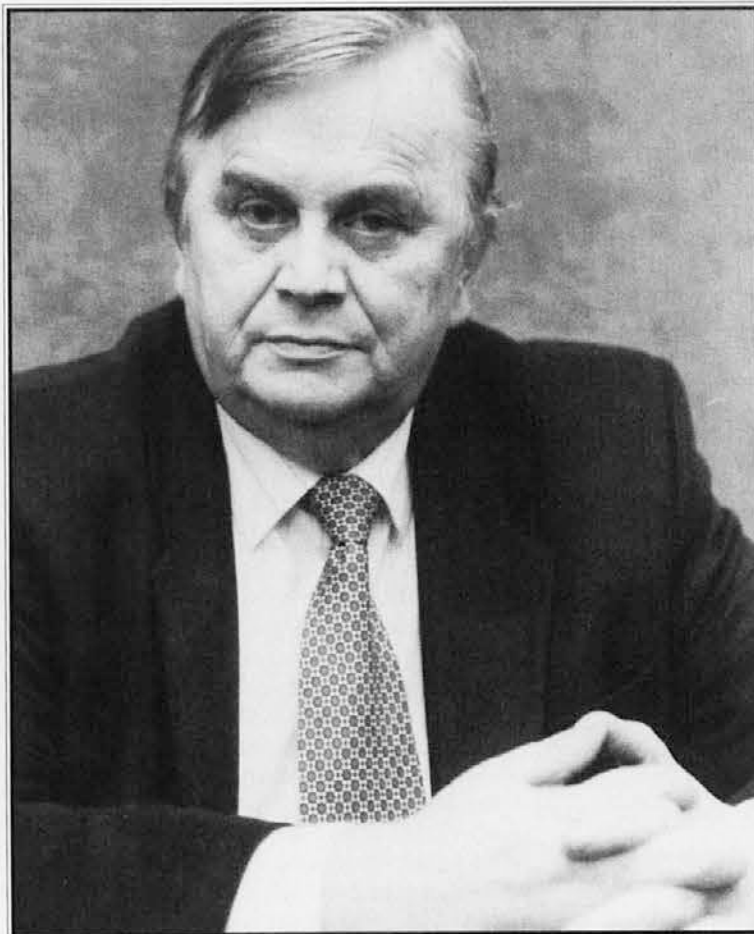
Vemo, da je televizija danes najpomembnejše sredstvo obveščanja, ker je pač najbolj gledana. Vemo pa tudi, da je zelo draga. Kdo bo za tako televizijo prispeval sredstva?

Upoštevač obstoječe proizvodne zmogljivosti deželnega sedeža RAI v Trstu in regionalnega centra RTV Slovenija v Kopru ob podpori in prispevkih osrednjih struktur obeh matičnih hiš, bodo nedvomno potrebna dodatna sredstva. Za začetek je vsekakor najpomembnejša predvidena podpora iz posebnih tonamenskih skladov Evropske unije. Nosilec tega načrta je tudi dežela Furlanija-Juljska krajina, ki bo dodeljevala ustrezna sredstva. Predvidene so tudi podpore iz državnih sredstev, zlasti na področju vzpostavljanja telekomunikacijskih zvez. Tudi organizacija EBU v okviru javnih ustanov evrovizije je pripravljena podpirati ta načrt.

Kdo vse bo vanjo vključen?

Kot sem že povedal, bosta osebka in nosilca projekta naš deželni sedež in regionalni center v Kopru. Bistveno vlogo bo v našem primeru odigrala dežela Furlanija-Juljska krajina, ki vključuje v svojih organih tudi zastopstvo slovenske narodnostne skupnosti v Italiji.

Ne obstaja nevarnost, da bi manjšini - slovenska v Italiji in italijanska

v Sloveniji - nekako ostali spet praznih rok pri tem projektu?

V intervjuju v vašem listu oktobra 1996 sem na podobno vprašanje odgovoril, da se razprava na temo o čezmejni večjezični radioteleviziji nanaša "na nekaj novega in dodatnega, toda ob predpostavki, da se naša proizvodnja, zajamčena v okviru konvencije, primerno podpre in okrepi. Ne gre tedaj za nekaj novega v zameno že obstoječega slovenskega samostojnega programa na deželnem sedežu naše javne radiotelevizije, pač pa za zamisel širšega obsega v okviru sodelovanja, boljšega poznavanja in premagovanja jezikovnih pregrad med sosednjimi deželami, državami in narodi. V okviru te zamisli bomo lahko prispevali svoj delež samo kot neposredni proizvajalci oddaj za slovensko narodnostno skupnost v Italiji, torej kot osebki". Na sestanku v Ljubljani so to poudarili vodilni možje tako osrednjega vodstva RAI kot generalne direktorije RTV Slovenija. Giovanni Tantillo, ravnatelj uprave TV, ki skrbi za novo tretjo mrežo v Italiji, je poudaril, da je čezmejna televizija v prvi vrsti namenjena obema manjšinama; razširiti jo bo moč na manjšino na Hrvaškem, v Avstriji in na Madžarskem. Odprta pa bo za vključevanje Bocna ob tamkajšnji nemški in ladinski manjšini. Član upravnega sveta RAI Stefano Balasone, ki je v Ljubljani zastopal tudi predsednika Zaccario, je s tem v zvezi poudaril, da se RAI in RTV Slovenija zavedata pomena manjšin, ki predstavljata sredstvo tesnejšega sodelovanja med radiotelevizijskima hišama. Zavedati se in upoštevati pa moramo, je še poudaril, da je tehnologija v polnem razvoju in da v prihodnje tudi za manjšine ne bodo zadostovali zemski prenosniki, pač pa gre že zdaj misliti, kako bo v bodoče. Čezmejna televizija se poraja iz potrebe manjšin, zagotoviti ji moramo možnosti razvoja.

Čezmejna televizija bo prišla v kraje, kjer še slovenskih programov

deželnega sedeža RAI in slovenske RTV mnogi ne vidimo.

Kako odgovarjate na to?

Vidnost naših slovenskih televizijskih oddaj je zajamčena na območju prenosnikov na Ferlugih in v Miljah za Trst in Kras ter na Vrhu za Gorico in njeno širšo okolico. Vidnost prvega programa RTV Slovenija je postala zelo vprašljiva v mnogih predelih Trsta po odpravi zasebnega prenosnika na Ferlugih. Drugod na obmejnih območjih slovenskega prenosnika je vidnost programov RTV Slovenija zadovoljiva. Zal pa naših programov ne vidijo v Benečiji, Režiji in Kanalski dolini in niti ne v Sloveniji. Pri tem je vsega obžalovanja vredno dejstvo, da niti oddaje Radia Trst A, ki ga je Republika Slovenija odlikovala z Znakom svobode ob 50-letnici neprekinjenega delovanja, niso vključene v slovensko radijsko oddajniško mrežo. Tudi in še zlasti s tega vidika ocenjujemo prizadevanja za uresničitev čezmejne televizije in obenem za okrepitev čezmejne radiotelevizijskega sodelovanja.

Obstaja upravičena bojazen, da je čezmejna televizija sicer zelo lepa zamisel, da pa bo zelo težko izvedljiva, pa čeprav se sliši, da naj bi načrt sofinancirala tudi Evropska unija.

Je res tako, gre za stvarne možnosti?

S podpisom dogovora v Ljubljani je prišlo do odločilnega premika v smeri uresničevanja zamisli. Za tem stojijo ne samo osrednja vodstva obeh radiotelevizijskih ustanov, pač pa tudi ustrezni organi obeh vlad tako v krajevnem in deželnem merilu kot na vsedržavni ravni. In kot sem že povedal, načrt uživa podporo tudi s strani Evropske unije in evropskega združenja javnih radiotelevizij EBU.

Imenovani ste bili za svetovalca za čezmejno televizijo. Kakšno vlogo boste imeli in za kaj se boste predvsem zavzemali?

Ob moji redni starostni upokojitvi me je vodstvo ustanove zaprosilo za sodelovanje pri uresnitvi načrta o čezmejni televiziji, kar sem tudi sprejel ob podpori vseh slovenskih in italijanskih kolegov deželnega sedeža. Kot svetovalec in najožji sodelavec ravnatelja sedeža pri tem projektu sem tudi neposredno povezan z ravnatelji osrednjih uprav za novo tretjo mrežo in za produkcijo v Rimu. Moja vloga je, da skupaj s svetovalcem generalnega direktorja RTV Slovenija Benom Hvalo usklajujem delo vseh članov ožje delovne skupine, imenovane od vodstev obeh osrednjih hiš. Gre torej za odgovorno nalogo, ki zahteva veliko zavzetost in predvsem izostren čut za prava razmerja pri oblikovanju skupne programske sheme in njene izvedbe. Sam se bom predvsem zavzemal za uveljavitev samobitnih vrednot naše kulturne omike v širšem prostoru življenja ob meji.

S kakšnimi občutki zapuščate mesto direktorja slovenskih programov pri deželnem sedežu RAI?

Z mešanimi občutki osebne vdanosti in pričakovanja boljšega za vse kolege in kolegice pri opravljanju dela.

Ko se ozirate nazaj, lahko z zadovoljstvom ugotovite, da so se prav v času vašega dela uredile stvari s slovensko televizijo pri nas, za kar smo vam seveda hvaležni. Vseeno pa vas prosimo, da bi na kratko ocenili svoje obdobje dela pri ustanovi RAI.

Kaj naj na kratko rečem o dvajsetletnem delu pod stalnim pritiskom vsakdana v boju za ohranjanje delovnih mest, za pogodbe s sodelavci, za izboljšanje delovnih razmer, za proračun, za vsestransko uveljavljanje naše kulturne ustvarjalnosti ne samo v življenjski stvarnosti slovenske narodnostne skupnosti v Italiji, pač pa tudi med Italijani tako v krajevnem merilu kot na vsedržavni ravni, za povezovanje slovenskega skupnega kulturnega prostora ob spletnju posebnih vezi s kolegi slovenskega sporeda ORF v Celovcu, za povezovanje po vsej Srednji Evropi s kolegi združenja Alpe-Jadran, za uresničitev velikih skupnih projektov z Radiom Slovenija, za organizacijo proslave 40-letnice Radia Trst A, za uvedbo televizijskih oddaj, za organizacijo proslave 50-letnice Radia Trst A obenem s poklonom posebne televizijske dokumentarne oddaje o delovanju radia, za...? O grenkih trenutkih ob slovesu od prerano umrlih kolegic, o pomanjkljivosti in storjenih napakah pa kdaj drugič.

Ste pesnik in nekateri že nestrpno čakamo, kdaj se boste spet pojavili z novo zbirko. Bo sedaj več časa za druženje z muzami?

Kakšen pesnik neki, če sam v sebi upodabljam iste prikazni v neskončnih variantah že več kot 30 let po tistih *Razpokah*, prvi in edini moji pesniški zbirki! Takrat sem na enega izmed svojih razpršenih listov zapisal: "Kako vam je, sokoli, / tam za oddaljenimi poljanami, če ste še živi. / Tukaj ni dobro. / Zemlja, ta naša resničnost, stkana iz sanj, / kakor pesem pozabljenih mater / sredi oken mrkih palač / se v kredi razkrajja. (...) V eter skandira improvizacija življenja. / Ti, ki ga v kotu poslušáš kot udomačena zver, / snemi si krinko civilizacije: / prišlo bo tudi leto 2000... (...)". In je res že skoraj prišlo. Morda mi bo zdaj le uspelo zbrati skupaj vse te svoje na široko razpršene liste.

3

ČETRTEK
19. NOVEMBRA
1998

BIBLIČNA RAZMIŠLJANJA
OB NEDELJSKEM EVANGELIJU

IZLUŠČI JEDRO!

ZVONE ŠTRUBELJ

34. NAVADNA NEDELJA,
KRISTUS, KRALJ VESOLJSTVA

Ljudstvo pa je stalo zraven in gledalo. Celo voditelji so se norčevali iz njega in govorili: "Druge je rešil, naj reši sebe, če je on Božji Mesija in Izvoljenec." Posmehovali so se mu tudi vojaki; pristopali so in mu ponujali kisa. Govorili so: "Če si judovski kralj, reši samega sebe." Nad njim je bil tudi napis: "Ta je judovski kralj." Eden od hudodelcev, ki sta visela na križu, ga je preklinjal in mu govoril: "Ali nisi ti Mesija? Reši sebe in naju!" Drugi pa mu je odgovoril in ga grajal: "Ali se ti ne bojiš Boga, ko si v isti obsodbi? In midva po pravici, kajti prejema primerno povračilo za to, kar sva storila; ta pa ni storil nič hudega." In govoril je: "Jezus, spomni se me, ko prideš v svoje kraljestvo!" In on mu je rekel: "Resnično, povem ti: Danes boš z menoj v raj." (Luka 23, 35-43)

JEZUSOV ZADNJI DIALOG ODPIRA
ZASTOR NEBES

Skoraj ni človeka, ki ne bi poznal prizora Jezusove smrti na križu. Zgodba o dveh razbojnikih, ki sta z Jezusom umirala na križu, je prav tako povsod poznana. Koliko pa je kristjanov, ki znajo ta dogodek brati globlje, najti sporočilo za sleherni človeško življenje? Odstrimo zagrinjalo besed in dejanj, poglobimo se v sporočilo odlomka, ki nam ga Cerkev daje v premislek na praznik Kristusa, kralja vesoljstva. Brali ga bomo v luči Jezusovega, božjega kraljestva, tistega kraljestva, ki "ni od tega sveta", kot pravi Jezus pred Pilatom.

Gre za Jezusov zadnji pogovor. Evangelist Luka ga prikaže z veliko tenkočutnostjo kot dober poznavalec človeške duše, vseh njenih veličin in tudi vseh njenih zablod! Kristusovo zadnje dejanje je gesta ljubezni in odpuščanja. Njegova zadnja beseda je sporočilo zaupanja: "Danes boš z menoj v raj!" Nekaj največjega, kar lahko doživimo ob umirajočem človeku, je njegova sposobnost odpuščanja, beseda ljubezni. Kdor jo je doživel, tega nikoli ne bo pozabil.

Kristusova zadnja družba je družba malih, pozabljenih, obsojenih. V pripovedi jih predstavljata razbojnika, ki sta z njim križana. Po poteh, vaseh in mestih Galileje, Judeje in Fenicije je Jezus prav malim in obrobim namenjal največ pozornosti. Z njimi je najraje dialogiral o vprašanih življenja, pravičnosti, zdravja in boleznih, o viziji božjega kraljestva. V trenutku smrti Jezus razvije zadnji, kratek, a zelo globok dialog z enim od izobčencev. Ob smrtni postelji ponavadi najdemo družino umirajočega. V Lukovem prikazu Jezusove smrti so obrobni, mali in pozabljeni Jezusova prava družina.

Ljudstvo, poglavarji in vojaki, vključno z enim od razbojnikov, pričakujejo čudežno in spektakularno rešitev: "Druge je rešil, naj reši sebe, če je on Božji Mesija in Izvoljenec! Če si judovski kralj, reši samega sebe! Ali nisi ti Mesija? Reši sebe in naju!" V tej drži prepoznamo sebe. Kolikokrat se zgodi, da ob hudi bolezni, ko nekoga vidimo odhajati s tega sveta, pričakujemo čudežno rešitev in za vsako ceno želimo ozdravljenja.

Usoda vsakega človeka je neizbežno v rokah njegove svobode. Tudi to resnico najdemo v pripovedi o Jezusovi smrti na križu. Eden od dveh, ki sta kot Kristus, obsojena na smrt, izbere življenje, drugi pa smrt. Prvemu je pogled na Kristusovo umiranje dovolj, da razume tudi svojo smrt in jo sprejme kot milostni prehod v blaženost. Drugi umakne pogled, zato mu Jezus ničesar ne reče. Tema in tišina pokrijeta njegovo smrt, kar nam narekuje misel, da je smrt lahko začetek večne pozabe in večne smrti.

Osrednje sporočilo Lukove pripovedi o Jezusovi smrti v družbi dveh razbojnikov je Odrešenikovo vabilo na snidenje v kraljestvu življenja. "Resnično, povem ti: Danes boš z menoj v raj." S to obljubo odpira zastor nebes ne le skesanemu razbojniku, ampak tudi nam. Med nas je prišel oznanjat Boga, ki je Bog živih, ne mrtvih. Kot sam pravi, je prišel, da bi imeli življenje in da bi ga imeli v izobilju. Umirajoč na križu ne govori o smrti, ampak o življenju. Prav zato je Lukova pripoved o Jezusovem zadnjem dialogu ne samo poročilo o Jezusovi smrti, ampak tudi velikonočno oznanilo o zmagi življenja nad smrtjo.

KNJIŽNA NOVOST PRI CELJSKI MOHORJEVI DRUŽBI

VERSTVA, SEKTE
IN NOVODOBSKA
GIBANJA

JURIJ PALJK

Tak je zgovoren naslov knjige, ki je izšla pri Mohorjevi družbi iz Celja in jo je uredil Vinko Škafer, tekste pa je izbrala in iz nemščine lepo prevedla Julka Nežič. Knjiga je izšla kar v treh delih pred časom v Aachenu na Nemškem. Slovenska izdaja je dopolnjena: prikazuje nam tudi stvarnost na Slovenskem, prinaša pogled Janeza Kokalja na rokovo glasbo ter dodatke, v katerem so predstavljene vse verske skupnosti v Sloveniji, sekte, nova gibanja in nekateri nevsakdanji Slovenci. V knjigo je tudi vključena razprava Janeza Jeromna s pomembnim naslovom *Kaj storiti?*; za nameček je v slovenski izdaji tudi potrebno imensko in stvarno kazalo, tako da bo bralec hitro našel pot iz labirinta, ki ga predstavlja sedanje stanje na področju verskih sekt.

Knjiga *Verstva, sekte in novodobna gibanja* je izjemen pregled vsega ali skoraj vsega, kar se na tem področju okrog nas dogaja, saj skorajda ne mine dan, da se tudi v naši neposredni bližini ne bi pojavila kaka sekta ali pa novo versko prepričanje ali skupnica ljudi, ki prisega na kaka čudežna zdravila. Skratka: gre za pojav, ki je še kako prisoten tudi v naših krajih, le da se ga sami ne zavedamo ali pa se ga nočemo zavedati, ker je tako neprimerno lažje.

Knjiga o sektah, verstvih in novih duhovnih ali psevdoduhovnih gibanjih prinaša vrsto zapisov nemških in slovenskih izvedencev, ki nam predstavljajo ta sodobna iskanja za življenje izredno pomembnih odgovorov in prevečkrat tudi zavajanja sodobnega človeka. Večkrat gre namreč pri teh novih in danes zelo modernih sektah in novodobnih verstvih za izrazito komercialne pojave, v smislu, da za vsako novo sekto tiči spreten ožemalec lahkovernih duš, ki mu padajo na limanice, da je veselje! V mislih imamo razna zdravljena s pomočjo talismanov in razna astrološka napovedovanja prihodnosti in uspehov v življenju, če seveda ne pišemo, kaj vse se skriva za raznimi ameriškimi verskimi gibanji, ki imajo vse le en namen: prinesiti v blagajno ustanovitelja sekte ali gibanja kar čimveč denarja.

Vinko Škafer v uvodu opozarja na vse te stvari; sam tudi ugotavlja, da so ta verstva in sekte nevarna tudi za katoliško Cerkev, morda še najbolj takrat, ko jih Cerkev ne jemlje resno ali pa jih podcenjuje. Pravilno pa tudi ugotavlja, da

ni naloga katoliške Cerkve bojevati se proti drugim oblikam verovanja in psevdoreligioznosti, ampak da se mora Cerkev predvsem zavzemati za t.i. razločevanje duhov, se pravi, da mora ljudi in svoje zbegane vernike stvarno in brez polemike seznanjati, kako je z njenim krščanskim upanjem, in seveda odgovarjati na vprašanja sodobnega človeka. Na kratko: Cerkev mora sama oznanjati evangelij, ki odgovarja na zadnja človekova vprašanja.

Če je res, da je v vsej človeški zgodovini verstvo-religija nepogrešljiva prvina človekovega življenja, potem to še kako velja danes v razvitem zahodnem svetu, ki ponuja vse, razen duhovnosti. Če zares ni pravega spoznavanja človeka brez poznavanja verstev, potem moramo zaključiti, da je danes potrebno poznati novodobna duhovna gibanja, sekte in verstva, kajti tudi ta gibanja, ki jih vsi bolj poznamo pod angleškim izrazom *new age*, skušajo sodobniku odgovoriti na zadnja vprašanja in ga obenem duhovno napolniti. Vsi vemo, kakšen ritem življenja prevladuje danes na Zahodu; zato so novodobna gibanja - *new age* - kot nalašč za sodobnika, saj mu ponujajo zmes vseh odgovorov in obenem nobene, hkrati so in niso odgovor, v bistvu pa so narejene po meri sodobnega človeka. Odrekati pa jim vsako veljavo in duhovno razsežnost je več kot samo zmotno.

Knjiga *Verstva, sekte in novodobna gibanja* je dober priročnik, ki bo bralec pomagal, da se bo lažje znašel v poplavi "duhovnih ponudb", če lahko tako poimenujemo naravnost neverjetno število verskih ločin in sekt, *new age* gibanj in še česa. Je tudi lep pri-

ročnik, v katerem so zbrani podatki o stanju verovanja na Slovenskem.

Pogled na rokovo glasbo z druge strani je esej-raziskava psihologa Janeza Kokalja o tem, kako naj bi rock glasba vplivala na današnje duhovnost mladih in kakšne stranske učinke naj bi imela. Gotovo bo ta razprava zanimala vse tiste, ki radi poslušajo rock in v njem ne vidijo nič slabega, medtem ko so nekateri psihologi drugačnega mnenja.

Ob slovenski knjigi o novodobnih gibanjih in verstvih se lahko samo zamislimo, dobera tudi pretresemo svoje krščanstvo, svoje korenine. Najbrž je imel še kako prav dr. Anton Trstenjak, ki je zapisal, da nekateri ljudje iščejo svoje odgovore povsod drugod, razen doma, v krščanstvu, o katerem je dejal: "V krščanstvu imamo globoko duhovnost, pe gremo mimo nje po pravilo, da je sosedov kruh boljši kot domači, čeprav je v resnici boljši domači." Pisateljica in esejistka Alenka Goljevšček, ki je pred leti napisala knjigo o *new age* gibanju in sorodnih temah, pa pravi takole: "To duhovno pomanjkanje najbolj občutijo sloji, skupine in posamezniki, ki imajo biološke, socialne, psihološke in kakšne druge vzroke za neprilagojenost utečenim normam: mladi, umetniško usmerjeni, izobraženci, intelektualci. Raziskave kažejo, da so prav ti najpogosteje nagnjeni k fascinaciji z okultnim. Še posebej velja to za intelektualce: stavili so na um in doživljajo odčaranje tega razsvetljenega božanstva še bolj boleče kot drugi."

Ker to zares drži in ne samo zaradi tega, je knjigo *Verstva, sekte in novodobna gibanja* res vredno vzeti v roke.

SREČANJE UREDNIKOV
KATOLIŠKIH
TEDNIKOV FISC

Prejšnji četrtek so se sestali v Mestrah uredniki katoliških tednikov Treh Benečij, včlanjenih v vsedrjavni zvezi FISC (Federazione Italiana Settimanali Cattolici). Na dnevnem redu je bilo več vprašanj operativnega značaja. Med drugim so določili delegate za vsedrjavni kongres. Domenili so se tudi za skupno objavo kakega načelnega uvodnika o aktualnih vprašanjih. Iz naše dežele so bili med drugimi prisotni tedniki Vita Cattolica iz Vidma, Vita Nuova iz Trsta ter Voce isontina in Novi glas iz Gorice.

Vsedrjavni kongres zveze FISC bo potekal zadnje dni novembra v Rimu.

SVETI OČE ZA MIR

Tako bi lahko strnili papežev nagovor ob molitvi angelškega češčenja v nedeljo, 15. t.m., ko se je zavzel za mirno reševanje krize na Srednjem Vzhodu. Sv. oče Janez Pavel II. je jasno povedal, naj namesto orožja pri reševanju iraške krize spregovori diplomatska beseda politikov in naj torej ne pride do uresničitve ameriške grožnje, ki bi pomenila bombardiranje iraških vojaških postojank, gotovo pa tudi izgube in mrtve med nedolžnimi ljudmi. "Iz vsega srca si želim, da bi se lahko kriza mirno rešila. Želim in priporočam tako rešitev predvsem zato, ker bi se na ta način prihranili nadaljnje trpljenje in bolečine nekemu ljudstvu, ki že dolgo in hudo trpi. Zato vas vse naprošam, da prosite Gospoda, naj razsvetli razum in srca vseh odgovornih, da bodo za reševanje krize nadaljevali z diplomatskimi pogajanjimi in z dialogom!" je med drugim dejal v nedeljo *urbi et orbi* sveti oče.

BLAŽENEMU
ŠKOFU
ALOJZIJU
STEPINCU

Zvonovi zagrebški zvonijo,
Hrvatska vsa se veseli,
ker pričevalca proslavijo,
ki ljubil je Boga, ljudi.

Pogumno branil je ovčice,
volkov napada se ni bal.
Boril se je za njih pravice,
do smrti Cerkvi zvest ostal.

Prezir in laž ga nista strla,
za Kristusa prelil bi kri.
Luč vere mu je vrata odprla,
da v zboru blaženih živi.

V zaporu presedel je leta,
v trpljenju in molitvi, sam;
od črede ločen in od sveta,
Očetovi je volji vdan.

Naslednik Petra mu polaga
priznanja venec, večni sijaj
in potujočim ga predlaga
kot modrega vodiča v raj.

Za zgled zvestobe
v burnih časih
mučenca palmo je dobil.
Hvaležen narod bratov naših
med blaženimi ga bo častil.

P. IVAN ŠTANTA

ZAKAJ NI VESELJA DO ŽIVLJENJA?

KAJ GROZI ŽIVLJENJU?

DANIJEL DEVETAK

Še vedno se v razkošju našega evropskega sveta ne moremo sprijazniti z dejstvom, da veliko ljudi ne čuti veselja do življenja. Kljub bogastvu in splošnim življenjskim razmeram, ki verjetno niso bile nikdar tako ugodne, kot so v tem trenutku, ljudje - in predvsem mladi - neradi živijo.

Okoli sam. Vse bolj srečujemo okrog sebe ljudi, ki uničujejo, kar še ostaja od našega zelenega planeta; ljudi, ki minirajo dostojanstvo osebe že s sramotnim izničanjem otroške nedolžnosti; ljudi, ki jih je življenje "povozilo" in na vse načine iščejo samo lastno uveljavljanje; ljudi, ki se neodgovorno igrajo z oblastjo in tako odvrta mlade od zavzetosti v družbenem življenju; ljudi z negativno samopodobo, take, ki se sploh ne spoštujejo, kaj še, da bi se imeli radi; ljudi, ki bolehalo za depresijo in kroničnim pomanjkanjem... upanja. "Iz prazne posode ne moreš zajemati," pravi moder rek. Kako lahko družba individualistov, zagledanih vase in v svoje koristi, gradi narodu in zlasti narodni manjšini, kakršna je naša, prihodnost, ki bi bila zapisana življenju in veselju?

Mladi rodovi rasejo v bogastvu, ki si ga še naši starši niso mogli predstavljati, in vendar je njihova prihodnost negotova in polna strahov, saj jim večina odraslih ni sposobna nuditi zdrave čustvene opore, ki so je mladi danes najbolj potrebni. V žepu imajo kreditno kartico, ne pa vedrega pogleda na svojo prihodnost! V omami sanj in iluzij se zastrupljajo do onemoglosti. Gospodarski razvoj je ošibil tudi družino, ki postaja vse bolj krhka, saj, kot radi pravimo, doživlja "veliko krizo identitete"; izgubila je iglo kompasa in več ne ve, kaj pomenijo besede "osnovna družbena celica". Kar štirje mladi na deset živijo danes v "netradicionalnih" družinah, ker so starši ločeni ali razporočeni. Poleg tega je srednja starost staršev, ki jim je pogosto glavna vrednota ohranitev

družbenega statusa, vedno višja; da sploh ne govorimo o tem, da imajo današnji otroci vse manj bratcev in sestric, če jih sploh imajo... Na drugi strani, predvsem znotraj srednjega ali nižjega družbenega sloja, veliko zakoncev nima časa, ki bi ga posvetilo otrokom, njihovim prvim potrebam, ker sta oba, mati in oče, fizično in umsko preveč zaposlena s službo in vsakdanjimi skrbmi.

Ti in še drugi dejavniki nezogibno gradijo zidove med ljudmi, pospešujejo osamljenost, ki ni samo fizična, ampak tudi in predvsem psihološka. Ostareli se čutijo sami in nekoristni, ker so jih mladi spravili v anonimna stanovanja in tam pozabili. Odrasli se čutijo sami, ker v norem povzpenjanju po družbeni lestvici nimajo časa niti zase, kaj šele za druge. Odraščajoči mladostniki pogrešajo zanesljivo prisotnost mož in žensk okrog sebe, čutijo se osamljeni in osiromašeni, ker ne vedo, do koga bi se obrnili, na koga bi se naslonili v potrebi. Odsotnih staršev nikakor ne morejo nadomestiti učitelji, profesorji, vzgojitelji ali duhovniki...

V današnji družbi, ki se ponša z neverjetnim razvojem sredstev javnega obveščanja, je - paradoksalno - glavni problem komunikacija: komuniciramo si vse, razen tega, kar najbolj potrebujemo: iskrena čustva, bližino, solidarnost, podporo. Kaj naj naredi ostareli oz. mladi človek, da najde koga, ki bi prisluhnil njegovi bolečini? Kako močno mora izkričati lastno žalost in trpljenje, da bi ga v svetu gluhih kdo slišal? Kako mora živeti, da bi v svetu brezbriznežev ne ostal odrinjen, pozabljen, zapuščen? Kakšna je končno lahko prihodnost ljudi, ki so sposobni samo tekmovali in premagovati manj močnega, niso pa več zmožni se pogovarjati in si zastoj vzeti čas za drugega?

Že zaradi vere, ki so nam jo posredovali starši, ne moremo podleči pesimizmu, kajti to bi pomenilo umiti si roke. Sveti Pavel v nekem pismu spodbudno pravi: "... kakor umirajoči, pa glejte, živimo, kakor kaznovani, a ne usmrčeni, kakor žalostni, pa vedno veseli, kakor ubogi, pa mnoge bogatimo, kakor bi nič ne imeli, pa imamo vse." Apostol gorečnosti večkrat spodbuja k veselju, odprtosti, vne- ni za spravo. Pred izzivi novega tisočletja, ki se že sedaj pojavlja kot raznobarven mozaik narodov, nas tudi sveti oče Janez Pavel II. uči, da strpnost ne zadošča. Ni dovolj dopustiti drug(a)cnemu - pa naj bo to sorodnik, sosed, revež ali priseljenec -, da živi svoje življenje neke zraven nas. Nase in na druge moramo gledati kot na ljudi, ki jih imamo radi, z občutljivostjo in konkretno solidarnostjo. Tisti, ki skušajo hoditi za Kristusom, živijo, so veseli, saj imajo vse... Sicer pa: kar bomo sejali, to bomo tudi želi.

ŠE O ZADNJEM "ZAKAJSTVU"

KAKO KOGA SPREMLJAMO NA ZADNJI DOM

STANKO ŽERJAL

Ker je v vsem mesecu novembra čutiti dih iz prvih dni v spominu na rajne, zato se, menim, lahko nadaljuje moje razmišljanje o "spoštovanju umrlih in za njimi žalujočih", objavljeno v prejšnjih številkah. Ker sem v že objavljenih vrsticah opozoril na pomanjkljivosti civilnih upraviteljev pokopališč in pogrebov, mi vest veleva pogledati tudi v tisto "delovišče", kjer sem bil poklicno do upokojitve tudi jaz udeležen. Kako torej duhovniki, dušni pastirji spremljamo umrlega na zadnji dom? Naj govorim konkretno!

Odkar je liturgična reforma uvedla obrede v živih jezikih ter intenzivno vključuje v pogreb zlasti sveto mašo, se

sprašujem, kaj počnejo skoraj pol ure časa tisti udeleženci pogreba, ki ne morejo zaradi množice ali pa zaradi lastne udobnosti nočejo vstopiti v božjo hišo in postajajo naokrog le v njeni bližini in se dolgočasijo ali s kom klepetajo in so prikrajšani za poslušanje vsebinsko bogatih besedil v mašnih berilih, molitvah, liturgičnem petju, v morebitni pridigi, v ganljivih in pomenljivih prošnjah. Pa se prav za pogrebe snide mnogo takih kristjanov, ki so daleč od Cerkve in leta in leta ne slišijo in ne pridejo poslušat božje besede in so morda verski brezbrizneži, morda agnostiki, morda ateisti, ki so izgubili dar vere in so v bistvu le ostali dobri, plemeniti, dostopni tudi za razmišljanje o zadnjem "zakajstvu" - kakor bi rekel pesnik

O. Župančič, če bi jim kdo s pobožno zvijačo serviral na uho kak krščanski, religiozni glas.

Zakaj ne bi torej dušni pastirji izkoristili priložnosti pogrebov? Kako? Dva zvočnika obesiš na pročelje cerkvene stavbe in ju povežeš z mikrofonom v svetišču in staviš, da bo mnogo zunaj stoječih zbrano prisluhnilo govornemu in peti besedi iz notranjosti in - kaj vemo - morda se bo prav kak glas iz liturgičnega repertoarja prilepil v srce tudi "usahlemu" kristjanu, da bo začel razmišljati o t.i. "poslednjih rečeh" (smrt, sodba, pekel, nebesa) in obrnil svoje potovanje v pravo smer. Pa tudi verni zaslužijo to in tako pozornost, to in podobno postrežbo, če so prisiljeni ostati zunaj svetišča.

SVETNIK TEDNA

27. NOVEMBRA

SILVESTER ČUK

VIRGIL, APOSTOL KARANTANIJE

Salzburg je tesno povezan z začetki slovenske vernosti, saj je bil za naše prednike, ki so živeli severno od Drave, glavno žarišče misijonskega delovanja, kakor je bil za tiste južno od Drave Oglej. Ustanovitelj mesta Salzburg in njegov prvi škof je bil sv. Rupert (+717), ki je bil zelo češčen tudi med Slovenci in ima na naših tleh več cerkva. Njemu je bila posvečena prvotna stolnica v Salzburgu, sedanja pa ima poleg sv. Ruperta za zavetnika tudi sv. Virgila. Ta je v slovenski cerkveni zgodovini zapisan kot "apostol Karantanije", čeprav sam ni misijonaril med Karantanci. Bil je škof v Salzburgu, ko je tja prišlo odposlanstvo karantanskega kneza Hotimira s prošnjo, da bi v Karantanijo prišli krščanski misijonarji. Virgil sam zaradi svoje službe ni mogel iti, zato je to nalogo zaupal blagemu duhovniku Modestu, ki je našim prednikom oznanjal evangelij v duhu irskih menihov.

Tudi Virgil je bil po rodu Irec. Rodil se je okoli leta 700 in je bil deležen dobre bogoslovne in znanstvene vzgoje. Postal je opat nekega samostana na jugozahodu irskega otoka. Odlično je bil podkovan v matematiki, zato se ga je prijelo ime "geometer". V tistem času je opat pomenil skoraj toliko kot škof, toda Virgilu ni bilo do časti ne do visokih cerkvenih služb. Želel si je drugačnega delovanja in leta 745 ga najdemo kot misijonarja na Bavarskem. Nastanil se je v samostanu sv. Petra nad Salzburgom. Vodil je samostansko družino in tudi škofijo Salzburg, dasi je bil v škofa posvečen šele po 22 letih. Od tukaj je vodil misijonsko delo po Bavarskem in sosednjih pokrajinah.

Svojega misijonskega dela ni hotel vpreči v frankovski politični voz; ni hotel, da bi se krščanstvo širilo "z ognjem in mečem" - vodilo ga je izročilo njegove irske domovine: oznanjati evangelij z ljubeznivim poukom. Zaradi blage irske metode je bilo med Slovenci razmeroma malo odpora proti krščanstvu. Odpori, o katerih poročata zgodovina (Krst pri Savici!), niso bili naperjeni toliko proti novi veri, ampak bolj proti domači knežji rodbini, ki je v deželo poklicala Bavarce.

Okoli leta 760 je prišel v Karantanijo Virgilov namestnik "pokrajinski škof" Modest s skupino duhovnikov in si izbral sedež pri Gospe sveti. Od tam so misijonarji hodili po sedanji Koroški. Leta 772 je Virgil po uporih poganske stranke mimo posredoval in poslal v Karantanijo nove misijonarje, ki so lepo utrdili krščanstvo med Slovenci ter s tem naše prednike vpeljali v krog tedaj bolj razvite zabodne kulture.

Virgil je kot škof v Salzburgu pokazal tudi veliko praktičnega čuta: odprl je zdravilne vrelce v dolini Gastein (Badgastein), poživil je rudarstvo, da je deželi omogočil dohodke in ljudem zaslužek. Vpliv salzburške škofije je razširil ne le po Bavarskem, ampak tudi po vsej Drafski dolini. Ustanovil je samostana Innichen in Kremsmünster z namenom, "da bi neumni rod Slovencev pripeljal na stezo resnice". Oba samostana sta odigrala pomembno vlogo pri pokristjanjevanju Slovencev. Na stara leta je prehodil svojo škofijo, da bi videl, "če povsod vlada prava vera in se kaže krščanska ljubezen v dobrih delih". Umril je v Salzburgu 27. novembra 884. Precej časa je bil njegov spomin pozabljen, leta 1233 pa je bil prištet med svetnike. Skupaj s sv. Rupertom je zavetnik mesta Salzburg.

JUBILEJNO POTOVANJE Z NOVIM GLASOM V SVETO DEŽELO IN NA GORO SINAJ

OB JUBILEJNEM LETU 2000 VAS VABIMO NA IZREDNO ROMANJE V SVETO DEŽELO IN NA GORO SINAJ OD 11. DO 18. FEBRUARJA 1999.

Na osemdnevnem potovanju bomo pod strokovnim vodstvom obiskali vse najvažnejše kraje iz Jezusovega življenja. Pot nas bo vodila od Galileje do Judeje z viškom obiska v Jeruzalemu. Nato se bomo podali na goro Sinaj, kraj božjega razodetja, kjer je Mojzes prejel 10 božjih zapovedi, in obiskali samostan svete Katarine.

Odhod z letališča v Ronkah, kamor se bomo tudi vrnili.

Cena potovanja znaša 1.580.000 lir; akontacija ob vpisu 300.000 lir. Potreben je potni list oz., kdor želi skupinski potni list, naj ob vpisu dostavi na našem uredništvu kopijo veljavne osebne izkaznice.

Podrobnejše informacije in program potovanja dobite na našem goriškem ali tržaškem uredništvu.

Pohitite z vpisom, ker je polovica mest že oddanih.

5

ČETRTEK
19. NOVEMBRA
1998

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA SLAVI 75 LET

Prav je, da se ob 75. obletnici ustanovitve GMD zamislimo nad njenim poslanstvom, ki je bilo v preteklosti morda pomembnejše - tega se sami zavedamo - a traja še danes. Goriška Mohorjeva družba je še kako živa, pred vrati je namreč predstavitev letošnje zbirke "mohorjev". Jasno je, da je imela GMD pod fašizmom izjemno vlogo, saj je bila skorajda edini steber slovenstva v naših krajih. Toda ne moremo zmanjševati njene vloge tudi v kasnejših časih, ko je bila prav tako skoraj edini steber za krščanski etos na področju knjižne vzgoje in kulture pri nas.

Časi se spreminjajo, GMD pa ostaja kot zvesta slovenska knjižna ustanova, ki leto za letom skrbi, da bi omikana slovenska beseda pri nas našla tudi pot v knjižno izdajo. Govori o nas samih, primorskega in širše slovenskega človeka nagovarja, naj ostane zvest slovenski besedi. "Tako kot smo znali in znamo biti Primorci zvesti slovenski besedi in slovenstvu!" Tako bi rekel tajnik GMD Marko Tavčar. Za to gre: za zvestobo slovenstvu in slovenski pisani besedi, za zvestobo lastnim koreninam in za vnašanje v naš in širši kulturni prostor vsega tistega, kar nam danes morda najbolj manjka: lepe pisane slovenske besede, pregnetne s krščanskim izročilom, o naših koreninah in naši dediščini. Za zavezo slovenstvu gre in za dejstvo, da predvsem sami sebi vnovič dokažemo - če je to potrebno in večkrat je - da smo tu, da smo živi in da je naše slovenstvo polno. Ne gre za noben nacionalizem, temveč za narodnoobrambno delo, ker smo še vedno mnenja, da imamo kot Slovenci na najbolj izpostavljenem jezikovnem zahodnem robu še veliko povedati najprej sami sebi, a tudi italijanskemu sosedu. Zato so pri GMD v zadnjem času izšla tri dela v italijanskem jeziku: antologija slovenske literature o Gorici prof. Lojzke Bratuž, slovnica slovenskega jezika dr. Antona Kacina in imeniten prevod Vorančevega romana *Doberdob* izpod peresa prijatelja Slovencev dr. Ezia Martina. Izdaja teh del

kaže na odprtost Goriške Mohorjeve družbe, ki jo je vedno označevala in označuje tudi njeno aktualnost, njeno vsidranost v družbo, v kateri živi in ji seveda polnopravno pripada. Za nobeno ponižno in ponižano klečeplaznjo ali iskanje pohval ne gre pri teh izdajah, ampak za trdno prepričanje, da lahko Slovenci ponudimo sosedom enakovredno literaturo, enakovredno kulturo, predvsem pa neizpodbitno resnico, da smo od vedno tu, in to, da s svojim delom in obstojem zahtevamo, da nas drugi spoštujejo.

Ko pišemo teh nekaj besed o GMD, ne moremo mimo dejstva, da je z objavo *Primorskega biografskega leksikona* vnesla v slovenski skupni prostor izjemen prispevek, ki nam ga celo osrednja Slovenija zavida.

Z vrsto knjižnih izdaj in s poslušom za lepo slovensko besedo, za našo stvarnost in s posebnim, budnim očesom za naše težave stopa Goriška Mohorjeva družba v tretje tisočletje.

Na koncu še nikdar dovolj poudarjena stvar, da namreč pri GMD večina sodelujočih in predvsem vsi člani upravnega in umetniškega odbora delajo za GMD požrtvovalno, skoraj vedno zastoj, kar v našem času ni zamenljiva stvar, gotovo pa je kakovost, ki govori o tem, da moramo pri narodnoobrambnem trudu delati predvsem s srcem. Navdušenost torej in tiha skrb za slovensko besedo, prepričanje, da imamo še vedno dovolj knjižnih ustvarjalcev, ki imajo še kaj povedati, da ne bomo izumrli, kot nam nekateri krivi preroki radi napovedujejo.

Ko odboru in sodelavcem pri GMD iz srca čestitamo ob 75-letnici, jim želimo, da bi naša Goriška Mohorjeva družba pod njihovim vodstvom še vedno bila živa priča našega dela in naše skupne skrbi za slovenstvo in za naše in naših otrok življenje. "Naša" Goriška Mohorjeva družba smo zapisali zato, ker jo čutimo za našo in se zavedamo, da smo del nje. To nam je seveda lahko v ponos, je pa prav gotovo tudi obveza za prihodnost.

ODLIKE RAZSTAVE V ČAST RADOŽIVEMU UMETNIKU

JURIJ PALJK

V prejšnji številki Novega glasa je naš sodelavec Saša Quinzi napisal strokovno poročilo o pregledni razstavi umetniških del Avgusta Černigoja, ki so v zasebni lasti. Razstava je na ogled v Kulturnem centru L. Bratuž in je lep primer, kako se lahko tudi pri nas prirejajo prvovrstni kulturni dogodki. Prav te misli nas obhajajo, ko smo si ogledali razstavo. Ta nam zopet dokazuje, kako velik likovnik je bil Avgust Černigoj, ker nam tržaškega hudomušnega večnega mladeniča predstavlja v vsej raznolikosti njegovega ustvarjanja.

Avgust Černigoj je bil umetnik, ki je v tem stoletju med vsemi slovenskimi likovniki morda najbolj zanimiv predvsem zaradi svoje raznolikosti, saj mu ni bil tuj domala noben slog in se je v skorajda v vsakem tudi poskusil. Rezultati so dela, ki jih imamo na ogled v goriškem kulturnem hramu in so lep prerez Černigojevega ustvarjanja in obenem tudi likovne umetnosti tega stoletja, kateri je bil tržaški umetnik z vsem srcem zapisan.

Na goriški razstavi Černigojevih del nekaterim ni všeč ta raznolikost, češ da ni nobenega kriterija, po katerem je razstava postavljena. Tem bi povedali, da je že dovolj utemeljen kriterij ta, da gre za slike iz zasebnih zbirk, ki jih sicer ni na ogled nikjer; nekaterih celo poznali nismo. Že to dejstvo upravičuje goriško razstavo in tudi opravičuje navidezno "nametanost" del iz vseh življenjskih in umetniških obdobj našega umetnika. Po svoje je goriška razstava ob stoletnici rojstva Černigoja zanimiva prav zato, ker je nevskandanja in nam ponujav ogled umetnikovo delo v celoti, v smislu, da si na enem mestu lahko ogledamo, kaj vse je Černigoj delal, v katerih slogih je slikal in s kakšnimi likovnimi tehnikami je sploh skušal izražati notranji umetniški naboj, ki ga je spremljal vse do zadnje ure.

Menimo, da je veličina Avgusta Černigoja tudi v tem, da je ostal kot likovni umetnik večno mlad, da mu

nobena avantgarda v likovni umetnosti in v družbi ni bila tuja, da skorajda ni bilo likovne tehnike, s katero se ne bi spopadel in v kateri ne bi skušal kaj povedati. To je seveda nevskandanje, saj je za likovne umetnike nasploh znano, da se radi "usedejo", ko najdejo svoj likovni izraz in svojo likovno pripoved. Černigoj seveda ni bil tak; to je na goriški razstavi zelo lepo vidno. Raznolikost tako v slogu kot v likovni pripovedi je ena temeljnih značilnosti likovnega sveta in umetniškega opusa Avgusta Černigoja in po naše tudi kvaliteta, ki ga ločuje od drugih, predvsem slovenskih avtorjev. Nekateri bodo v tem videli nestalnost umetnika, modne muhe, nepričljivost likovnega izraza in osebosti umetnika; drugi vidimo v tem predvsem radoživ značaj umetnika in mladostno zavezanost življenju, prešernost vetra in morja, širino in sredozemsko bit, kateri je ostal Černigoj vedno zvest: ji je tudi moral ostati zvest, ker bi sicer

sam sebe izdal, česar pa tak, kot je bil, enostavno ni mogel storiti!

Če je res, da vsakega umetnika lahko cenimo samo po njegovem najboljšem delu, potem jih je v Kulturnem centru L. Bratuž razobešenih zelo veliko takih, ki kažejo na to, kako velik umetnik je bil Černigoj. Seveda s tem ne odkrivamo tople vode, odgovarjamo pa pomislekom nekaterih, ki se vedno in povsod zavzemajo le za take vrste likovnih razstav, ki so uglasene ali na neko posamezno obdobje ali pa na neko točno določeno tematiko. Razstava del Avgusta Černigoja v Gorici je pa tudi lep primer, kako se pri nas lahko prirejajo pregledne razstave iz zasebnih zbirk naših ljudi. Razstava je dokaz, da še vedno - in vedno bolj - združujemo moči, ko gre za lepe in izjemne kulturne pobude. Razstava ob stoletnici Avgusta Černigoja je zato tudi lep začetek in dejansko vzor organizacije in sodelovanja v naši narodni skupnosti, ki bi ga kazalo uporabiti na vseh ravneh, gotovo pa na področju prirejanja likovnih razstav umetnikom, ki si take razstave zaslužijo. Teh je pri nas bilo in je, verjeli ali ne, kar nekaj!

GOSTOVANJE PRIMORSKEGA DRAMSKEGA GLEDALIŠČA

NA POGORIŠČU NEŠTETIH ČLOVEŠKIH ŽIVLJENJ... (3)

MARJANA REMIAŠ

FOTO SIMON KOVAČIČ

V Sarajevo smo prispeli po urah napore, a zanimive vožnje, saj nam je avtobusno okno omogočalo razgled po lepi in slikoviti, a od vojne porušeni

stili za ogleda in nakupe; ko sem nazadnje videla Sarajevo med olimpijskimi igrami leta 1984, sem od tam prinesla njihovo znamenito v nakit oblikovano srebro. Tudi tokrat sem želela srebrni spomin in ga tudi našla v eni izmed številnih zlatarn, ki na ogled in nakup ponujajo svoje izdelke: domače, a tudi uvožene iz Italije. Prevzel me je drug svet, kakor so me prevzeli ljudje in njihova prijaznost: med sprehodom po mestu sem opazila, da je pozitivna miselnost tista, ki jih je ohranila pri življenju med vojno.

Sarajevo slovi tudi kot "vojaško mesto", saj so ga preplavile enote SFORJA. V mestu samem sem opazila italijanske, kanadske, ameriške in francoske vojake, ki z denarjem dvigajo povprečno kupno in potrošniško moč mesta in njegove okolice. V Sarajevu in Bosni v celoti velja le konvertibilna ali nemška marka, nikakor pa ne druga plačilna sredstva, denimo čekovni

FOTO SIMON KOVAČIČ

Bosni. Sarajevo nas je sprejelo v soncu; po nastanitvi v hotelu Saraj, ki se dviga nad Baščaršijo in tudi neposredno nad prostori slovenske ambasade v Bosni, smo si vzeli pristo za mestni ogled. Časov, ko je bilo Sarajevo veleblagovnica v malem, ki je na enem mestu ponujala vse, ni več. Takšne so bile moje ugotovitve, ko sem se z igralcem Ivom Barišičem odpravljala v mesto na ogled, na kosilo, na znamenito halvo, baklave in številne slaščice, ki jih premore bosanski kulinarčni repertoar. Popoldanske ure smo izkori-

blanketi ali plačilne kartice, ki jih turisti pogosto zaman vlečejo iz žepov.

Na fotografijah objavljam zanimivi bosanski stvarnosti: najprej delček prodajal na prostem, kjer ponujajo od začimb do kosov apnenca, ki smo jih opazili na poti iz Sarajeva, ko nas je pot po štirih dneh gostovanja vodila domov. Sarajevska stvarnost pa so tudi izumrle vasi, ki so se nam slikale pred očmi, ko smo se iz Sarajeva vozili mimo Jajca do Bihača in naprej na bosansko hrvaško mejo.

DALJE

O ČEŠKO-NEMŠKI SPRAVI Z NEKAJ PRIPOMBAMI K SLOVENSKO-ITALIJANSKIM ODNOSOM (2)

PETER MERKŮ

Po propadu Sovjetske zveze in delitvi Češkoslovaške in Jugoslavije na več republik, med katerimi sta tudi Češka in Slovenija, se je Nemčiji in Italiji zdelo, da je dozorel čas, ko bi lahko kaj iztržili iz nastalega položaja. Vendar v Nemčiji ni prišlo do zaostritve obtožb in zahtev, ki jih postavljajo že desetletja, medtem ko so se v Italiji obtožbe in zahteve tako povečale, da je ameriška diplomacija morala poseči vmes, da pomiri duhove.

Temu se pravzaprav niti ni čuditi, saj je morala edino Slovenija od vseh slovanskih narodov v Evropi, kljub žrtvam in škodi, ki jo je utrpela med drugo svetovno vojno, prepustiti lastne manjšine tistim, ki jih nikdar niso znali ali hoteli spoštovati. Slovenija je torej od vseh slovanskih držav edina, ki jo je mogoče izsiljevati, in to orožje so "omikane" evropske države vedno znova rade uporabljale.

RAZLIKA: V nasprotju s Slovenijo nima Češkoslovaška svojih manjšin zunaj lastnih meja, iz česar sledi, da je Slovenija mogoče izsiljevati, Češkoslovaške pa ne.

Kako so se po vojni obnašali vladni politiki obeh držav osi Rim-Berlin, politično in vojaško povezani v "jekleni" pogodbi in soodgovorni za smrt več deset milijonov ljudi, ki so jo zakrivali s svojo napadalno vojno?

Od zaveznikov premagana in ponižana Nemčija si je morala znova pridobiti ugled, ki bi ji omogočil vrnitev v normalnost, in čeprav je bilo zahodnim silam ob spopadu s Sovjetsko zvezo veliko do njenega zavezništva, je zaradi slabe vesti raje na vse načine priznavala svoj *mea culpa*. Počela je to kot dejanje politične morale in morda iz pragmatičnih razlogov s posebnim poudarkom na povračilu škode Judov, ki so odločilno vplivali na politiko ZDA in okoli katerih se še danes vrti svetovna politika.

V veliki večini procesov proti vojnim zločincem, ki so bili po vojni v Nemčiji, je šlo za judovske žrtve; le izjemoma so bile te slovanske poretke, čeprav jih je bilo med drugo svetovno vojno veliko več kot judovskih in niso vse padle pod nemško roko! Skupno je bilo med Slovani 30 milijonov žrtev.

Italija se je oprala krivde s tem, da se je po kapitulaciji 1943. leta postavila kot sobojevnica v službo zaveznikov in s proglasom amnestije preprečila, da bi postavili pred sodišče njene morebitne vojne zločince. Pri tem so ji pomagali predvsem Angleži, ki jim je bilo veliko do tega, da bi ohranili italijansko kraljevino in jo pridobili zase, zato da bi imeli na polotoku strateško oporišče v obrambo lastnih pomorskih poti, ki so vodile v njihove azijske kolonije. Poleg tega preganjanje Judov v Italiji ni nikoli prestopilo praga nevzdržljivosti. Medtem ko je v Nemčiji premaganje preteklih krivic zaobjelo skoraj vse napadene nacije in so se arhivi odpirali, takoj ko so zavezniki to dovolili, ni v Italiji nikoli prišlo do tega in nekateri arhivi so zaprti in ostajajo zaprti še danes, torej že več kot 50 let po končani vojni.

RAZLIKA: Obširno in poglobljeno preučevanje fašistične preteklosti v Nemčiji, v Italiji pa omejeno le na nekater sektorje.

V Nemčiji niso stranke skrajne desnice nikoli presegle praga petih odstotkov, ki bi jim omogočil vstop v parlament, medtem ko v Italiji desnica je bila in je še vedno močna stranka, ki se ji je z njeno pronicljivostjo vedno posrečilo vplivati predvsem na zunanjo politiko. To ji še vedno uspeva.

RAZLIKA: Izredno omejen vpliv skrajne desnice na nemško zunanjo politiko, močan na italijansko.

DALJE

 RAZSTAVA O NARODNOSTNEM SESTAVU
VOJSKE NA SOŠKI FRONTI

"PREKLETA VOJNA" NAVADNIH VOJAKOV

MARJAN DROBEŽ

Slovenska vojaka v avstroogrski uniformi na fronti

V zgodovini primorskih Slovencev ima pomembno mesto tudi prva svetovna vojna, s soško fronto, na kateri je padlo okoli milijon vojakov, največ italijanskih in avstroogrskih. Tisto obdobje še zmeraj raziskujemo, predvsem pa se vrača v zgodovinski spomin kot najbolj tragično, krvavo dejanje, kar jih je bilo doslej na Primorskem, vse od izvira reke Soče pa do Gorice, Krasa in Trsta. Ob 80-letnici konca prve svetovne vojne so se te vojne in v njenem okviru soške fronte, spomnili na nekaj prireditvah. Na 2245 metrov vi-

sokem Krnu, za katerega so se bojevali tako avstrijski kot italijanski vojaki, so bile slovesnosti v spomin na vse padle med prvo svetovno vojno; tam so simbolično prikazali začetek prve svetovne vojne in priredili tudi slovesnost v počastitev konca te vojne. Bilo je veliko število pohodnikov, mladine in drugih udeležencev z vse Primorske, in tudi iz sosednjih območij v Italiji.

V predverju Primorskega dramskega gledališča v Novi Gorici pa sta Mestna občina in Goriški muzej pripravila zgodovinsko razstavo o prvi svetovni vojni, ki ima pretresljiv, tragičen in hkrati pomenljiv naslov *Prekleta vojna*. Razstavo je uredila kustosinja Goriškega muzeja Nataša Nemeč s sodelovanjem oblikovalca Borisa Blažka, arhitekta Dorčeta Simčiča in drugih. Postavljenih je dvajset panojev, ki so namenjeni vojakom iz prav toliko držav oz. etničnih skupnosti (npr. Romi), ki so se bojevali in umirali na soški fronti. Napisali so v njihovih jezikih, pričemer smo prebrali, da so med vojaki na soški fronti bili tudi Grki. Pred vsakim panojem je položena plastična kupola, v kateri so predstavljeni značilni osebni predmeti vojakov iz posameznih držav. V predverju gledališča visijo zastave držav udeleženk, v posebni knjigi pa zbirajo podpise obiskovalcev, ki se opredeljujejo zoper vsako novo vojno, za mir in sožitje.

Ob odprtju razstave je spregovoril slovenski zunanji minister Boris Frlec, ki je opozoril, "da izkušnja prve svetovne vojne uči, da vojna ne more biti način reševanja sporov med narodi; proces združevanja Evrope je najbolj-

še jamstvo, da se take tragedije ne bodo ponovile". Nogovoriški župan Črtomir Špacapan je dejal, "da je Posočje sedaj mejna dežela, dežela miru in mednarodnega sodelovanja, in želim si, da bi tako vedno bilo". Zgodovinar Branko Marušič je opozoril, "da je nekakšno podaljšano podobo vojne ustvarjal čas, ki ji je sledil. Spomin na konec vojne je povezan s spominom na tragičnost in nemirnost časa, ki je v sebi nosil kali tistega, kar se je pri nas dogajalo med drugo svetovno vojno in še leta po njenem koncu". Direktorica Goriškega muzeja Slavica Plahuta pa je poudarila, "da razstava govori o navadnih vojakih z različnih koncev sveta, ki so se ob Soči na obeh vojskujočih straneh hrabro borili. Ti junaki so bili hkrati preprosti mali ljudje različnih poklicev. Ko jim je bilo najhujše, so klicali na pomoč svoje matere, molili k svojemu Bogu in predvsem preklinjali vojno. Njihove smrti, posamični grobovi, spomeniki in vojaška pokopališča, kakor tudi drobni osebni predmeti, fotografije in tudi sam zgodovinski spomin so zapustili trajno sled v pokrajini in v zavesti domačinov od Rombona in Vršiča do Jadranskega morja". Zgodovinarica in dobra poznavalka obodnja prve svetovne vojne Nataša Nemeč je povedala, da je med boji na soški fronti padlo okoli 30 tisoč Slovencev. Upoštevani so tisti, ki so se bojevali v avstroogrski armadi, kot tudi Beneški Slovenci, ki so bili italijanski vojaki.

Po koncu slovesnosti, med odhodom v Goriška Brda, so predstavniki prijateljskih mest Nove Gorice, Gorice in Celovca na solkanskem mostu vrgli v Sočo cvetje padlim na soški fronti. Posebna delegacija pa je položila venec na spomenik slovenskim vojakom, padlim v bojih na Škabrijelu in na Ravnicah. Razstava o narodnostnem sestavu vojske na soški fronti bo na ogled v Novi Gorici do konca leta. Pozneje pa jo bodo prenesli tudi v Italijo in v druge države.

V GRADIŠČU PRI GORICI

RAZSTAVA O ZLATI DOBI EGGENBERGOV

Lepo fotografsko razstavo v Gradišču pri Gorici sta urednili čila umetnostni zgodovinar Andreja Antonello ter goriški fotograf Claudio Scлаuzero.

Utrjeni trg si je zamislila Beneška republika kot utrdbo proti pogostim turškim napadom. Zgradili so ga v drugi polovici 15. stoletja, a hrani tudi sledove rimske utrdbe. Znotraj obzidja še obstajajo kot pričre pomembne preteklosti lepe palače, v katerih so stanovali visoki predstavniki cerkvene in posvetne oblasti. V letih 1508-1511 je izbruhnila vojna med Beneško republiko in cesarjem Maksimiljanom I. in seveda zajela tudi Gradišče. Od leta 1647 do leta 1713 je naselje prešlo v last knezov Eggenberg in se spremenilo v mestno trdnjavo. Prav iz tega časa so najbolj pomembne palače mestnega središča, ki jih razstava nazorno predstavlja.

Zunanja fasada palače Torriani (Foto Scлаuzero)

Notranja fasada palače Torriani (Foto Scлаuzero)

Fotografska ekskurzija nudi obiskovalcu zanimiv topološki pregled baročnih zgradb, ki se nanašajo na beneški slog iz obdobja od 16. do 17. stoletja in pri katerih so sodelovali krajevni stavbeniki, kamnoseki in mizarji. Le-ti so izvorni, prefinjeni slog poenostavili.

Fotograf je z računalniško obdelavo posameznih črno-belih slik izločil prometne znake, električne droge ipd., vse, kar je oviralo prost pogled. Tako je stavbam vrnil nekaj izgubljenega sugestije: takšne so kot pred tremi stoletji.

Razstava bo ostala odprta le še nekaj dni, do 22. novembra, v enoteki La Serenissima nedaleč od zlahtne palače Torriani. Ta je po ocenah nekaterih umetnostnih zgodovinarjev gotovo med najlepšimi, najbolj prepričljivimi in zanimivimi pričevanji o arhitektonski izdelanosti, značilni za obdobje od 17. do 18. stoletja. V njej ima danes sedež občinska uprava Gradišča.

MARTA BENSA

O NAŠI ŠOLI

JURIJ PALJK

O tisti, ki jo imamo skoraj vsi radi šele potem, ko smo jo končali, in o tisti, o kateri vsi govorimo, kako nam je nenadomestljiva in temeljnega pomena za našo skupnost, a obenem zelo pazimo, da se nas kar najmanj tiče. Odtod otepanje, ko gre za šolske volitve in bi se bilo potrebno nujno vključiti v šolski sistem vsaj kot predstavniki staršev; odtod tudi zmigovanje z rameni, ko sami ugotovljamo, da bi naša šola lahko bila boljša, za izboljšanje pa sami ne ukrenemo ničesar ali pa zelo malo.

Neverjetno je, kako nas premalo zanima šola s slovenskim učnim jezikom, ko pa vemo, kako važna je za naš obstoj! Če je res, da je šola tisto vezno tkivo med nami, za katerega domala skoraj vsi vemo, da je skorajda edino, ki nas druži in našo skupnost tudi drži pokonci, potem moramo zares ugotoviti, da se nas premalo tiče. Vse prevečkrat smo samo neme priče dogajanja na šolskem področju in vse prevečkrat samo s prstom kažemo na učitelje, profesorje in šolnike, češ: "Glejte jih, taki in taki so!" Kar se tiče šolnikov, morda samo to, da so tudi oni ljudje in se seveda zato tudi kot ljudje obnašajo; nekateri med njimi so dobri, drugi odlični, o tretjih pa ne bomo rekli nobene, ker nima smisla razdore v naši skupnosti še bolj poglobljati, tudi zato ne, ker smo za veder odnos do življenja, ki je že samo večkrat dovolj težko, da bi ga delali še težje. Že to, da vemo, da so nekateri šolniki dobri in še boljši, je nekaj vredno.

Seveda se tukaj postavlja vprašanje, zakaj ti - dobri - šolniki nimajo v-

naši sredi nobenega ali skoraj nobenega uglednega mesta, ali bolj preprosto: zakaj enačimo vse šolnike in posredno vse šole, zakaj ne gledamo na vso stvar bolj celostno in obenem - ter prav zato! - pazimo predvsem na posameznike in na njihovo delo. Kot ni res, da so vsi naši šolniki - se pravi: učitelji in profesorji naših otrok - dobri in odlični, tako tudi ni res, da so vsi naši šolniki in vse naše šole zanič. Dejstvo pa je, da dober profesor dobi isto plačo - materialno priznanje, kot se plači lepo reče - kot tisti, ki "kvari otroke", kot bi rekel ugledni gospod, katerega cenim. Kvari v smislu, da med poukom gleda na uro, kdaj bo že konec preklemanega pouka in bo lahko prvi iz šole odšel domov; kvari v smislu, da mu šola pomeni le službo in delovno mesto, ne pa vsaj deloma tudi notranjega in duhovnega poslanstva, kar bi učiteljski poklic tudi moral biti. Res je namreč, da je zastoj poslanstvo, če ne sloni na znanju; tako je tudi res, da samo znanje pri učiteljskem poklicu ni dovolj!

"Potrebno je imeti srce in ga drugim dajati, imeti srčno kulturo!" bi preprosto rekla moja mama, ki ni učiteljica; vzgajala - še vzgaja! - in učiteljem pa je v šolo poslala štiri otroke.

Seveda vem, da je danes morda brezupno pričakovati take učitelje, kakršni so bili nekoč, tudi zaradi tega, ker jim je naša družba po mojem krivično vzela ugled, ki so ga nekoč imeli v družbi. Saj vendar veste, da so bili trije poklici, katere je slovenski narod najbolj cenil (duhovnik, učitelj, zdrav-

nik), nekakšna nosilna os nekdanje slovenske družbe in na vasi z županom gotovo najbolj pomembne osebnosti! Danes seveda ni več tako. Učiteljski poklic je komaj še cenjen, k temu prispevamo tudi sami s svojim malomarnim odnosom do naše šole in šolnikov, na katere prevečkrat odlagamo skrbi, ki so v pristojnosti nas staršev, nas samih torej! Nered se postavljam v vlogo branitelja naših šolnikov, ker za to tudi nisem poklican; vseeno pa bi tudi v naši sredi morali bolj ceniti njihovo delo in prav konkretno nagradjevati delo dobrih učiteljev. V matični državi se to počenja; tudi tam včasih velja znameniti Hemingwayev stavek, ki pravi približno takole: "Še nikdar v življenju nisem videl ne krogle in ne medalje, ki bi zadela prava prsa!" Vseeno pa so med nagrajenimi tudi zaslužni, ne vsi, a tudi!

Ker se premalo zanimamo za naše šolnike, da ne smemo čuditi, če nezadovoljni hodijo v službo. Tudi s polemikami v časopisju jim včasih jemljemo ugled v družbi, ugled, ki bi si ga večina od njih zaslužila. Tudi zato, ker končno učijo naše otroke! Znano je, da nezadovoljniji ne učijo veselja do življenja, da skopuhi ne učijo radodarnosti in odprtosti do drugače mislečih, da frustrirani učitelj ni dober učitelj - če pa polovico časa rabi za ukvarjanje s samim seboj! -, da slab učitelj ni učitelj v pravem pomenu besede, da učitelj, ki ne ljubi slovenstva, o slovenstvu dobro ne more govoriti itd...

Pred dnevi mi je prijatelj Bernard rekel, kako mu je neka gospa pred časom pribila: "Naučiti se bomo morali, da imamo pač take politike, take duhovnike, take učitelje, take časnikarje, take zdravnike, kakršne si zaslužimo!"

Po zamejsko bi rekel: "Ta je malo trda, ne?" Upam, da ne drži, bojim pa se, da je resnična.

Mihec: Glej, glej, koga se vidi! Jest čakam, čakam in te ni od nikoder. Uni bot, ki si zmanjku, si reku, da si šou na ferje, ken si pej zginu ta bet.

Jakec: Ma kašno zginu! Nekan reven sen, vse me boli, vse me tešči, kej češ, leta pej. Ne muoren si pomagat. In moja ta stara me kr neprej šinfa, de doma neč ne nardin, da ne viden nobenga dela, de pousud je meju lepu urihteno, samo prns je štal, de če sen doma, samo beren časnik, da be hodu samo po ošterijah, jen t'ku naprej. Ma znaš, prouzaprov sen res malo marot.

Mihec: Ma beži, beži, sej te poznan. Zboliš, če si doma! Tu je dokazano, dragi muj. Amerikanci, ki jemejo soude nu cejt za take reči, so nrdili enu študju, da zakej ženske živijo več ku moški. Pokazalo se je, da zatu, ki nimajo opravko same s sabo.

Jakec: Ne, čak. Kaj češ reč?

Mihec: Orpo, ma si trd. Praven, da statistike trdijo, da je na ten sveti več vdov ku vdovcev, zatu, ki njih ranjki muoži, rejši, ku de be jeh še knšnu leto poslušali, so šli na uni svet. Na kratko, Amerikanci praveju, da moškin skrajša ževljenje sitnoba njih žen. Če pej je žena prijazna, se ta odstotek močno zmanjša in v držini je na splošno menj bolezn. Tu praveju, si me zastopu?

Jakec: Ja, ja. Sen zastopu. Ma vseleh ne bo neč pomagalo. Zatu, ki če bi šou pravet, kej so dokazali Amerikanci, bi moja ta stara za gvišno rekla, da be rada vidla, kej bi pršlo na dan, če bi te štatištike delale ženske.

Mihec: Ben, ma če ti očita, da samo bereš časnik, kaj si bral zanimiuga zadnje cajte?

Jakec: Znaš, da dosti. Dosti se piše, dragi muj. Ma malo se raloži. Taku sen zs zanimanjen prebral, kaj je pisalo od obsodbe posrednika Ervasa, tistga od TKB-ja, da se zastopemo.

Mihec: Ben, kaj je pisalo?

Jakec: U Primorsken je pisalo, da je bil obsojen na tri leta in pol ječe, namesto pet, ku je zahteval javni tožuc, jen na izplačilo 100 meljonov lir bivši TKB, ki je terjala 560 milijonov odškodnine, jen 50 meljonov lir tljanskemu finančnemu ministrstvu, ki je ku civilna stranka zahtevalo 100 meljonou odškodnine.

Mihec: Ben, se mu je pej splačalo mučet temu Ervasi.

Jakec: Ma, kej češ reč?

Mihec: Čen reč, da si je dobro zasluzu tistih 900 meljonov, ki jeh je dobu od TKB-ja in ki jih je tudi priznau. Je treba reč, da so tisti, ki so vse skupej skuhal, zares prefrigani in da so znali u kratken cajti stvari taku zamašit, da je danes vse v redu. Vodstvo bivše TKB in manjšinske finančne družbe lepo mirno služi soudke drugje in mirna Bosna. Nova TKB pej ni niti več tu, ma je del večje združbe. Afari grejo naprej, dragi muj. Jen jeh prou neč ne briga, če je lista podjetij naših ledi, ki so u stečajji, zmerej bolj dolga. Važno je, da se mouči. Da noben ne vpraša, kaj in kaku je zs sou-di, ki so jih ti fantje zapravli.

Jakec: Dej, ne bit tak. Ne se jezit. Boš vidu, da se bojo stvari uredile. Da bomo dobile zaščitni zakon in da bomo takrat lahko končno dočkali zlato dobo za našu manjšinu. Glej, boš vidu, da bo taku. En muj prijatu mi je povedu, da so mu povedali, da je Budin v tem smisli zagvišu, da bo taku ene fante od partizanskega zbora, ki so ga vprašali, da kej bo zdej.

Mihec: Na, ma muj Buh! Stu let te ži učin in vedno znova praven, da kaku je na ten sveti in da koza ni in ne more varvat vržute, še se nisi navadu. Naš kaj, pestmo te žalostne misli in bejzva kej popit.

DOŽIVETA HVALEŽNICA 1998

SLOVENSKI VERNIKI SO SE ZBRALI PRI SV. JUSTU

MATJAŽ RUSTJA

FOTO KROMA

V nedeljo, 15. novembra, je maša hvaležnica donela v slovenski besedi, iskala je poslušna srca med zidovi stolnice sv. Justa in zbrala k molitvi množico tržaških vernikov. Prišli so, da bi se zahvalili Bogu za vse zemeljske sadove in darove in za vsako duhovno bogatilo, ki prinaša ljubezen, mir, vero in srečo. V vrvežu vsakdana se morda nismo primerno zahvalili Najvišjemu za vsak varen korak na poti življenja, za prizaneseno hudo in gorje, za počitek nesreč in ujme narave. Misli zahvale, pokorščine in vere so žarele iz uvodne besede prof. Lučke Susič, ki je z odlomki osebnega doživljanja povezovala slovesno daritev.

Po besedi evangelija je škof podal priložnostno misel, ki jo je prijetno uvedel z zahvalo in veseljem, da lahko praznuje hvaležnico s slovenskimi duhovniki in verniki. Hvaležnica je dan, ko se zahvaljujemo Bogu za sadove zemlje in življenja. V zahvali odkrivamo tudi božjo moč, moč stvarjenja, ki zaživi preko rok slehernega moža ali žene. Dodeljena nam je bila božja last (zemlja), ki nam je bila poklonjena, da bi rastla z našo odgovornostjo. V trenutkih bojznosti ali nesreče pa se moramo prepustiti Bogu, ki na vse nas misli in skrbi. Sv. pismo nas uči, da moramo prositi in nam bo dano, da moramo iska-

ti in bomo našli... verovati moramo v Njegovo ljubezen z upanjem. Živeti pa moramo tudi v ljubezni s tistimi, ki so nam blizu, v bratstvu in edinosti, ker smo vsi sinovi in hčere istega Očeta. V tem duhu je povabil vernike, naj se polno odzovejo ljudskemu misijonu, ki bo v maju prihodnjega leta.

Pred darovanjem so pridelovalci prinesli pred glavni oltar darove zemlje, kot po že ustaljeni navadi, vendar vsakič z novim ponosom in modrostjo preteklih let in življenjskih izkušenj. Domala vsaka župnija, skupnost ali združenje je prineslo pred oltar v rokah vidno, v srcu pa nevidno upanje z večno zahvalo. Mašo je bogatila poezija petja združenih cerkvenih pevskih zborov pod vodstvom Edija Raceta kot tudi prisotnost (v špalirju) tržaških skavtinj in skavtov; sodelovala sta otroški zbor Kresnice od Sv. Ivana in otroški zbor O.Š. Pinko Tomažič iz Trebč pod vodstvom s. Karmen Koren.

Z blagoslovom smo se priporočili Bogu, naj dodeli vsem moči in zdravja, da bi lahko še naprej opravljali delo; naj delo oplemeniti z Duhom, da bomo sposobni videti harmonijo stvarstva in se v to vključiti. Če pa bomo morali nositi križ, naj bodo naša ramena čvrsta in naš korak krepak.

POSVET V PETEK, 20. NOVEMBRA

O PRAVICAH OSTARELIH V KMETIJSTVU

Kmečki svet je ohranil do starih ljudi velik čut spoštovanja. Za kmeta so starejši pri hiši čuvaji tiste kmečke modrosti in tistega znanja, ki sta polna pozornosti do sočloveka. Prav te vrednote predstavljajo neprecenljivo dobrino, ki naj jo ohranjamo in neokrnjeno dajemo v dediščino celotni družbi. Stari ljudje predstavljajo aktivno silo in so čuvaji velike srčne kulture in ljubezni do zemlje.

S to premiso bosta pokrajinska Zveza neposrednih obdelovalcev iz Trsta in Deželno združenje kmečkih upokojencev dežele Furlanije-Juljske krajine iz Vidma priredila v petek, 20. t.m., v centru za raziskave na Padričah posvet na temo *Pravice ostarelih v kmetijstvu v italijanski in slo-*

venski zakonodaji v perspektivi razširitve Evrope proti vzhodu. Na posvetu, ki se bo začel ob 9.30 s pozdravom sen. Nataleja Carlotta, vsedržavnega predsednika upokojencev Zveze neposrednih obdelovalcev, bodo spregovorili Evgen Sapač, predsednik Sindikata kmetov Slovenije, Jožef Tivadar, državni podsekretar Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve Republike Slovenije, dr. Gianfranco Spiller, vsedržavni ravnatelj patronata EPACA in posl. dr. Alfonsina Rinaldi z italijanskega Ministrstva za socialne zadeve. Na koncu posveta, na katerem bo poskrbljeno za simultano prevajanje, bo tudi tiskovna konferenca.

DRUŠTVO SLOVENSKIH IZOBRAŽENCEV

POGLOBLJENA RAZPRAVA O SLOVENŠKEM ZALOŽNIŠTVU

Tradicionalni ponedeljkov večer Društva slovenskih izobražencev je bil 16. novembra posvečen slovenskemu založništvu. V Peterlinovi dvorani je namreč predaval prof. Martin Žnidaršič, ki poučuje založništvo na ljubljanski univerzi. Spregovoril je na temo *Slovenska knjiga danes.*

Prof. Žnidaršič je najprej podal primerjavo med stanjem založništva v državah nekdanjega realnega socializma in založništvom v Sloveniji. Medtem ko se v prvih zaznavajo velike težave v prilagajanju novim razmeram in novi miselnosti, v Sloveniji takega šoka skorajda ni bilo: tradicionalne založbe so - z razliko od tradicionalnih založb v vzhodnih državah - preživele spremembo sistema, število založb pa se je podvojilo. Tako v Sloveniji kot v državah nekdanjega vzhodnega bloka pa je s spremembo političnega sistema prišlo do nastanka velikega števila malih založb, ki pa v večini primerov ne odgovarjajo kriterijem strokovnosti in profesionalnosti. Tako so npr. knjige slabo vezane, jezik je slab idr., tako da marsikateri od teh malih zasebnih založnikov izdaja malo knjig, pa še te mu ostajajo. Slovenijo pogojuje majhen trg. To je dejstvo, ki se mu ni mogo-

če izogniti. Visoke cene, zaradi katerih se marsikdo pri tožuje, so predvsem posledica avtorskih honorarjev. Vsekakor je problematika cene slovenske knjige širši družbeni problem. Načrtovani davek na dodano vrednost, je še dejal prof. Žnidaršič, bo še podražil knjigo. Predavatelj z ljubljanske univerze je bil sicer v svojih izjavah precej kritičen do slovenske vlade in parlamenta, ki po njegovem mnenju nista naklonjena knjigi, saj se založništvo obravnava kot čisto gospodarska dejavnost. Zato bo morala slovenska vlada resno razmisliti in vzeti v pretres politiko slovenske knjige.

Med razgibano razpravo - v katero so med drugim posegli predstavniki Založništva tržaškega tiska, Goriške Mohorjeve družbe in založbe Mladika Andrej Furlan, msgr. Oskar Simčič, Marko Tavčar in Marij Maver - so se določena vprašanja še poglobila. Tako so se prisotni dotaknili vprašanja distribucije, trženja in vrednotenja knjige, govorili pa so tudi o (ne)pripravljenosti osebja v knjigarnah in kadra v založbah, o dolžnostnih izvodih, honorarjih, lektoriranju, pa tudi o rentabilnosti oziroma nerentabilnosti žepnih knjižnih izdaj na Slovenskem.

NA OPČINAH

V NEDELJO BO POKRAJINSKI KONGRES SLOVENSKE SKUPNOSTI

V nedeljo, 22. t.m., bo v dvorani Finžgarjevega doma na Opčinah pokrajinski kongres naše politične organizacije Slovenske skupnosti za Tržaško; začetek je predviden ob 14. uri.

V prejšnjih dneh so potekali še zadnji kongresi po raznih sekcijah. Kongresi so se zvrstili v obliki odprtih srečanj s somišljeniki in rojaki, na katerih je bil govor o raznoraznih vprašanjih, ki so v tem trenutku za našo skupnost najbolj aktualna in žgoča. Tako se je razpravljalo o Masellijevem osnutku za zaščito slovenske manjšine, o šolski problematiki, seveda pa tudi o vprašanjih krajevnega značaja, ki so se ticali okrajev, v katerih delujejo posamezne sekcije.

Na pokrajinskem kongresu bo najprej podana ocena političnega dogajanja v zadnjih dveh letih. Pokrajinski tajnik Peter Močnik upa, kot je povedal prejšnji teden za naš list, da bo kongres dal novemu vodstvu jasne smernice.

Mladinska sekcija SSK bo na kongresu predstavila brošuro o Tržaški hranilnici in posojilnici, ki jo je razpuštil fašistični režim, njeno imetje pa si je prilastila italijanska hranilnica.

POSVET SLORIJA

RAZISKOVALNA DEJAVNOST MED SLOVENCMI V ITALIJI

V petek, 20. novembra, bo s pričetkom ob 15. uri v prostorih Zadržne kraške banke na Opčinah potekal posvet Slovenskega raziskovalnega inštituta o raziskovalni dejavnosti med Slovenci v Italiji.

Poleg posegov predsednika, ravnatelja in predsednika znanstvenega sveta SLORI-ja so predvideni posegi članov, vabljenih gostov in vseh, ki jim je raziskovalna dejavnost v manjšini na splošno in dejavnost SLORI-ja posebej pri srcu. Namen posveta na Opčinah je osvetliti novejšo delovanje inštituta, njegov razvoj od ustanovitve leta 1974 ter njegov sedanji raziskovalni program, hkrati pa načeti vprašanje vloge SLORI-ja v družbenem okolju Slovencev v Italiji. Gre tudi za vprašanje novih potreb v znanju, raziskovanju in funkcionalnejši povezanosti med sorodnimi manjšinskimi ustanovami.

V okviru posveta sodi tudi predstavitev nove publikacije z naslovom *Znanje kultura istovetnost*, v kateri so sodelavci inštituta zbrali vrsto spisov, posegov in intervjujev Darka Bratine. SLORI izdaja navedeno publikacijo v spomin na nekdanjega ravnatelja in na njegov trud za prenovno manjšinske raziskovalne in kulturne politike.

V PRIREDBI VZS MITJA ČUK IN ZBORA JACOBUS GALLUS

PRISRČEN DOBRODELNI KONCERT V OPENSKI ŽUPNIJSKI CERKVI

V nedeljo, 15. t.m., se je v župnijski cerkvi sv. Jerneja na Opčinah zbralo res veliko ljudi, ki so prisluhnili lepemu dobrodelnemu koncertu zbora Jacobus Gallus ob 10-letnici Vzgojno-zaposlitvenega središča Mitja Čuk.

FOTO KROMA

Zborovsko petje privabi pri nas veliko poslušalcev, saj je v zamejstvu zborovstvo precej razvito in cenjeno. Ravno tako pa je med našimi ljudmi cenjena vloga, ki jo na družbenem področju že deset let opravlja Vzgojno-zaposlitveno središče Mitja Čuk, že skoraj dvajset let pa Sklad Mitja Čuk; VZS je se-

stavni del omenjenega sklada. Na nedeljskem koncertu je prišlo do sodelovanja med kulturo in socialo, saj so predstavniki kulture - pevci - peli v korist delavcev na socialnem področju in njihovih varovancev. Zato ni čudno, da se je v openski cerkvi - kljub Avsenikovemu večeru v Zgoniku - zbralo toliko ljudi; prisluhnili so koncertnemu

sporedu, ki je potekal v znamenju sakralne glasbe. Dirigent Janko Ban je namreč izbral spored, ki je vseboval vrsto nabožnih skladb slovenskih in tujih avtorjev iz različnih obdobij, od renesanse do današnjih dni.

Zbor Jacobus Gallus je začel s tremi deli skladatelja, po katerem nosi ime: slišali smo tako *Stetit Jesus in me-*

dio, Quasi cedrus in Exultate iusti in Domino. Del, posvečen renesansi, se je nadaljeval s Palestrinovo *Gaudet in coelis*, sklenil pa s *Cantate Domino* Claudia Monteverdija. Ob povezovanju Melite Malalan se je spored nadaljeval z izvedbo Bachove kantate *Jesus bleibet meine Freude* in s slovitim Mozartovim *Ave verum*. 19. stoletje sta predstavljali skladbi Dmitrija Bortnjanskega *Hvalite* in Edvarda Griega *Ave maris stella*, produkcijo začetka 20. stoletja pa Rahmaninova *Bogorodice devo* in Čurlionisov *Sanctus*. Zbor je redni spored zaključil z izvedbo Kogojevega *Večernega zvona* in Merkujeve *Ave gratia plena*.

S tem je bilo uradnega koncertnega sporeda konec, pevci zbora Jacobus Gallus in gojenci Vzgojno-zaposlitvenega središča Mitja Čuk pa so poskrbeli še za prijetno presenečenje, ko so skupaj zapeli znano priljubljeno pesem *Mi se imamo radi* (tak je bil tudi naslov koncerta), pri tem pa so gojenci obdarovali pevce s spominčkom in vrtnico. Zbor je zaradi navdušenega in dolgotrajnega ploskanja kot dodatek zapel še črnsko duhovno *In the River of Jordan*.

NA OBISKU PRI PD KOLONKOVEC

BOGATO KULTURNO DELOVANJE NA KOLONKOVCU

IVAN ŽERJAL

Kolonkovec, to nekoč popolnoma slovensko tržaško predmestje, je vedno slovel ne samo po obdelovalnih površinah in kakovostnih povrtninah, ampak tudi po bogatem kulturnem in prosvetnem delovanju. Eden od stebrov tega delovanja je prav gotovo Prosvetno društvo Kolonkovec. O zgodovini in delovanju društva smo se pogovorili z njegovim predsednikom Josipom Stančičem.

Na Kolonkovcu ima pomembno vlogo domači mešani pevski zbor

Predsednik Stančič je na začetku pristrčnega in sproščene pogovora povedal, da je bilo kulturno delovanje na Kolonkovcu bogato že v prejšnjem stoletju, ko je delovalo društvo Slava. Društveno delovanje je zašlo v težave s prihodom Italije v naše kraje po končani prvi svetovni vojni leta 1918, fašistični režim pa je društvo, kot sicer vsa druga slovenska in hrvaška društva na Primorskem in v Istri, razpusil. Kulturno delovanje se je obnovilo šele po koncu druge svetovne vojne in po osvoboditvi leta 1945, a ga je samo po treh letih, se pravi l. 1948, prekinil kominform.

"Novo pomlad", je dejal Stančič, je za slovenske Kolonkovčane predstavljal prihod g. Dušana Jakomina - sicer škedenjskega kaplana - na Kolonkovec leta 1977. Takrat se je začela obnova slovenskega kulturnega delovanja. 30. marca 1979 je prišlo do ustanovitve Prosvetnega društva Kolonkovec, katerega namen je bil od vsega začetka ohranjanje narodne identitete, slovenskega jezika in kulture ter prizadevanje za miroljubno sožitje med tu živječimi Slovenci in Italijani. 20. maja istega leta so odprli društvene prostore v Ženjanu, kjer je bilo tudi veliko dvorišče za poletne prireditve. Ustanovljen je bil mešani pevski zbor pod vodstvom Dalke Šturman, ki se je razvil iz cerkvenega pevskega zbora, ki je že prej deloval. Zbor poje vsako nedeljo pri slovenski maši ob 8.15 v cerkvi na Kolonkovcu, ob 10. uri pa v cerkvi pri Sv. Ani. Vsako leto v januarju priredi v cerkvi na Kolonkovcu koncert božičnih pesmi v sodelovanju z italijanskim cerkvenim pevskim zborom.

V redno delovanje PD Kolonkovec spadajo naslednje prireditve: društvo prireja vsako leto, v sodelovanju z Domom Jakoba Ukmarja in Kulturnim društvom Ivan Grbec iz Škedenja, proslavo ob

dnevu slovenske kulture, ki poteka izmenično na sedežu enega od društev. Dalje gre omeniti tradicionalno svetoivansko kresovanje in vsakoletni izlet. Še posebej pa je treba omeniti, da prireja PD Kolonkovec vsako leto septembra tradicionalni Praznik solate s tekmovanjem v sajenju solate, z nagrajevanjem najlepših povrtnin ter z razstavo starega orodja in raznih povrtnin. Poleg tega so priredili razstave domačih vin, starega orodja in kmečkega orodja, tečaj slovenskega jezika za italijanske otroke in miklavževanje.

V zelo lepem spominu, je dejal gospod Stančič, je Kolonkovčanom ostal pastirski obisk pokojnega tržaškega škofa msgr. Lovrenca Bellomija v župniji sv. Marije Magdalene na Kolonkovcu 27. decembra 1983. Ob tisti priložnosti je škof Bellomi obiskal

društvo in se srečal s Slovenci v društvenih prostorih, kjer si je tudi ogledal razstavo narodnih noš. Ta bogata dejav-

Predsednik PD Kolonkovec Josip Stančič z društvenim praporom

nost pa se je močno okrnila leta 1989. Dotedanja lastnica društvenih prostorov je umrla in novi lastnik je prisilil odbor društva, da zapusti sedež. Nekaj časa društvo sploh ni imelo sedeža, potem je dobi-

lo prostor v stavbi blizu pokopališča pri Sv. Ani, kjer ima sedež slovenska osnovna šola Marica Gregorič-Stepančič. Tu ima društvo na razpolago večjo sobo, kjer pa ni mogoče prirediti večjih prireditev. S tega vidika je delovanje okrnjeno, zato bi bilo dobro, da bi prišli do novega, boljšega sedeža. To tudi zato, ker sedanjni ni na področju Kolonkovca, kjer je osredotočeno društveno delovanje.

Gospod Stančič je tudi povedal, da so odnosi z italijansko narodnostno skupnostjo dobri. Za velike praznike, kot so Božič, Velika noč in god župnijske zavetnice sv. Marije Magdalene, se obhaja maša v obeh jezikih. Sedanji župnik Mario Vatta, ki je na Tržaškem znan zlasti po svojem prizadevanju za pomoč ljudem na robu družbe, je po Stančičevih besedah velik prijatelj Slovencev. Za slovenske vernike pa po odhodu g. Jakomina skrbita g. Maks Suard in občasno tudi g. Franc Zlobec.

Kaj pa si želijo za prihodnost? "Naša želja je," je dejal predsednik Stančič, "da bi se ljudje slovenskega porekla vrnili v svojo narodnostno skupnost". Mnogo se jih je - tudi zaradi kominforma leta 1948 -

oddaljilo od slovenstva. Gospod Stančič je navedel nekaj primerov, ko starši govorijo slovensko, otroci pa italijansko. Te ljudi je treba zopet pritegniti k slovenstvu.

to je društvu, ki združuje rojake, ki živijo v francoski prestolnici in njeni okolici, in ki se zbirajo v Slovenskem domu v Châtillonu, da skupaj potrjujejo pripadnost in zvestobo svojemu narodu. Gledališka skupina Slovenskega kulturnega kluba bo ponesla v njihovo skupnost delček slovenske ljubiteljske kulture, ki jo gojijo v Trstu, in bo tako pariške Slovence idealno povežala z našim zamejstvom in s Slovenijo.

Miha Potokar (Ivo Lacchi), njegova prijateljica Tomaž (Rok Oppelt) in Metod (Iztok Cergol), njihove sošolke (Staška Cvelbar, Jasna Legiša, Jasna Simčič, Miriam Čermelj), profesorici (Breda Susič in Alenka Štoka), sluga Fiks (Ivo Simo-

OBVESTILA

KLUB PRIJATELJSTVA vabi na srečanje z dr. Danilom Sedmakom, ki bo vnovič predaval o alternativni medicini. Predavanje bo v četrtek, 19. novembra, ob 16. uri v ul. Donizetti 3.

PRAZNOVANJE MATERE Božje zdravja bo v soboto, 21. novembra. Ob 16. uri bo sv. maša v cerkvi sv. Marije Velike, ki jo bo daroval g. Lojze Kržišnik. Zaradi tega slavnice odpade običajna večerna sv. maša pri Sv. Jakobu.

SLOVENSKA PROSVETA v Trstu vabi v Peterlinovo dvorano v Donizettijevi ulici št. 3 na otvoritev slikarske razstave Mihaele Velikonja v soboto, 21. novembra, ob 18. uri. Razstava bo odprta vsak dan od ponedeljka do petka med 9. in 17. uro do 9. decembra. Pri otvoritvi bo sodelovala dekliška pevska skupina Valentin Vodnik iz Doline.

SKIADNO STATUTOM se pokrajinski kongres stranke Slovenske skupnosti za Tržaško sklicuje v nedeljo, 22. novembra 1998, ob 14. uri v Finžgarjevem domu na Opčinah.

SLOVENSKO STALNO gledališče. Lutkovno gledališče Papilu. Maja in Brane Solce, *An ban pet podgan*. V nedeljo, 22. t.m., ob 11. uri v Finžgarjevem domu na Opčinah. Otroška matineja!

SLOVENSKA ZAMEJSKA skavtska organizacija-4. steg iz Trsta vabi v svoje vrste nove člane. Za otroke od 7. do 10. leta, volčiče in veverice, so tedenska srečanja ob sobotah v Marijinem domu pri Sv. Ivanu (ul. Brandesia 27) z začetkom ob 15. uri. Za nekoliko starejše (od 11. do 16. leta) potekajo srečanja isti dan in v istem kraju z začetkom ob 15.30. Podrobnejše informacije dobite v večernih urah pri Katji Volpi (tel. 040-943925) in Pavlu Biancuzziu (tel. 040-572934).

DAROVI

ZA CERKEV v Gropadi: Meri Ozbič ob obletnici smrti očeta Ivana za popravilo cerkve v Gropadi 30.000; družina Jercog ob obisku none Tonce 30.000; v spomin na pok. Antonijo Pelan Marta Mužina 30.000; namesto cvetja pok. Antoniji Kalc za cerkev v Gropadi Magda K. 50.000.

ZA CERKEV v Bazovici: družine Darko Metlika, Žarko Ban, Sandro Apolonio namesto cvetja ob smrti pok. Ane Komar 30.000; ob smrti in pogrebu pok. Mariota Nerija sosedje 45.000; namesto cvetja na grob pok. Antoniji Kalc Magda K. 100.000; Vinko Glažar ob Vseh svetih 40.000; v spomin na dolgoletnega organista pevci Mešanega zbora Lipa za popravilo orgel v bazovski cerkvi 220.000.

ZA CERKEV na Pesku: ob obletnici pok. Leota Fidela hči Suzana z družino 50.000; starši ob poroki Ingrid Vidali in Ivota Hrovatina 300.000; teta in nona ob poroki Ingrid Vidali in Ivota Hrovatina 200.000; ob smrti pok. Brunota Capponija žena Milka in sin Jordan z družino 200.000; namesto cvetja istemu pokojniku družina Grahonja, Gročana 29, 50.000; N.N. 100.000.

V SPOMIN na predragi prijateljici Ivanko in Rezko Furlan daruje Sonja Stubel 50.000 lir za kapelo sv. Leopolda Mandiča v Domju.

ZA MARIJIN dom pri Sv. Ivanu: Eulalia Šorli 50.000; v hvaležen spomin na Nadjo Dolenc Žerjal ob obletnici smrti N.N. 100.000; v spomin na Ladija Baka ob obletnici smrti Darko in Zinka 50.000.

Zaradi preobilice gradiva smo morali nekatere članke izpustiti, druge krajšati. Bralcem in sodelavcem se opravičujemo. /URED.

GLEDALIŠKA SKUPINA SLOVENSKEGA KULTURNEGA KLUBA

TAJNO DRUŠTVO PGC ODHAJA NA GOSTOVANJE V PARIZ

BREDA SUSIČ

Gledališka skupina Slovenskega kulturnega kluba je pred dvema letoma začela vaditi novo celovečerno mladinsko igro *Tajno društvo PGC*. Po točno dveh letih se njihov projekt zaključuje s posebnim podvigom. Potem ko je petnajst mladih igralcev in igralk s svojimi desetimi nastopi razveselilo kakih tisoč gledalcev na Tržaškem, Gorškem, Koroškem in v Sloveniji, bo razigrana skupina s svojo režiserko in mentorico Lučko Peterlin ter z nekaterimi spremljevalci-pomočniki odšla na svoje doslej najdaljše gostovanje, in sicer v Pariz.

Tam bodo igro predstavili Društvu Slovencev v Parizu,

to je društvu, ki združuje rojake, ki živijo v francoski prestolnici in njeni okolici, in ki se zbirajo v Slovenskem domu v Châtillonu, da skupaj potrjujejo pripadnost in zvestobo svojemu narodu. Gledališka skupina Slovenskega kulturnega kluba bo ponesla v njihovo skupnost delček slovenske ljubiteljske kulture, ki jo gojijo v Trstu, in bo tako pariške Slovence idealno povežala z našim zamejstvom in s Slovenijo.

Miha Potokar (Ivo Lacchi), njegova prijateljica Tomaž (Rok Oppelt) in Metod (Iztok Cergol), njihove sošolke (Staška Cvelbar, Jasna Legiša, Jasna Simčič, Miriam Čermelj), profesorici (Breda Susič in Alenka Štoka), sluga Fiks (Ivo Simo-

nič), ravnatelj (Danjel Beorchia), mama (Ivana Solc), Silvica (Urška Daneu), Karliola (Nadia Roncelli) in Čepon (Andrej Maver) bodo še zadnjič zaživeli na pariških odskih deskah, in sicer v soboto, 21. novembra zvečer.

Ker pa bodo mladi gledališki navdušenci že v Parizu, bodo priložnost izkoristili, da si bodo ogledali tudi kulturne znamenitosti francoske metropole. Izjemno gostovanje, ki je tudi neke vrste nagrada za trud in čas, ki so ga mladi in njihova režiserka vložili v dolg in zahteven projekt in za katerega niso nikoli zahtevali nič zase, so podprli Radijski oder, Slovenska prosveta in Zadržna kraška banka.

BAZOVIŠKA VERSKA SKUPNOST

LEPA HVALEŽNICA V DOMAČI ŽUPNIJI

Za današnji svet je značilno, da smo vsega presiti in tudi zato Bogu in bližnjim premalo hvaležni za vse, kar imamo in prejemamo. In vendar je hvaležnost in še prej občutek ali zavest obdarovanosti nekaj najbolj naravnega v tem našem kratkem zemeljskem življenju.

K temu, da bi bili hvaležni in darežljivi do potrebnih in bi obenem s tem vsaj kaj dobrega storili na svetu, da bo to enkrat kot popotnica za večnost, je domače vernike spodbujal domači bazovski župnik g. Žarko Škerlj.

Precej ljudi se je udeležilo sv. maše, pri kateri sta prisrčno sodelovala oba zbora: otroški zbor Slomšek in mešani zbor Lipa. Žene so lepo okra-

sile oltarje z domačimi poljskimi pridelki in lepo jesensko obarvanim rujem. Marsikatera je tudi spekla kaj dobrega.

Po maši je otroški zbor v Slomškovem domu zapel še dve priložnostni pesmi, narkar je bilo žrebanje števil bogatega misijonskega srečolova, katerega izkupiček bomo oddali za lačne po svetu v misijonih. Vsi navzoči, otroci in odrasli, so kar nestržno pričakovali lepe nagrade.

Lepo dopoldne smo zaključili zares v prijetni družbi ob pomenku in bogato obloženih mizah, si marsikatero rekli, skupaj načrtovali prihodnost in nazdravili bližajočemu se svetemu Martinu.

ODMEV NA ČLANEK V DNEVNIKU IL PICCOLO

MUČENIŠTVO SLOVENSKE DUHOVŠČINE

Prejšnji teden smo v goriškem delu dnevnika *Il Piccolo* brali zanimivo pismo-članek, ki ga je napisal glavni urednik tednika Voce Isontina Andrea Bellavite. Pod gornjim naslovom smo lahko v tem prispevku razbrali veliko lepega in odkritega v zvezi z vlogo slovenske duhovščine zlasti pod fašizmom. Pisec pogumno priznava (ko zavrača neke izjave zgodovinarja La Perme, po katerem naj bi bila vloga "slovenske duhovščine" v tistem obdobju škodljiva!) premočrnost slovenskih duhovnikov na našem ozemlju, ki so pogumno branili svojo narodno in

kulturno identiteto v težkih časih fašističnega preganjanja. Pri tem Bellavite piše, da so v tem bili predhodniki teoloških smernic, ki jih je zagovarjal šele zadnji koncil. Tu misli na to, da se celoten govor o Bogu lahko uokvirja le v določene zgodovinske posebnosti, med katerimi so jezik, izročila itd. Zato primerja slovenske in hrvaške duhovnike in laike mučencem za izpoved vere v Jezusa Kristusa.

Res plemenit in iskren prispevek z italijanske strani v odkrivanju težke skupne preteklosti.

10

ČETRTEK
19. NOVEMBRA
1998

RAZGIBANA DEJAVNOST V LAŠKEM

PRISRČNE POBUDE VEDRIH LJUDI

Novoustanovljenemu društvu Tržič in SKRD Jadroiz Ronk je treba priznati, da zelo pridno in domiselno delujeta med Slovenci v Laškem in z raznimi pobudami skrbita predvsem za to, da se v teh krajih ohranita slovenski življenjski in slovenska govorica. Vsakega posameznika nagovarjata in ga vabita, da se čim bolj aktivno vključi v društveno življenje. Tako so za november načrtovali kar tri skupne pobude. Dve, mašo z adušnico za vse rajne Slovence v Laškem in martinovanje, so že priredili; v **torek, 24. t.m.**, pa bo Slovensko stalno gledališče iz Trsta v priredbi dveh društev in pod pokroviteljstvom goriške pokrajine uprizorilo v občinskem gledališču v Tržiču (Korzo 20) že stodvajsetič komedijo *Afrika ali na svoji zemlji*; vstopnice bodo na razpolago uro pred začetkom predstave. Društvi Tržič in Jadro že sedaj toplo vabijo na predstavitev uspešnice.

Udeležiti se srečanj Slovencev iz Laškega je posebno doživetje. Vedno znajo pokazati, kako so veseli, da so se spet zbrali. Tako je bilo na martinovanju, ki so ga letos prvič priredili, in sicer v neki

restavraciji v Štarancu v soboto, 14. t.m.; izredno lepo vzdušje pa je vladalo tudi v petek, 6. t.m., ko so se v mali cerkvi sv. Nikolaja v Tržiču zbrali pri maši zadušnici za rajne. Mašo je daroval domači župnik Armando Zorzin, ki mu je treba priznati, da se zelo požrtvovalno uči slovensščine, tako da lahko že dobro bere in primerno pridiga. Slovenski verniki iz Laškega so mu zelo hvaležni za ta trud, predvsem pa za lep odnos in razumevanje, ki ga ima za njihove potrebe. To so pokazali tudi javno, ko so mu ob koncu maše, ob okroglem mašniškem jubileju, tudi čestitali in se mu oddolžili s primernim darilom. Med mašo je pel moški zbor Fantje izpod Grmade iz Devina. Pod vodstvom Iva Kralja je oblikoval nekatere dele Ačkove Maše v čast sv. Jožefu in primerne pesmi ter na koncu maše zapel Grilančevo *Jaz sem življenje* ter Miheličevo *Jezus naj živi*. Pobudniki zadušnice so na koncu vse prisotne povabili v sosednje prostore, kjer so pripravili bogato zakusko, tako da se je srečanje ob petju in igranju harmonike lepo nadaljevalo v večerne ure.

GOSTOVANJE PDG NOVA GORICA V KRMINU

PRAZNIČEN VEČER MED KRMINSKIMI SLOVENCMI

IVA KORŠIČ

Pročelje obnovljenega občinskega gledališča v Krminu se je v ponedeljek, 16. novembra, kopalo v svetlem siju na novo postavljenih luči, iz njegovega prenovljenega predverja je v notranjščino prikupno vabil glas harmonike, iz katere je izvajal že ponarodele Avenikove polke in valčke mladi Andrej. Ob njem sta stali v narodnih nošah deklet Erika in Tairin; v ozadju je razstavna miza z žlahtnimi krajevnimi vini opozarjala na vinorodnost tega koščka zemlje, na katerem skušajo v čim lepšem sožitju živeti in ustvarjati Italijani, Furlani in seveda Slovenci.

Prvič je v popolnoma predelanem občinskem gledališču, ki ga upravlja goriško gledališko združenje Artisti asociati, nastopilo Primorsko dramsko gledališče Nova Gorica. Njegov nastop je napovedan v gledališkem programu kot izvenabonmajška predstava letošnje gledališke sezone v krminskem gledališču.

Slovenski večer je priredil Kulturni krožek briške mladine Plešivo, za njegov brezhibni potek pa je veliko prispevala glavna pobudnica večera, slovenska občinska svetovalka Elena Orzan; z vsem srcem si prizadeva, da bi se v Krminu spet živo začutila prisotnost slovenskega življa. Preden so ugasile luči v dvorani, je v imenu občinske uprave in organizatorjev zaželela res številnemu občinstvu - opazili smo števerjanskega in tudi krminskega župana, leta se sicer ni dolgo zadržal -, ki je prihitelo s Krminskega, iz bližnje okolice, pa tudi z Goriškega in Tržaškega, veliko umetniškega užitka in čimprejšnje ponovno srečanje.

Po kratkem nagovoru je na prostornem odru ob zvokih tanga zavladala z vsem svojim črnim humorjem sarkastična tragikomedija Roberta M. Cossa *Nona* v mojstrski režiji Osvalda Boneta in tekoči igri novogoriških igralcev. Med njimi je seveda kra-

ljeval Stane Leban, ki je ob sicer skopem besedilu, a s čudovito mimiko, pomenljivim brundanjem, posrečeno držo, z neprestanim zvečenjem izrisal čudovit, nepozaben lik pogoltno, oblastne, izredno ješčje sto let stare none, ki s svojo nenasišnostjo popolno-

ma uniči domače, ki so zanjo garali vse dni. S svojo igro v primorsko obarvani italijanski govoricni je izzval smeh in bil nagrajen z dolgim prisrčnim aplavzom. Veliko odobravanje so poželi tudi vsi ostali igralci, ki so dognano izoblikovali like italijanskih priseljencev v Argentini in natančno orisali njihove tragične usode: Jože Hrovat gospodarja Karmela, ki zaradi none mora vse prodati in umre od srčne kapi; Mira Lampe-Vujičić njegovo nekoliko naivno ženo Marjijo, ki kljubuje nasprotnim vetrovom z vsemi močmi; Barbara Babič mlado Martico, ki zaradi svoje nedvoumne "službe" drvi naravnost v prezgodnjo smrt; Tone Solar nesrečnega noninega zaročenca-soproga Vincenza; Teja Glažar pobožno, ustrezljivo, vdano nonino hčer Njula; Branko Ličen sanjača, lenuha Ciccija, ki se samomori, da bi se odkrižal "ljube nonice".

Krminskim rojakom želimo, da bi uspešnemu gledališkemu dogodku sledili še taki slovenski večeri, ki nas bodo še bolj zblížili in pripomogli, da se bo okrepil slovenski glas tu, kjer briški griči prehajajo v videmsko nižino.

GORIŠKI VRTILJAK - ABONMA ZA MLADE

BALETNI UTRINKI V CENTRU BRATUŽ

Priljubljena modrica dramske umetnosti je v petek, 13. novembra, prepustila mesto na Goriškem vrtiljaku za mlade, ki so ga letos prvič priredili KC Lojze Bratuž in Kulturni dom v sodelovanju s PDG Nova Gorica in SSG, sanjavi, v prosojno tančico ogrnjeni sestri Terpsihori. Na velikem odru KC Lojze Bratuž je namreč Baletna in Srednja baletna šola iz Ljubljane našim osnovnošolcem iz petih razredov in nižješolcem ter njihovim spremljevalcem nudila izrazit vpogled v svojo klasično baletno dejavnost, ki se je v teh dolgih petdesetih letih - v minulem oktobru je šola s slavnostno prireditvijo proslavila 50-letnico plodnega vzgajanja mladih plesalcev - iz prvih, še skromnih začetkov razrasla in razcvetela v resno, kakovostno vzgojno ponudbo. Šolanje na baletni šoli, t.j. nižji stopnji, ki jo sestavljajo štiri razredi, nudi mladim osnovno izobraževanje s spoznavanjem temeljnih korakov; srednja baletna šola, t.j. srednja stopnja, ki šteje ravno toliko razredov, pa je usmerjena v poklicno izobraževanje. Plesne ure vseh stopenj potekajo vsak dan, kar se nedvomno pozna mladim obiskovalcem.

Na petkovi jutranji prireditvi je nastopilo okrog 50 gojenk, med njimi je bilo tudi nekaj fantov, ki so s primernimi glasbenimi kulisami prikazali učinkovite izreze iz te bogate klasične umetnosti. Tako so se na odru ob zvokih Mozartove glasbe zvrstile majhne baletke in v točnih, jasnih gibih dokazale, kako resno jih pedagogi uvajajo v obvladovanje telesnih gibov, v prestav-

ljanje ravnotežja iz ene noge na drugo in sploh v nadzorovanje mišic. Plesalke iz 3. in 4. razreda nižje stopnje so prikazale, kako se poglobljajo v učenje korakov in jih izpopolnjujejo ter kako se posvečajo govoricni rok in drži glave. Za njimi so na oder lahkonopripravale baletke, ki obiskujejo srednjo baletno šolo, in zaplesale valček iz Coppele; Manca in Gaj sta usklajeno zaplesala *Pas de deux*; Vanja pa je izzvala topel aplavz ob temperamentni izvedbi karakternega španskega plesa. Mladi gledalci so spoznali še, kaj je stilni ali historični ples z Gavotto ob zvokih not J. S. Bacha. Videli pa so tudi kratka odlomka iz Čajkovskega *Labodjega jezera* in variacijo iz 1. dejanja Raymond A. Glazunova. Lanskoletna diplomantka Mojca Muha je podala variacijo *Pas de deux* Čajkovskega. Za konec so študentje zadnjih letnikov v koreografiji francoskega plesalca Freda Lassera prikazali sodobno plesno kompozicijo v tehniki horton.

Plesne odlomke je ob kratkih zgodovinskih podatkih iz baletnega sveta in metodah poučevanja na ljubljanski šoli povezovala profesorica Alenka Tomc, ki je z ostalimi pedagogi, Darjo Sebastianom, Matejem Selanom, Marušo Vidmar, Francijem Ambrožičem, ravnateljem šole, in Fredom Lasserrrom, pripravila gojence za goriški nastop.

Mladi plesalci so pokazali, kakšne sadove lahko obrodijo trud, vztrajnost, močna volja, garaško delo in litri znoj. Naj jih naši včasih preleni dijaki jemljejo za zgled!

IK

ŽGOČA TEMA V SOVODENJSKI OBČINI

JAVNA DELA IN UPRAVE

REMO DEVETAK

Kot kaže, sta sovodenjska občina in pokrajinska uprava po medsebojnih obtožbah le našli skupen jezik za rešitev žgočega problema pri odstranitvi industrijskega odpadnega materiala, ki ga je skladiščilo neko podjetje iz Roviga v prvih mesecih lanskega leta. V hali nekdanje papirnice v Malniščah je pustilo skoraj 20 tisoč kubičnih metrov tega materiala.

Primorski dnevnik je v nedeljo, 1. novembra, objavil novico, da so se sovodenjski župan Igor Petejan in predsednik pokrajine Giorgio Brandolin z odbornikom in tehniko srečali z deželnim odbornikom Cianijem in mu predstavili navedeni problem. V dnevniku med drugim piše: "Kot znano, je podjetje, ki je skladiščilo odpadke, šlo v stečaj, občina pa nima potrebnih 1,8 do 2 milijard za bonifikacijo. Dežela razpolaga s skladom nekaj

nad 3 milijarde lir za ovrednotenje in bonifikacijo okolja." In nadaljuje: "Občina Sovodnje bo zato vložila formalno prošnjo s podporo pokrajine." Iz vsebine zapisane vesti izhaja, da za nastali problem odpadnega materiala nosi breme pretežno sovodenjska občina, kajti njej pritiče naloga prositi za finančno pomoč, ne pa pokrajini.

Naj to kratko novico sklenem s stavki iz poročila Primorskega dnevnika z dne 27.6. lani, ki jih je svetovalec SSK Julijan Ožbot izrazil na občinski seji tri dni kasneje (30.6.) ob daljši izjavi zaradi trimesečnega molka občinske uprave glede tega problema. "Postavlja se vprašanje, ali bi bilo s pravočasnim ukrepanjem mogoče preprečiti nastalo stanje." Svetovalec SSK Ožbot je se je še vprašal: "Komu naprtiti krivdo, da je danes žgoči problem odpadnega materiala mogoče rešiti samo z javnim denarjem?"

K2SPORT

Ul. Raštel 19
tel. 0481531884

**TRGOVINE
OBUTVE**

Ul. Raštel 7 - tel. 0481535162
K2 - Ul. Oberdan 7 - tel. 535520

OBUTVE ZA OTROKE
Ul. Raštel 8 - tel. 048133465

50

**KOSIČ
GORICA**

*** POSEBNE UGODNOSTI OB 50-LETNICI
Obiščite nas!

V DOBERDOBU KONCERT, POSVEČEN STANKU JERICIJU

NA OBZORJIH ZVOKA

DANIJELO DEVETAK

Samozavestna in krepka vaška skupnost iz Doberdoba je na koncertu v ponedeljek, 9. novembra, prek glasbe predstavila javnosti v cerkvi sv. Martina osebnost in umetniško pot skladatelja Stanka Jericija. Ob praznovanju farnega zavetnika je priredilo SKD Hrast v sodelovanju z župnijo lep večer z naslovom *Na obzorjih zvoka* v poklon goriškemu ustvarjalcu ob njegovi 70-letnici.

Jericijev opus je v zamejstvu le deloma poznan; v zadnjih letih pa je vzbudil pozornost vseslovenskega glasbenega prostora predvsem po zaslugi doberdobskega mešanega zbora Hrast; ta sodi med redke izvajalce njegovih skladb, ki jih tehnično in interpretativno dodelano izvaja že deset let. Tokrat so osem jubilarntovih skladb, med temi kar tri prve izvedbe, predstavili kakovostni zamejski izvajalci: organist Boris Stacul, mezzosopranistka Romina Basso, klavirski trio

(Peter Gus, Aleksander Sluga in David Bandelli) ter seveda mešani pevski zbor Hrast pod vodstvom Hilarija Lavrenčiča. Večer si je zamislil in ga z govornim veznim tekstom tudi osmisli goriški študent in dober poznavalec skladateljevega sveta David Bandelli, tudi sam član zbora Hrast; omejena besedila sta brala Jan Leopoli in Katja Sfiligoj. Kot prvo je zbor izvedel že znano skladbo *Pod križem*, nato *Zrelo žalost* na besedilo Vinka Beličiča. Boris Stacul je na or-

gle mojstrsko zaigral mogočno *Toccato*; v njenih efektnih harmonskih kontrastih smo jasno prepoznali tipično skladateljevo osebno govornico. Zbor Hrast je v nadaljevanju zapel še skladbe *Pesnikova molitev*, *Tebi, Gospod* in na koncu *Moj greh*; vmes sta organist in mezzosopranistka izvedli *Glorio sanctorum*, violinist Peter Gus, violončelist Aleksander Sluga in pianist David Bandelli pa *Trio*. Slednji je v prvi izvedbi izzvenel kot zapletena instrumentalna ob-

lika Jericijevega avantgardnega in nekonformističnega sodobnega izraza.

Vezno besedilo je večkrat izpostavljalo binom beseda-glasba. "Beseda je popolna," smo slišali, "še le ko najde smisel v glasbi." Ta najsvetlejša umetnost je orodje v rokah skladatelja-preroka-pesnika-Don Kihota-Prometeja, ki "krade" bogovom neizrekljivo prvo - ogenj umetnosti. Duh intucije povezuje skladatelja z Bogom, ki umetniku veleva, da mora preobraziti obličje zemlje, tako da bo pomen zvenel in zven nekaj pomenil.

Glasba je za Stanka Jericija intimna notranja nuja, še več: osebna izpovedna govornica, ki izraža z neposredno sporočilnostjo - prek bibličnih in sploh bivanjskih tem - njegov vsakdanji in iskreni odnos s Stvarnikom. Jericijeva glasba je pristna in prečiščena molitev, solza trpljenja in veselja - "solza odrešenja". Grozni in hkrati čudoviti so zvoki njegovih orgelskih ali zborovskih simultanih akordov, ki se kar naenkrat, po silovitih kontrastih, spajajo v usodni unisono; tako kot se glas človeka in Boga, po bolečem iskanju in hrepenenju, končno najde. In postaneta eno.

DAROVİ

ZAŠTANDREŠKI izbor: v spomin na dragega Ivana družina Sirk 200.000 lir.

ZA SINDIKAT slovenske šole - Gorica: v spomin na Ivana Sirka gostišče "Franc" v Sovodnjah 200.000 lir.

ZA POTRESENCEV Posočju: namesto cvetja na grob mladega Ivana Sirka ob spominu na iskreno družinsko prijateljstvo Mihajla Bitežnik Fabjan 100.000 lir.

ZA ZBOR Rupa-Peč: v spomin na pokojnega moža Feliceja Tomažiča žena Krista 100.000 lir.

OBVESTILA

RAZSTAVA AVGUSTA Černigoja v galeriji Kulturnega centra Bratuž je odprta do 24. t.m., od ponedeljka do sobote od 17. do 19., ob nedeljah od 10. do 12. ure.

ZSKD-GORICA gosti v petek, 20. t.m., ob 20.30 v Kulturnem domu v Gorici amatersko gledališče Trotamora iz Šentjakoba v Rožu s komedijo Bertolta Brechta *Opera za tri groše* v režiji Marjana Štikra. Predprodaja vsotopnic pri blagajni Kulturnega doma od ponedeljka do petka med 10. in 13. ter 16. in 18. uro.

VPONEDELJEK, 23. novembra, bo ob 17. uri v Feiglovi knjižnici druga Otroška urica v letošnji sezoni. Barbara Rustja bo pripovedovala pravljico *Kraljična z ledenim srcem*, ki jo je napisala goriška pisateljica Mariza Perat. Sodelovala bo ilustratorka Danila Komjanc. Otroci imajo tudi

tokrat domačo nalogo: prinesite slamico za sok!

SSG NA pobudo društva Tržič, v sodelovanju z občinsko upravo in s pokroviteljstvom pokrajine: Boris Kobal - *Afrika ali na svoji zemlji*. Torek, 24. t.m., ob 20.30 v občinskem gledališču v Tržiču.

KDOTON Župančič vabi na predavanje *Otrok današnjega časa: primerjava med otrokovim razvojem (fizičnim, čustvenim, razumskim) nekoč in danes*. Predavala bo prof. Teja Pelicon-Weber. Dom Oton Župančič, četrtek, 26. t.m., ob 20.30.

SINDIKAT SLOVENSKE šole - tajništvo Gorica obvešča, da bo redni občni zbor v četrtek, 26. nov., ob 12.15 na osnovni šoli O. Župančič v ul. Brolo v Gorici. Vabljeni vsi člani Sindikata.

SINDIKAT SLOVENSKE šole - tajništvo Gorica obvešča, da bo tradicionalna večerja in družabnost v petek, 27. novembra, ob 19.45 v gostilni "Franc" v Sovodnjah. Vabljeni vsi člani in prijatelji Sindikata.

ZAHVALI

Svoji pokojnega Rema Devetaka se zahvaljujejo vsem, ki so jim izrazili sožalje, udeležencem pogreba in zlasti številnim Sovodnjcem, sorodnikom in prijateljem, ki so počastili spomin na pokojnega ter ga pospremili na zadnji pot.

Sestre Zavoda sv. Družine se iskreno zahvaljujejo za prejete darove ob hvaležnici župnijam Gabrje, Rupa-Peč, Štandrež, Sovodnje in Štmaver.

KONCERTNA SEZONA SCGV KOMEL: CHROMAS ENSEMBLE

KAKOVOSTEN VPOGLED V SODOBNO GLASBO

Sodobna - pretežno slovenska - glasba je bila rdeča nit drugega koncerta letošnje sezone Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel. V četrtek, 12. novembra, je v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž nastopila tržaška skupina priznanih in odličnih glasbenikov Chromas Ensemble. Na kakovosten način je s strokovno pripravljenostjo in primerno značajnostjo predstavila umetniško govornico s tipičnim prostim odmikom od tradicionalne glasbe.

Chromas Ensemble, ki posebno rad izvaja skladbe iz srednjeevropske zakladnice, nam je odprl okno v svet treh slovenskih umetnikov, na neki način treh samohodcev, ki

so vsak na svoj način, in vendar vzporedno s težnjami evropskih ustvarjalcev, globoko zaorali brazdo v sodobni slovenski glasbeni literaturi. Najprej so predstavili skladbo *Astrazioni op. 23* Pavleta Merkuja za klavir (Corrado Gulin), violončelo (Massimo Favento) in klarinet (Nicola Bulfone); štiristavčno delo, ki je nastalo pred več kot 30 leti v duhu Šostakovičevega opusa, je prepričljivo izzvenelo in dodelano pričaralo svet narodnostnih prvih, ki je posebno drag tržaškemu skladatelju. Nato je skupina izvedla neoklasicistično *Serenato op. 46* Alfreda Caselle za klarinet, fagot (Dario Caroli), trobento (Flavio Sgubin), violino (Marco Favento) in violonče-

lo. Drugi del koncerta je uvedel pianist in skladatelj Corrado Gulin s tremi fugami Marija Kogoj; vihrave in takoj nato nežne, polne zvočnosti in čustvenega naboja, so v odlični interpretaciji lepo izzvene kot zrele stvaritve skladatelja na začetku njegovega najbolj ustvarjalnega obdobja. Nekonformistični in po svoje genialni duh Primoža Ramovša je prišel do izraza v skladbi *Klavir naj začne* za klavir, violončelo in klarinet. Večer je sklenila skladba *Epēi* grškega skladatelja Janisa Xenakisa za angleški rog (Emanuela Quargnal), klarinet, trobento, bas in dve pozavi (Sergio Bernetti in Ivo Bašič) pod vodstvom umetniškega vodje Adriana Martinolija; gre za sodobnejši eksperimentalni vzgib v tipični Xenakisovi kompozicijski tehniki.

Atonalna glasba, polna kromatizmov in kričečih disonanc, neizvežbanemu ušesu ne nudi estetskih užitkov, ki so značilni za vse glasbene tokove v glasbeni zgodovini vse do našega stoletja. Da je v naših krajih malo poznavalcev in ljubiteljev te govornice, je dokazalo število prisotnih v dvorani. Verjetno je marsikdo odšel s koncerta - predvsem zaradi repertoarja in ne zaradi izvajalcev - ne povsem zadovoljen; je pa vsaj spoznal, kateri so tokovi, v katerih plujejo današnjih skladatelji. DD

DRUŽABNO SREČANJE ŠTEVERJANCEV

Števerjanci, rojeni v letih 1931, 1932 in 1933, bodo priredili v soboto, 28. t.m., družabno srečanje. Večer se bo začel ob 18. uri s sv. mašo v domači cerkvi. Ob 19. uri se bo začelo srečanje z večerjo in zabavo v restavraciji Vogrič v Števerjanu. Vabljeni so vsi ljudje, ki jim dobra volja nekaj pomeni. Za informacije so na razpolago: Alojz Mužič (tel. 0481-884082), Saverij Rožič (0481-390688), Bruno Planinšek (0481-884073), v Sloveniji pa Davorin Pelizon (+65-46120).

ČESTITKE

14.11.1998 praznujeta 50. obletnico poroke **MARA MOZETIČ** iz Mirna in **FAUSTIN LUKEŽIČ** iz Bilj. Vsi sorodniki jima iskreno voščijo in se jima pridružujejo v molitvi.

SLOVENSKA GOSPODARSKO PROSVETNA SKUPNOST

prireja posvet na temo NOVE UPRAVNE STVARNOSTI V SLOVENIJI

Udeležila se ga bosta župan mesta Kranj **Vitimir Gros** in časnikar **Janko Tedeško**.

Grajska dvorana v Gorici, **petek, 27. novembra, ob 18. uri**.

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA

vljudno vas vabimo na predstavitev

KNJIŽNE ZBIRKE GMD

za leto 1999

v petek, 27. novembra 1998, ob 18. uri, v razstavnih prostorih Katoliške knjigarnice v Gorici.

ZVEZA FOTOGRAFSKIH KROŽKOV NA GORIŠKEM IN KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ

vabita na otvoritev

FOTOGRAFSKE RAZSTAVE

Sodelujejo krožki Castrum (Gradež), Isontino (Gorica), La Primula (Ločnik), Lo Scambio (Gorica), Skupina 75 (Gorica), Il Torrione (Romans ob Soči).

Kulturni center Lojze Bratuž, **sobota, 28. novembra, ob 17.30**.

ŽUPNIJA SV. ANDREJA APOSTOLA

prireja ob praznovanju vaškega zavetnika

V četrtek, 26. novembra 1998, ob 20.30 v župnijskem domu predstavitev knjižice

ŽUPNIJSKA CERKEV V ŠTANDREŽU

AVTORJA Jožka Kraglja

V soboto, 28. novembra 1998, ob 20.30 v župnijski cerkvi koncert

SLOVENSKEGA OKTETA

UMETNIŠKI VODJA Anton Nanut

VSTOP PROST!

ARS
GALERIJA

V galeriji ARS bosta razstavljala svoja dela

TATJANA LUZNIK IN MATEVŽ ŠKUFCA

Umetnika bo predstavil Jurij Paljč

Vljudno vas vabimo na odprtje razstave v petek, 20. novembra, ob 18. uri v Katoliški knjigarni, Travnik 25, Gorica.

ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE GORICA

JUBILEJNA

40. CECILIJANKA

REVIJA GORIŠKIH PEVSKIH ZBOROV

Sodelujejo zbori iz Tržaške in Videmske ter Koroške in Slovenije. Posvečena bo skladatelju Stanku Jericiju ob 70. življenjskem jubileju.

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ V GORICI KOMORNA DVORANA

▪ **Petek, 20. novembra, ob 18.30:** predstavitev publikacije *Ob 40-letnici Cecilijanke* in zbirke priredb slovenskih ljudskih pesmi Stanka Jericija. Zbirko bo predstavila prof. Franka Žgavec. Sodeloval bo MePZ Hrast iz Doberdoba pod vodstvom Hilarija Lavrenčiča.

VELIKA DVORANA

▪ **Sobota, 21. novembra, ob 20.30 in nedelja, 22. novembra, ob 16. uri:** revija pevskih zborov. V nedeljo bo tudi podelitev priznanj zborom in borovodjem za dolgoletno sodelovanje na Cecilijanki.

NOVEMBRSKA KULTURNA SREČANJA

SPOZNAJMO SE V KULTURI!

ERIKA JAZBAR

Kulturno društvo Ivan Trinko iz Čedadu poznamo po marsikateri zanimivi in pomembni iniciativi, ne nazadnje predstavlja vsako leto za Dan emigranta vedno bogatejši Trinkov koledar. Tokrat so predsednik Marino Vertovec in drugi kulturni delavci priredili vrsto srečanj, s katerimi nam predstavljajo raznoliko kulturno ustvarjalnost naših ljudi. V mesecu novembru se je namreč zvrstil niz večernih srečanj v okviru že poznane pobude *Spoznajmo se*.

Pobudo, ki se predstavlja s tem geslom, prireja društvo že vrsto let, njen glavni namen pa razkriva njegovo ime samo: prizadeva si za stike, medsebojno spoznavanje ter kulturna oz. širša družbeno srečanja med sicer različnimi, vendar ne nazadnje zelo podobnimi jezikovnimi in kulturnimi realnostmi, ki bogatijo naš obmejni prostor. Omenjeni niz pobud o beneški kulturni delavci oblikovali s slovensko manjšino, ki živi na avstrijskem Koroškem, bili so gostje na srečanjih z Brici, v okviru katerih so slavnostno pobratili KD I. Trinko z občino

Brda; z italijansko manjšino iz Slovenije, predvsem iz Kopra, so tudi imeli pomembne stike in srečanja. V lanski sezoni pa so predstavili potujočo razstavo dr. De Concini o jezikovnih manjšinah, ki živijo v alpskem pasu v Italiji.

Letošnja izvedba je stekla konec meseca oktobra, na njej pa so sodelovali družbeni in kulturni delavci z obeh strani meje. Protagonist prvega srečanja je bil Michele Obit oz. novejša slovenska poezija, saj je novinar pri Novem Maturju predstavil svoje zadnje prevajalsko delo, in sicer izbor novejšje poezije, ki se ustvarja v Sloveniji.

Na večeru, ki so ga priredili v domači gostilni z glasbenim sodelovanjem skupine Autodafé in mojstrskim branjem nekaterih prevedenih del, je bil po mnenju sodelujočih zanimiv in pomemben za spoznavanje kulturne ustvarjalnosti oz. sveta novejšje slovenske generacije.

Nekaj dni kasneje sta na sedežu društva profesorici Lojzka Bratuž in Marija Kacin spregovorili o publikaciji Goriške Mohorjeve družbe *Gorica v slovenski književnosti*, o kateri smo že pisali.

V prvih novembrskih dneh smo lahko spoznali novo slovensko kulturno revijo *Koan* in novo zbirko ljudskih pripovedk *Tolminske pravljice*. Na srečanju sta bila prisotna avtorja besedila in ilustracij Janez Dolenc in Jana Dolenc. Do konca meseca novembra so na ogled v knjižnici društva v Čedadu slike omenjene mlade umetnice iz Tolmina, ki je znana predvsem po ilustracijah za otroke.

V soboto, 14. t.m., je bil v cerkvi Brezmadežne Device v Vidmu, to je v cerkvi Inštituta Nobili Dimesse, v kateri je bil Ivan Trinko dolga leta ravnatelj, celovečerni koncert Trinkovih nabožnih skladb. Ivana Trinka namreč poznamo predvsem kot javnega delavca, politika, raziskovalca, kritika, filozofa in duhovnika, maldokdo pa ve za njegov glasbeni opus. Društvo, ki nosi ime po buditelju beneškega človeka, skrbi že od vsega začetka za boljše poznavanje te vsestranske osebnosti. Pred leti so našli na podstrešju omenjenega videmskega zavoda njegovo glasbeno delo in so ga začeli preučevati. Lansko leto smo tako lahko poslušali prvi celovečerni koncert izklju-

čno Trinkove glasbe. Skladbe so cerkvenega značaja in so namenjene pevkam, za katere so bile ne nazadnje napisane za bogoslužne potrebe. Izvedla jih je skupina Gallus consort iz Trsta.

Koncert je idealno zaobjel letošnjo izvedbo niza srečanj *Spoznajmo se*, vendar velja še povedati, da bo danes zvečer v sodelovanju s KD I. Trinko in Postajo Topolove stekla tudi čedadjska izvedba Film video monitorja. Osrednji del pobude je bil v Gorici konec oktobra, vendar se bodo projekcije zvrstile tudi v Čedadu, Trbižu in Celovcu. Danes zvečer bodo v gostilni Ai tre re vrteli dokumentarec TV Koper *Mondotopolò*, večerni program pa bo v gledališču Ristori z dvema krajšima produkcijama slovenske Akademije za gledališče, radio, film in televizijo ter domače Zadruga Lipe iz Špetra, celovečerni film pa bo *Ekspres, ekspres* Igorja Šterka, ki bo tudi prisoten na srečanju. Spomnimo, da je film že prejel lepa priznanja tudi v tujini. Na Trbižu pa se bo Film video monitor preselil 27. t.m.; Kinoteatru, goriškemu prireditelju manifestacije, bo trbiško gostovanje omogočilo sodelovanje s Slovenskim kulturnim središčem Planika iz Ukeve.

DRŽAVNO ODLIKOVANJE
STIŠKEMU SAMOSTANU

Predsednik Slovenije Milan Kučan je v torek, 10. t.m., med posebno slovesnostjo izročil Zlati častni znak svobode republike Slovenije opatu cistercijskega samostana Stična dr. Antonu Nadrahu (na sliki). Državni pogla-

var je podelil odlikovanje samostanu ob 900-letnici cistercijskega reda in 100-letnici oživitve samostana za vsa dobra dela, ki so jih stiški menihi v dolgih stoletjih storili v prid Slovencev. Slovesnosti so se udeležili predstavniki oblasti, cerkvenih in kulturnih ustanov, med njimi predsednik SAZU dr. France Bernik, ljubljanski nadškof dr. Franc Rode, apostolski nuncij v Sloveniji msgr. Edmond Farhat in minister za kulturo Jožef Školč. M.

PREDSTAVITEV
V TOLMINUZA NAŠ
NAROD
POMEMBNI
KNJIGI

Knjigi *Slovinci v Mauthausnu* Franceta Filipiča in *Mračna leta Benečije* Boža Zuanella in Marina Qualizze sta doživeli predstavitev tudi v tolminski knjižnici Cirila Kosmača v petek, 6. t.m. Naj povemo, da je za prevod v slovensščino in izdajo knjige o dogodkih v Benečiji, katere izvirnik je izšel v italijanskem jeziku pri čedadskem založniku Dom, letos poskrbela Cankarjeva založba v Ljubljani. Na tolminski predstavitvi so sodelovali France Filipič, pisec knjige o Mauthausnu, prevajalka dela *Mračna leta Benečije* Vida Gorjup Posinkovič ter urednika Cankarjeve založbe Zdravko Duša in Kazimir Ropoša; odlomke iz knjig pa je prebral igralec Jože Logar.

V knjigi o Slovincih v Mauthausnu, ki jo lahko imamo za temeljno zgodovinsko delo o naši usodi med drugo svetovno vojno, je zbranih nekaj sto tisoč podatkov o življenju in umiranju v primežu krvavih rok nacističnega nasilja. Knjiga je razdeljena v tri dele: 1) taborišče in njegova zgodovina od leta 1938 do leta 1945; 2) navedba prihodov Slovencev, ilustracija posameznih transportov in življenjepisi; 3) mauthausenska doživetja v umetniški besedi. V tem uničevalnem zaporu so Primorci predstavljali tretjino vseh Slovencev.

Knjiga o mračnih beneških letih, ki se bere kot prava kriminalka, pa razgalja podtalno preganjanje Slovencev v Benečiji, kjer so se tamkajšnji duhovniki borili za ljudi, proti pritiskom italijanske države in s tem opravili pomembno zgodovinsko vlogo.

ADA KLINKON

ZADEVA VINKA
KOSOVELAPRITOŽBA
ZOPER
OPROSTILNO
SODBO

Malči Gabrijelčič, državna tožilka okrožnega državnega tožilstva v Novi Gorici, se je pritožila zoper sodbo tamkajšnjega okrožnega sodišča, s katero je oprostil krivde Vinka Kosovela iz Šempetra pri Gorici, obtoženega vojnega zločina, ki po mednarodni kazenski zakonodaji ne zastara. Tožilka predlaga Višjemu sodišču v Kopru, ki bo razsodilo na drugi stopnji, naj sodbo razveljavi. Vinko Kosovel naj bi kot pripadnik Varnostno-obveščevalne službe (VOS) samovoljno dal ubiti dva civilista. Sojenje zoper Vinka Kosovela se je začelo maja letos, petčlanski senat novogoriškega okrožnega sodišča, ki mu je predsedovala sodnica Darinka Kogoj, pa je junija izrekel oprostilno sodbo. Sodišče dokazov za krivdo ni našlo. Predsednica senata je obrazložiti sodbo dodala pojasnilo: tudi če bi Vinka Kosovela spoznali za krivega uboja dveh civilnih oseb, ne bi storil vojnega hudodelstva, saj zakon o tem govori v množini, torej o vsaj treh žrtvah.

OBVESTILO

KONCERT V KROMBERKU. Župnijski urad vabi na glasbeno prireditev, ki bo v župnijski cerkvi v Kromberku pri Novi Gorici v nedeljo, 22. t.m., s pričetkom ob 16. uri. Na dan sv. Cecilije, zavetnice glasbe, bodo počastili 70-letnico orgel, izdelek goriške delavnice Ivan Kacin. Nastopili bodo trije organisti, dva pevka zbor in solo pevka. Na vrsti bo tudi priložnostni govor, na ogled pa manjša razstava o življenju in delu Ivana Kacina.

PREJELI SMO

Konec koncev se je vsega treba vedno lotiti od začetka in povrsti. Izognimo se nespo-razumu in naj takoj poudarim, da je bil Paljkov zapis "O samoljubnem ponižanem egu zamejcev", ki je izšel v zadnji številki Novega glasa, sicer bogat in obširen, vendar mislim, da ni bil v nikakršni zvezi z mojim člankom oziroma, kratko rečeno, da mu izraz estetska distanca nikakor ni mogel služiti kot iztočnica k njegovemu pisanju, ker mu je dal neki poljuben in napačen pomen. Prav zaradi tega naj takoj razložim, kaj ta pojem v svetovni literarni vedi sploh pomeni, in na tak način preprečim vsako napačno tolmačenje le-tega.

Estetska distanca pomeni odnos, ki se vzpostavi med bralcem in literarnim besedilom. Ko se bralec loti branja nekega umetniškega besedila, mora pač upoštevati dejstvo, da prebira npr. neki roman in ne neke časopisne notice ali pa kuhinjskega recepta in bo do tega imel zato določen odnos, ki seveda ne more biti npr. samo ideološki ali samo didaktični ipd. Npr. bralec sam dobro ve, da so literarni junaki izmišljeni in da jih ne bo srečal na ulici. Zdi se morda nekoliko banalno in samoposebitno umevno, toda to je pojem, s katerim operirajo literarni strokovnjaki že skoraj sto let in je neizogiben, ko je govor o bralčevem odnosu do neke literarne umetnine. Upam, da je sedaj jasno, kako se giblje pojem estetske distance v nekem čisto drugačnem kontekstu, kot je tisti, v katerega ga je napačno umestil Jurij Paljk, ko je govoril o Borisu Pahorju in o njegovi usodi v slovenskih občinskih literarne zgodovine.

SUMMA SUMMARUM

K PALJKOVEMU
ZAPISU

MARTINA SLAVEC

V svojem članku o usodi Čukovega romana Pena majskega vala v slovenskem kulturnem prostoru sem izrazil estetska distanca uporabila prav za namenom, da bi utemeljila avtorjevo izjavo, kako smo v zamejstvu prebirali njegovo delo ideološko. Sama ne morem reči, kaj je Marij Čuk natančno mislil s to besedo, zagotovo pa lahko povem, da je vsako pristransko branje nekega literarnega dela (tudi ideološko) zmotno.

Poleg tega se je Jurij Paljk v svojem prispevku lotil tudi interpretacije mojih besed, ki sem jih v svojem članku navedla kot razlog za pomanjkanje t.i. estetske distance v zamejstvu pri branju Čukovega teksta. Zapisala sem, da le-te "zamejci očitno ne premoremo, ker smo preveč zateženi zaradi samoljubnega ponižanega ega". Kaj pa zdaj to pravzaprav pomeni? Že samo dejstvo, da neki pisatelj pravi, da so ga v območju, imenovanem zamejstvo, dojemali na neki način, ki ga sam povzame kot ideološko, in da mu to nikakor ne ustreza, je v meni sprožilo razmislek. Dozdeva se mi, in prav gotovo je na moje misli vplivalo tudi dejstvo, da se zaradi študija vsak teden odpravljam in zopet vračam v Trst, kar mi omogoča neko večjo objektivnost, da smo si okrog nas (v zamejstvu) spletli mrežo in se na tak način upravičeno

zavarovali pred vsakovrstnimi nevarnostmi, ki smo jim kot Slovenci v Italiji lahko podvrženi, obenem pa smo se v to mrežo tako tesno ovili, da sežemo že v drugo skrajnost in nam postaja težko uresničevati tisto, kar sem tudi v naslovu svojega članka imenovala slovenski kulturni prostor. To je po mojem pojemu, ki presega politične in državne meje in na podlagi katerega bi lahko Slovenci v Italiji bili resnično "enostavno" Slovenci.

Morda bo lahko sedaj tudi jasno, zakaj se meni pojem zamejci zdi ogaben; ker v sebi skriva neko (samo)ponižanje in obenem neko lažnivo samoljublje. Naj obrazložim. Ko govorim o ponižanju, mislim na nelagodno občutje, ki ga kot pripadniki nekega naroda imamo, ko se zavedamo, da svojega jezika ne poznamo dovolj, da ga ne obvladamo, da ga vedno nismo sposobni uporabljati. Tako ponižanje je, na žalost, v nas v vsakodnevem življenju, tudi če se tega morda ne zavedamo. (Ali smo npr. sposobni se pogovarjati o avtu, razložiti frizerki, kakšno frizuro bi radi imeli, ocenjevati potek neke tekme itd., ne da bi pri tem zabredli v težave s svojo slovensščino in je tedaj ne zatajili?) Zaradi tega se seveda nujno pojavi obrambni mehanizem samoljubja, ki nam po eni strani sploh omogoča, da v takih razmerah preživimo, po drugi pa, če ga ne obvladamo, nas duši v neko

lažno, kontraproduktivno samoljublje, ki v nas povzroča podtalen odpor tudi do slovenske biti. Skratka, včasih se mi poraja misel, da smo raje Zamejci kot Slovenci. Neka specifičnost, neka posebnost, konec koncev, v kateri mislimo, da je treba iskati naš smisel. Vendar se meni zdi, da bi bil lahko naš ego bolj slovenski (beri: manj zamejski).

Summa summarum, to je bila razlaga mojih treh besed, ki so se Juriju Paljku zdele tako velike, da jih je namestil v sam naslov svojega posega v Novem glasu, čeprav je v njih nato pomotoma iskal neko žalno pridigarstvo, ki le blati Slovence v Italiji. Pridigarstva, za katerega je Paljk rekel, da je tipično ljubljanski pojav, pa pri sebi nisem zasledila, čeprav se zavedam velike sreče, da lahko študiram na slovenski univerzi.

OBJAVLJAMO MARTININ ODGOVOR. Ob rob polemiki, ki se s tem zapisom končuje, samo to: bralec bo sam iz vseh treh zapisov lahko ugotovil, ali je Martinin zapis o nas, ki v zamejstvu pišemo, prebivamo in delamo - predvsem delamo - slabšalnega značaja ali ne. Sam bo tudi videl, da sta si omenjeni distanci, moja in njena, zelo blizu. Sprenevedanje, da je Čuk napisal izmišljeno zgodbo in ne zgodbo, ki z namišljenimi junaki govori o naši sredi, o zamejstvu torej, pa je spet poglavje zase. Če Martin ni jasno, kaj pojmuje pod besedo pridigarstvo, ji pač ni jasno, mogoče pa ga lahko brez velikih težav najde nekaj tudi v svojem odgovoru na mojo glosso. O takem pridigarstvu sem namreč govoril. (JUP)

"PRIMER KOPER"

ANATOMIJA NEKEGA USTAVNEGA UPORA

MILAN GREGORIČ

Prvi spontani pobudi za ustanovitev manjših občin na Koprskem sta se rodili najprej v Dekanih že 1992. leta in nato še v Šmarjah 1994. leta, o čemer smo pred kratkim že obsežneje pisali v Novem glasu. Vendar sta bili pobudi zatrti s sredstvi, ki niso v čast demokraciji. Takratni župan Koprca Aurelio Juri se je namreč kar javno pohvalil (TV K-C, 18.1.1994), da v Kopru "nisimo dovolili nobene drobitve" ("non abbiamo permesso frantumazioni"). Glede na to, da v ostalih večjih podeželskih krajih (Ankaran, Hrvatini, Škofije, Črni Kal, Marežige, Gračišče in Gradin) ni bilo kakih javnih organiziranih pobud za lastno občino, je bilo najprej na zborih in potem na referendumih izglasovano stališče o veliki, celoviti občini Koper. S tem, da je spričo nekajletnih sporov interes za dogajanja pri ljudeh upadel, saj se je zadnjega referenduma udeležilo manj kot 40% volilcev in to verjetno predvsem tistih iz mobiliziranega levega tabora, ki se mu dokaj disciplinirano pridružuje tudi okrog deset odstotkov priseljencev iz drugih republik, kar pri nizki udeležbi lahko ustvari pravo "plebiscitarno podporo". Po zatrtju prvih pobud so tako mestne občinske oblasti prek svojih zasedenih vodilnih struktur v krajevnih skupnostih in prek uslužnih in večinoma enakomislečih lokalnih sredstvih javnega obveščanja politično povsem obvladalo teren.

Proti sprejetim sklepom iz prvega referendumskega obdobja 1994. leta pa se je pritožila na Ustavno sodišče Civilna pobuda za Slovensko Istro pod vodstvom koprškega odvetnika Danijela Starmana, dokazuje, da je tako izglasovana občina protiustavna. Sodišče je pritožbi ugodilo ter v dveh zaporednih razsodbah (20.5. in 13.6.1993) razsodilo, med ostalim, da "referendumsko območje občine Koper po predvidenem teritorialnem obsegu, po številu vključenih naselij in prebivalcev in po posledični notranji heterogenosti tako močno in očitno odstopa od ustavno določenega koncepta občine kot tudi od vseh drugih, z navedenim odlokom predvidenih referendumskih območij, da v njegovem primeru ni mogoče govoriti o skladnosti z ustavo, zakonom..." V zvezi s sklicevanjem zagovornikov velike občine na pozitivni izid referendumov, je sodišče opozorilo, da so po zakonu ti referendumi poizvedovalne in ne zakonodajne narave ter da bo treba "na tak način izraženo voljo prebivalcev upoštevati v toliko, kolikor bo na njeni podlagi oblikovana občina v skladu z ustavnim konceptom lokalne samouprave ter v skladu z zakonskimi določbami".

Vladna služba za lokalno samoupravo je potem na podlagi razsodbe Ustavnega sodišča pripravila razrez koprške občine še na trije manjših (Ankaran-Hrvatini, Dekani in Šmarje-Marežige). Kar pa je bilo, po mojem mnenju, delano preveč kabinetno, je premalno upoštevalo argumente okolja, prostora in identifikacije ter ni zadovoljilo niti ljudi v krajih, ki so postali kandidati za nove občine. Predstavniki mestne občine Koper so uspeli na svojih zborih in novem referendumu zavrniti tudi ta vladni predlog. Sledila je nova pritožba Starmanove civilne iniciative in nova razsodba Ustavnega sodišča, v kateri je potrdilo svoje predhodne razsodbe, odredilo rok enega leta za reorganizacijo koprške občine ter za enako dobo podaljšalo mandat sedanjim občinskim organom, s čemer so bile nove (jesenske) volitve v koprski občini preložene za leto dni. Koprške mestne oblasti so se uprle tudi tej razsodbi, začele svojo "sveto vojno" proti Ustavnemu sodišču, in zaman poskusile prek Državnega zbora izsiliti "poseben zakonski status" za občino Koper, kar je vzbujalo asociacije na propadli projekt o istrski čezmejni regiji. Bile so celo pripravljene žrtvovati privilegirani status mestne občine, da bi s tem izbile Ustavnemu sodišču čimveč argumentov iz rok. Kajti sedanja celovita občina je neskladna predvsem z določbami o sestavi in naravi mestnih občin. Torej se ni štedilo z žrtvami in ni bil opuščen noben poskus, da bi na vsak način obdržali oblast nad celotnim občinskim teritorijem.

Ko vse to ni uspelo, so se spričo nekaterih pravnih nejasnosti odločile, da gredo vsemu navkljub na volitve, ne da bi se kdorkoli kritično vprašal za pravne posledice te odločitve, kot tudi finančne, v smislu nepotrebnega trošenja denarja davkoplačevalcev.

Sredi novembra je zaradi nestrinjanja s to pravno nepokorščino odstopil predsednik občinske volilne komisije, dipl. iur. Aleksander Lisjak, vendar je kolesje protiustavnega upora steklo naprej, prevladala je politična slepota, aroganca in kljubovalnost ter ga tako ni bilo mogoče več ustaviti. Očitno se bo stvar končala v neke vrste "koprski ustavni krizi", za katero še ni jasno, kako se bo razrešila, lahko pa bi končala tudi v kaki "komisarski upravi". Mestne oblasti sicer dokazujejo, da je v Sloveniji še nekaj občin, ki so po obsegu podobne ali celo večje od koprške, vendar jim sodniki odgovarjajo, da Ustavno sodišče ni organizator lokalne samouprave, ampak se samo izreka v primeru ustavnih pritožb. In če v neki veliki občini ni bil podan pravni interes

(pritožba) za njeno reorganizacijo, sodišče samovoljno ne posega v stvari.

Dogajanje ima, seveda, poleg nakazanih pravnih zapletov tudi svoje politično in ekonomsko ozadje. Male občine bi namreč kmalu "ušle iz rok" sedanji vladajoči koprski levo-liberalni koaliciji na čelu z Združeno listo, ker je istrsko podeželje bliže pomladnim strankam. Tudi slogan: "Z močno občino nad državni centralizem" ne vzdrži resne presoje. Čeprav ne podcenjujem nobenega centralizma, niti slovenskega, mislim, da je spopad z njim lahko učinkovit samo prek organiziranih pokrajin, kjer pa so o-

balne občinske oblasti zaenkrat padle na izpitu, saj so prvi tovrstni poskusi izveneli v prazno. Med ekonomskimi argumenti za odpor koprskih mestnih oblasti bi npr. lahko omenili dejstvo, da bi male občine upravljale okrog 90% sedanjega občinskega teritorija, kjer so najlepši tereni za prihodnje naselitev in to z velikimi površinami in obsegom že nacionaliziranega in dohodkovno zelo zanimivega premoženja. Tudi sicer nekateri večji podeželski kraji kot npr. Dekani, ki so pretežno z lastnimi samopriskerji in pristoječim delom zgradili svoje komunalne strukture, puščajo lep kos ustvarjenega dohodka v koprski občinski blagajni ter naprosajo nazaj kvečkemu drobtinice.

ODDOLŽITEV PRIMORSKIM PADALCEM

FOTO BEROMA

11. november je dan, ko se v Veliki Britaniji spominjajo na konec 1. svetovne vojne - na dan je namreč Nemčija kapitulirala - in na svoje padle vojake v vseh vojnah. Ob tej priložnosti se je britanska veteranska organizacija Special Forces Club iz Londona spomnila tudi tistih Primorcev, ki so jih Britanci med 2. svetovno vojno poslali na zaseden slovensko ozemlje. Bili so to fantje, ki so kot italijanski vojaki padli v britansko ujetništvo, prof. Ivan Rudolf in sodelavci pa so jih zbrali in pridobili za boj proti fašistični Italiji in nacistični Nemčiji ter za osvoboditev Primorske. Britanci so jih kot prostovoljce izurili za padalce, radiotelegrafiste, minere, obveščevalce in gverilce ter jih nato spravili na zaseden ozemlje, kjer so se v glavnem pridružili partizanom. Nekateri so padli, večina pa jih je zginila brez sledu po koncu vojne kot žrtve takratne jugoslovanske politične policije. O njih, primorskih fantih z obeh strani današnje države, je prvič po vojni spregovoril Jože Vidic v knjigi Angleški obveščevalci, vohuni ali junaki, že dalj časa pa o njih piše tržaška revija Mladika, predvsem pa zaslugi časnikarja Iva Jevnikarja. Pred nekaj leti pa so na pročelje domače hiše enega izmed padalcev, Miloša Adamiča, v Škrbini št. 75, postavili spominsko ploščo.

V sredo, 11. novembra, pa se je padlim in pobitim primorskim padalcem prvič poklonila tudi zavezniška stran. Kapetan John Earle, v Trstu živeči publicist in upokojeni časnikar, sicer pa nekdanji pripadnik medvojnne britanske organizacije za boj v sovražnikovem zaledju in za pomoč odporniškim skupinam SOE (Special Operations Executive), je pred spominsko ploščo v Škrbini postavil venec veteranske organizacije Special Forces Club. Vence pa so postavili tudi preživeli padalci in še živeči člani ameriške vojaške misije pri partizanih. Na krajši, a pomenljivi in občuteni slovesnosti, ki se je udeležila tudi enota Slovenske vojske, je kap. Earle v svojem nagovoru med drugim dejal, da je prav, da se spomnimo osemnajstih Slovencev, ki so šli v nevarne misije in bili pripravljeno darovati življenje za skupen cilj zaveznikov ter za ideale pravičnosti in demokracije, ki so še živi. Preživeli padalec Ivo Božič pa je dejal, da je sramotno, da se primorskim padalcem še ni postavil spomenik, medtem ko se postavljajo spomeniki celo kolaborantom. V imenu Zveze borcev iz Sežane in Komane je spregovoril Srečko Kukanja. Na koncu pa so se številni udeleženci spomnili padlih in pobitih primorskih padalcev z enominutnim molkom.

12

PRIČAKOVANJA O IZIDIH KRAJEVNIH VOLITEV

SPORAZUM O ZAČASNI UMIRITVI NASPROTIJ V VLADNI KOALICIJI

MARJAN DROBEŽ

V Sloveniji Državni zbor v tem tednu ne zaseda, zato, da poslanci lahko sodelujejo v kampanji svojih strank za krajevne volitve, ki bodo naslednje nedeljo, 22. novembra. Zaradi tega je bila preložena tudi izredna seja parlamenta, ki so jo zahtevali poslanci SDS in SKD, ter bi na njej obravnavali predloge zakonov iz sklopa zakonodaje, potrebne ob pridružitvi Slovenije EU, poročilo evropske komisije o zaostajanju slovenske države v procesu včlanjevanja v EU, resolucijo zoper ministra za šolstvo Slavka Gabra, napad Jelka Kacina "s časnikom" na poslanca SDS Iva Hvalico in nekatere pobude za zagotovitev nemotene delovanja državnega zbora. Napetosti in nesporazumi med političnimi strankami, zlasti med LDS in SLS, ki sodelujeta v vladni koaliciji, so se medtem umirile. Dr. Janez Drnovšek in Marjan Podobnik, predsednika omenjenih političnih strank in predsednik oz. podpredsednik vlade, sta se sporazumela, da naj premirje v vladni koaliciji traja do januarja leta 1999. Tedaj naj bi odnose med strankami ponovno preučili in zlasti ugotovili, če obstajajo pogoji za nadaljnji obstoj koalicije. Premier Janez Drnovšek ob tem ponavlja svoj predlog, da bi za večjo učinkovitost koalicije v vlado lahko pritegnili tudi druge stranke.

V okviru začasnega premirja v vladni koaliciji, bosta LDS in SLS enotno sodelovali v parlamentu. Poslanci obeh strank naj bi se zoperstavili resoluciji zoper ministra za šolstvo Slavka Gabra in ministra za notranje zadeve Mirka Bandlja ter zahtevi opozicije za ustavno obtožbo zoper predsednika vlade Janeza Drnovška. Odloženo je bilo tudi imenovanje novega generalnega državnega tožilca, saj imata LDS in SLS za omenjeno funkcijo vsaka svojo kandidatko in glede tega odločno vztrajata pri svojih stališčih. Medtem je generalnemu državnemu tožilcu Antonu Drabničniku potekel mandat, zaradi česar bo to funkcijo začasno opravljal njegov namestnik.

DOSLEJ NAJVEČJA VOJAŠKA VAJA V SLOVENIJI

Največji spori med političnimi strankami, kakor tudi spori v vladni koaliciji, so torej začasno odloženi. V slovenskih strankah z upanjem ali bojaznijo pričakujejo izide nedeljskih krajevnih volitev. Le-te pa bodo presegle običajni krajevni pomen, ker bodo pokazale, kakšni sta dejanska moč in vloga po-

sameznih političnih strank v Sloveniji. Časniki ter radijske in TV postaje, sicer objavljajo rezultate raznih javnomnenjskih raziskav o izidih volitev, toda napovedi so očitno preuranjene in nezanesljive.

Rezultati lokalnih volitev bodo zagotovo občutno vplivali na politiko in nadaljnjo usmeritev strank, pa tudi na usodo in možnosti vladne koalicije. Slovenci si seveda najbolj želijo, da bi se spori in nesoglasja med strankami zmanjšali, ker je napetost med njimi dosegla stopnjo, ko sta parlamentarna in vladna dejavnost skoraj povsem ohromljeni. Slovenija se namreč nahaja v usodnem obdobju zgodovinskega pomena in razsežnosti, ko bi morali vse sile in sposobnosti združiti in jih nameniti ustvarjanju pogojev in izpolnjevanju zahtev za polnopravno članstvo Slovenije v EU.

Na Dolenjskem, v Zasavju in na Kozjanskem pa v teh dneh poteka skupna taktična vaja zveze NATO in enot iz držav Partnerstva za mir. Vojaki, skupaj jih je okoli 5.550, so nastanjeni v vojašnicah, gradu Brestanica in v drugih objektih, nekaj enot pa je nameščenih pod šotori. Znatno del sodelujočih (več kot tisoč mož) sestavlja tudi enote slovenske vojske, brigadir le-te Ladislav Lipič pa je poveljnik sil za podporo vaje. Ne gre za klasično vojaško vajo, saj se bodo enote urile v postopkih za čas miru. Sodelovala bo tudi Natova brigada za hitro posredovanje, kar bo njena prva vaja zunaj držav članic Nata.

V Slovenijo je pred začetkom vaje prispelo več kot 2.300 vojaških vozil, ki so pripeljala orožje in opremo iz držav udeleženk. Transportna in druga vojaška letala pa so pristajala na letališču v Mariboru.

V PIRANU ENAJST KANDIDATOV ZA ŽUPANA

Na krajevnih volitvah, ki bodo prihodnje nedeljo, bo v vsaki občini povprečno pet kandidatov za župana. Največ - kar 11 - jih bo v občini Pirana, kjer imajo sicer veliko najrazličnejših problemov, predvsem gospodarskih. Za župana Pirana se bodo potegovali: dr. Riana Benko (skupina volilcev), Ante Belobrajdič (skupina volilcev), Milan Cvejanov (skupina volilcev), Robert Časar (SDS), Rafael Dodič (skupina volilcev), Franko Fičur (skupina volilcev), Rajko Kumar (skupina volilcev), Klavdij Mally (LDS, podpora Zveze za Primorsko), Rudi Mraz (skupina volilcev), Franc Pribac (Slovenski forum) in Vojka Štular (ZLSD).

13

ČETRTEK
19. NOVEMBRA
1998

INTERVJU / MARINO PEČENIK

ITALIJANSKO PRAVO

"PRIZADEVAMO SI, DA BO NAŠE GOSPODARSTVO KOS IZZIVOM"

IVAN ŽERJAL

Gospod Pečenik, kako bi ocenili skoraj triletno obdobje Vašega predsednikovanja?

Bilo je zelo razgibano. Naša manjšinska skupnost je utrpela več udarcev na gospodarskem področju, katerih posledice so vidne še danes. Naj omenim samo propad Tržaške kreditne banke, ki je zelo močno posegel v dogajanje naše skupnosti. Posebno z gospodarskega vidika smo zabeležili hud udarec za naše gospodarstvo, ker je bila banka takorekoč zaprta za celih šest mesecev in so podjetja morala tedaj poiskati druge možnosti, ki pa jih ni bilo.

Kako je Združenje reagiralo na te udarce zadnjih let?

Z delom, ki smo ga organizirali pri Združenju, smo delno ublažili ta negativni pojav v upanju, da bomo v prihodnosti docela preboleli te težave. Strnili smo vrste in organizirali naše podjetnike, da so se - tudi po propadu Jugoslavije - preusmerili na druga tržišča. Tržišče je namreč sedaj omejeno, naši podjetniki pa so se usmerili tudi navzven. Tako imamo sedaj dobre perspektive v vzhodnoevropskih državah.

Pred osrednjim občnim zborom SDGZ so svoje občne zборе imele tudi posamezne sekcije. Kaj izbaja

V nedeljo, 22. novembra, bo 22. redni občni zbor Slovenskega deželnega gospodarskega združenja, na katerem bodo obnovili vodstvene organe. Nedvomno je bilo pravkar zaključeno obdobje izredno zahtevno za Združenje, kakor sicer za celotno manjšino, ki jo je močno prizadel zlom Tržaške kreditne banke. Za oceno tega obdobja in za osvetlitev nalog, ki čakajo SDGZ, smo njegovega predsednika Marina Pečenika zaprosili za pogovor.

iz njih? Katere sekcije se vam zdijo najbolj perspektivne?

Imamo pet sekcij in vsaka ima lastne probleme. Nekatere se posvečajo tradicionalnim dejavnostim kot npr. mali trgovini, ki se mora s sedanjo rastjo velike distribucije soočati s posebnimi problemi. Perspektivna je sekcija prostih poklicev. V njej so prisotni inženirji, projektanti, tehniki, zdravniki idr. Taka sekcija, ki ima na razpolago toliko različnih poklicev, je danes najbolj perspektivna. Ta sekcija ima največ možnosti razvoja tudi po zaslugi novih računalniških tehnologij, globalizacije gospodarstva in inovacije na vseh področjih.

Kaj pričakujete od občnega zbora in kakšne so po vašem mnenju naloge novega vodstva, ki bo izšlo iz tega občnega zbora?

Novo vodstvo se bo moralo spoprijeti z nekaterimi starimi, pa tudi z novimi problemi. Seveda bo moralo pred-

vsem načrtovati prihodnost. Angažirati se bo moralo, da bo naše gospodarstvo kos novim izzivom, da bomo pripravljeno na vstop novih članic v Evropsko zvezo, da bomo imeli dobre odnose s partnerji iz Slovenije, tako da bo prišlo - ko bo Slovenija prišla v EZ - do skupnih pobud za skupne koristi. Perspektiv in dela je torej veliko, upam le, da jim bomo kos, saj številne novosti globoko spreminjajo podobo gospodarstva. Leta 2001 bo evro postal evropska valuta. To bo velik korak. Naše člane in uslužbence bomo morali usposobiti in seznaniti s to problematiko, tako da bomo, ko bo stopila v veljavo nova zakonodaja, tudi mi našim članom nudili boljše usluge. Ena od nalog Združenja je namreč ta, da ponuja svojim članom primerne usluge, tako da so sposobni delovati v svojih podjetjih in da imajo na razpolago vse tiste informacije, ki so potrebne za napredek in razvoj.

DRUŽINSKO PRAVO IN SODOBNI IZZIVI (10)

DAMJAN HLEDE

Kočljiv pravniški problem, povezan s prakso umetnega oplojevanja, je tisti, ki zadeva možnost zanikanja očetovstva. Vprašanje, ki se poraja, je naslednje: potem ko je neploden (zadostuje impotentia generandi) mož pred zdravniškim posegom s pisno privolitvijo dovolil umetno tujerodno oplojitev (torej s semenčecem

nekega anonimnega tretjega darovalca) svoje žene, lahko kasneje ta isti mož pred sodnikom zahteva zanikanje očetovstva v zvezi z otrokom, ki se je rodil kot sad omenjene privoljene umetne oploditve?

Pravniška dilema se osredotoča na vprašanje aplikacije člena 235 civilnega zakonika, ki daje možu pravico zanikanja očetovstva v nekaterih točno določenih slučajih: a) ko zakonca nista sobivala v času, ki gre od tristo do stoosemdeset dni pred otrokovim rojstvom; b) če je bil v tistem času mož neploden; c) če je v tistem času žena prešustvovala ali pa je možu tajila svojo nosečnost in rojstvo otroka.

Kočljivosti problema se zavemo, ko slišimo, kako pogosti so slučajji, ko se to dogaja, da se namreč mož, ki je prej dovolil ženi umetno tujerodno oplojitev, potem "premisli" in noče več imeti z otrokom nobene pravne vezi. Največkrat pride do tega, ko se po otrokovem rojstvu odnos med možem in ženo zrahlja in stopi par na pot ločitve in razveze. Tedaj se "seveda" možu začne upirati misel, da bo tudi po razvezi moral ostati oče nekega otroka, s katerim nima nobene biološke vezi, kajti edino vez do otroka je prej predstavljala žena - mati in ljubezensko razmerje do nje. Ko se slednje prekine, pade še tista čustvena vez do otroka, ki postane sedaj v moževih očeh kar naenkrat tuja in nesmiselna.

Vse evropske države, ki so doslej zakonsko uredile vprašanje umetnega oplojevanja, so izrecno in preprosto prepovedale možu, ki je privolil umetni oploditvi, da bi lahko kdajkoli potem zanikal očetovstvo. Italija, kot smo videli, tega še ni storila. Reševanje številnih posameznih slučajev je torej prepuščeno posameznim sodiščem. In žal moramo ugotoviti, da prevladujoča smer italijanskih sodišč dovoljuje v tem primeru zanikanje očetovstva.

Vprašati se moramo, kaj pa je z otrokom, ki "mu je za vedno odvzeta figura očeta" z otrokom, "ki je za vedno izgubil pravico do svoje identitete in do svojega imena ter postal po statusu podoban sinovom neznanih staršev" (tako neapeljsko sodišče, 2. aprila 1997)? Biološki oče je zaradi svoje anonimnosti neznan. "Čustveni" oče ga je zanikal. To je stanje, ki ga italijanska država že desetletja dopušča: stanje legaliziranih sirot. Prva sodna razsodba, ki je v tovrstnem primeru dopustila zanikanje očetovstva, sega nazaj celo v leto 1956.

DALJE

OD 16. NOVEMBRA

PRI SV. IVANU NOVA PODRUŽNICA NTKB

V ponedeljek, 16. novembra, so pri Sv. Ivanu v Trstu odprli novo podružnico Nove Tržaške kreditne banke. Odprtja se je udeležilo veliko številno političnih, šolskih in gospodarskih predstavnikov naše skupnosti (na sliki), katerim je spregovoril direktor NTKB dr. Gianluigi Baldassi. Orisal je razvojni načrt, ki ga je naredil lastnik banke - skupina Banca Antoniana Popolare Veneta iz Padove. Z odprtjem svetoivanske in - čez nekaj tednov - proseške podružnice se zaključuje prva faza načrta. Druga faza, do katere bo prišlo v prihodnjih letih, bo v znamenju kapilarne širitve tega bančnega zavoda po celem teritoriju, na katerem živi slovenska manjšina v Italiji. Tako se je od januarja 1997. leta do konca letošnjega leta število podružnic skoraj podvojilo (od pet na devet), načrtujejo pa, da bi jih bilo do leta 2001 več kot trideset.

V prihodnjem letu pa bo prišlo do spojitve NTKB z Banco Antoniano. Kot sta povedala direktor dr. Baldassi in predsednik upravnega sveta NTKB (in podpredsednik Banche Antoniane) dr. Aniceto Vittorio Ranieri, so ta sklep narekvale gospodarske razmere v Italiji in v Evropi, kjer manjše banke ne bodo imele več prostora in prihodnosti. Novim razmeram in spremembam na gospodarskem področju, do katerih prihaja zaradi pojava globalizacije, bo mogoče kljubovati le, če bo prišlo do združitve sil. Vsekakor bo NTKB ohranila operativno avtonomijo in diskrecionalnost, ki bo znatno večja od tiste, ki jo uživajo ostale podružnice Banche Antoniane. Ohranila bo tudi ime in dvo-

jezično poslovanje, kateremu bo posvečena velika skrb.

Slovenski član upravnega sveta NTKB Aleksander Rustija (drugi slovenski član je Boris Siega) pa je v svojem posegu podčrtal pozornost Bance Antoniane za našo stvarnost, o načrtovani spojitvi v letu 1999 pa je dejal, da bo z leti postala pokazatelj večjega razvoja v naši sredi. Podčrtal je tudi potrditev želje lastnikov po ohranitvi delovnih mest.

IŽ

GOSPODARSKO-RAZISKOVALNO PREDSTAVNIŠTVO SLOVENIJE PRI EU

Predsednik Gospodarske zbornice Slovenije Jožko Čuk, minister za znanost in tehnologijo Lojze Marinc ter minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Ciril Smrkolj so podpisali t.i. pismo o nameri za ustanovitev slovenskega gospodarsko-raziskovalnega predstavništva pri EU v Bruslju. Predstavništvo bo ustanovljeno do konca letošnjega leta, zastopalo pa bo interese posameznih ministrstev, Gospodarske zbornice, družb, podjetij in organizacij, ki imajo pri svojem delovanju stike z ustanovami EU. Dragocena bosta svetovanje in operativno-tehnična pomoč pri odnosih z Brusljem, predstavništvo Slovenije pri EU pa bo interesentom lahko nudilo tudi organiziranje njihovih nastopov in predstavitev. S predstavništvom pa bo Slovenija predvsem dobila svoj neodvisen vir informacij o dogajanju v EU, ki bodo služile potrebam raznih uradov in ustanov; z njim bo pravzaprav nastal tudi lobistični urad na sedežu EU.

NOVEMBRSKI DAVČNI PREDUJMI PRED NAMI

KAKO PLAČAMO (2)

V zadnjem letu je država zelo poenostavila plačevanje davkov in socialno-skrbistvenih prispevkov. Vse fizične in pravne osebe, ki imajo številko davka na dodano vrednost (partita IVA), morajo predložiti plačati na banki, na poštne uradu ali na davčnem uradu (concessionario della riscossione) z modelom F24. Pri izpolnjevanju obrazca F24 morajo biti pozorni na novo kodo davka, in sicer za plačilo predujma na davek na dohodek fizičnih oseb (IRPEF) moramo uporabiti kodo 4007, za predujem na davek na dohodek pravnih oseb (IRPEG) kodo 2110, za predujem davka na proizvodne dejavnosti (IRAP) kodo 3810 in za predujem prispevkov INPS 10-12% pa kodo DPP.

Fizične osebe, ki ima številko davka na dodano vrednost, lahko uporabijo morebitne terjatve, ki jih imajo do države za kompenzacijo davkov, ki bi jih morali plačati novembra. Naj mimogrede

omenim, da lahko terjatve, ki izhajajo iz mesečnih oz. tromesečnih obračunov davka na dodano vrednost, uporabimo izključno pri naslednjih obračunih davka na dodano vrednost.

Za pravne osebe in za družbe oseb bo kompenzacija možna šele v naslednjih letih.

Za plačilo predujmov ni predvideno obročno plačevanje davkov.

Fizične osebe, ki nimajo številke davka na dodano vrednost, lahko plačajo predujme na davek na dohodek fizičnih oseb na banki, kjer naj uporabijo obrazec svetlo modre barve, na pošti s pošto položnico ali neposredno pri davčnem uradu. Prispevek INPS 10-12% plačajo neposredno na pošti in uporabijo običajne obrazce. Možnost kompenzacije je omejena na davek na dohodek fizičnih oseb (IRPEF) s krajevnim davkom na dohodek (ILOR).

PREDVIDENE GLOBE

V zadnjem letu se se spreminjalo zakonska obravnava

davčnih prekrškov. V primeru davka na dohodek fizičnih oseb (IRPEF) in davka na dohodek pravnih oseb (IRPEG) bo morala oseba, ki predujma ni plačala oz. je plačala premalo, plačati upravno kazen v višini 30% neplačanega davka in obresti v višini 5% letno.

Če davkoplačevalec plača predujme v roku tridesetih dni po zapadlosti, bo znašala upravna kazen, ki jo bo moral plačati, samo 3,75% dolžnega zneska, za plačila v naslednjih 30 dneh pa bo kazen 5%. Za zamudo bo treba seveda plačati tudi obresti, ki znašajo 5% letno (dolžni znesek x 5 x dnevi zamude / 36500)

Tudi letos obstaja možnost, da ponovno obračunamo dolžne predujme v primeru predvidenih nižjih dohodkov za tekoče leto. Če pa se pri obračunu zmotimo in plačamo manj, ker smo predvidevali manjše dohodke, kot so potem v resnici bili, tvegamo globo, razen v primeru, da odgovarja dejanski plačani predujem vsaj 75% zneska, ki bi ga morali plačati na podlagi davčne prijave iz prejšnjega leta.

MARA PETAROS

GOSPODARSTVO

POMEMBNE NOVOSTI ZA VINOGRADNIKE IN SKRBI ZA KRAŠKI PARK

Vinogradniki so morali zadnja leta izpolnjevati celo vrsto predpisov, katerih namen je bil zasajanje novih vinogradov ali obnavljanje starih. Zaradi evropske zakonodaje, ki omejuje širjenje vinogradov, so uvedli sistem proizvodnih kvot oz. letne dodelitve določene površine za obnovo. Pred nekaj dnevi je bil v Vidmu vrh, na katerem so vzeli v pretres porazdelitev 900 ha, ki jih je Evropska zveza dodelila Furlaniji-Juljski krajini za vinograde. Predstavniki sindikalnih organizacij so v zvezi s porazdelitvijo teh površin izrazili različna stališča. Zveza neposrednih obdelovalcev meni, da bi moralo deželno nadzorništvo za kmetijstvo v

prvi vrsti omogočiti mladim, ki se že ukvarjajo z vinogradništvom, da primerno povečajo svoje površine. Maksimalno naj bi dobili do 3 ha. Glede na razmere v posameznih vinorodnih okoliših bo prišlo do določenih razlik. Na pobudo Zveze neposrednih obdelovalcev iz tržaške pokrajine bo dežela omogočila vinogradnikom na Tržaškem nekatere olajšave, še zlasti finančne, ker so naravni pogoji nedvomno težji kot drugod. Hkrati pa se tudi zavedajo, da lahko pridelujemo na Krasu visoko kakovostna vina, ki imajo zagotovljeno tržišče in omogočijo ustvarjanje primerne dohodke za vinogradnike.

Pred dobrim tednom pa je bilo v Trzinu srečanje, ki ga je priredila Kraška gorska skupnost in je bilo posvečeno medobčinskemu kraškemu parku. Gre za stvarnost, ki je tik pred uredništvom. Upravitelj Gorske skupnosti so želeli slišati mnenja raznih stanovskih organizacij in interesnih skupin o oblikovanju razvojnega načrta za to področje. Med razpravo se je pokazalo, da še vedno niso jasne obveze, ki bodo bremenile prebivalstvo. Zveza neposrednih obdelovalcev je zahtevala, da se razčisti vprašanje in da se upravitelj izrazi glede možnosti razvoja za vse kmetijske dejavnosti, kajti denarni prispevki, ki jih izrecno omenja Gorska skupnost, se nanašajo na že obstoječe in dostopne evropske programe, kot so Phare, Interreg in pravilnik 2080 in 2078. Vprašanje pa je, kaj bo novi medobčinski kraški park nudil kmetom za ohranitev že obstoječih dejavnosti oz. za nove pobude, če je celo predstavništvo kmetov v predvideni upravi parka že močno omejeno. V prvi polovici decembra naj bi sicer priredili posebno konferenco o stvrtvah, na kateri naj bi podrobneje vzeli v pretres razne možne pobude. Kaže pa, da ne bo nič novega in tudi nič perspektivnega, najbolj zaskrbljujoče pa je dejstvo, da se omalovažuje vloga domačega prebivalstva, ki je v glavnem tudi lastnik prizadetih površin.

UVELJAVLJANJE SLOVENSKE DRUŽBE ARS VINI

Ob znanih težavah pri prodaji slovenskih vin je zanimiv primer osmih najboljših slovenskih vinarjev, ki delujejo v okviru družbe Ars vini. To so Franci Cvetko iz Prlekije, Dušan Kristančič iz Medane, Jože Kupljen iz Ivanjke, Pomurje, Radivoj Lisjak iz Zalog, Aleš Kristančič - Movia iz Medane, Boštjan Protner iz Vodol pri Mariboru, Marjan Simčič iz Medane in Stojan Ščurek s Plešivega v Goriških Brdih. Skupaj obdelujejo ok. 100 ha vinogradov in so letošnje pridelali približno 600 ton grozdja. Pridobili so okrog 400 tisoč steklenic kakovostnega vina, ki jih bodo prodali na raznih tržiščih, kar jim uspeva brez velikih težav.

Olajšana je preureditev v tem, da je za ta primer uveden poseben nadomestni davek v znesku petsto tisoč lir in to tudi v primeru, ko v preureditvi pridejo v poštev nepremičnine, tudi notarski honorar je znižan na eno četrtno navadne tarife. Kar se tiče davka lva, bo potrebno v primeru preureditve v navadno družbo le javiti spremembo v imenu, v primeru preureditve v individualna podjetja pa bo moral vsak posameznik izročiti prijavo o začetku dejavnosti.

DH

"AVE, TRIUMPHATOR!" V NOVEM MESTU

VELIČASTNA PROSLAVA V POČASTITEV STOTIH LET LEONA ŠTUKLJA

V četrtek, 12. t.m., je praznoval stoletnico rojstva najstarejši olimpijski zmagovalec na svetu, slovenski telovadec Leon Štukelj. Vrsto zlatih, srebrnih in bronastih odličij je osvojil na olimpijskih igrah v Parizu leta 1924, v Amsterdamu leta 1928 in v Berlinu leta 1936 ter na svetovnih prvenstvih v Ljubljani leta 1922, Lyonu leta 1926, Luksemburgu leta 1930 in Parizu leta 1931, kljub stoletju življenja pa ostaja še krepak, čil in zdrav ter priseben in ga lahko imamo za pravi simbol olimpijskega in športnega izročila o zdravem duhu v zdravem telesu. Hkrati je Leon Štukelj dragocen in nenadomestljiv ambasador slovenske uspešnosti v svetu.

Zato so mu na njegov rojstni dan v rodnem Novem mestu priredili veličastno proslavo z naslovom *Ave, triumphator!* S temi besedami ga je leta 1924, ob vrnitvi iz Pariza, kjer je osvojil olimpijsko zlato kolajno, nagovoril tedanji novomeški župan. Proslavo je priredil častni odbor, ki mu je predsedoval predsednik slovenske vlade dr. Janez Drnovšek in v katerem so med drugim bili predsednik Mednarodnega olimpijskega komiteja Juan Antonio Samaranch, predsednik SAZU dr. France Bernik, ljubljanski nadškof dr. Franc Rode, predsednik državnega zbora Republike Slovenije dr. Janez Podobnik ter številni drugi ugledni predstavniki

Ena izmed poštinskih znamk ob stoletnici Leona Štuklja

politike, družbe, kulture in športa (kot npr. Miro Cerar, Nadia Comaneci, Brigita Bukovec, Andraž Vehovar, Jure Franko in drugi). Ob tej priložnosti je bil na svečanosti prisoten domala ves slovenski politični vrh s predsednikom republike Milanom Kučanom na čelu.

Proslava, ki jo je zrežiral Matjaž Berger s številnimi sodelavci (med temi naj omenimo zamejsko rojakinjo arh. Anastazijo Korsič, ki je poskrbela za scenografijo in celotno podobo), je slonela zlasti na gimnastični akademiji, ki so jo oblikovali nekateri slovenski in tuji zvezdniki. Poleg Aljaža Pegana, Mitje Petkovška, Dejana Ločnikarja, Mojce Mavrič in drugih so nastopili npr. Italijan Yuri Chechi, Nemeč Valerij Belenki, Madžarka Adrienn Varga, Romunka Claudia Presecan in Tatjana Ogrizko.

Poleg športnega dela je treba omeniti še kulturni spored, ki so ga oblikovali med drugim igralci Pavle Ravnohrib, Dragan Živadinov, Nagisa Moritoki, Romana Salehar, Sandi Pavlin, Nataša Matjašec in Alenka Avbar, orkester Slovenske filharmonije pod vodstvom Marka Letonje ter pevki Leticia in Irena Yebuah Akweley.

Predsednik Mednarodnega olimpijskega komiteja Juan Antonio Samaranch je ob tej priložnosti Leonu Štuklju seveda čestital, obenem pa ga povabil na olimpijske igre leta 2000 v Sidneyu.

Številnim čestitkam, voščilom in priznanjem, ki jih je slavljenec prejel za svoj neizbrisni doprinos k razvoju slovenskega in svetovnega športa, se v svoji skromnosti pridružujemo tudi mi na uredništvu našega časnika. IŽ

POWERLIFTING

KRISTJAN DEVETAK SVETOVNI PRVAK

Pred nedavnim je v Gradcu potekalo svetovno prvenstvo v *powerliftingu*. Gre za sorazmerno novo športno panogo, ki predvideva dviganje uteži v različnih položajih. Med nastopajočimi atleti je bil tudi mladi Sovodenjec Kristjan Devetak; ponovil je uspeh, ki ga je dosegel pred letom dni v Angliji. V kategoriji mladincev do 75 kg je namreč osvojil svetovni naslov. V treh različnih položajih je Devetak dvignil 140, 270 in 240 kg. To pa je bilo dovolj za osvojitev zlate kolajne, poleg tega pa je z dvigom 270 in 240 kg v "squat" (krčenju nog) in "back-lift" (odrvu s tal samo s hrbtnimi mišicami) postavil nov evropski rekord.

Z zmago v Gradcu je Kristjan Devetak ubranil svetovni naslov, ki ga je osvojil lani v Angliji, načrtuje pa tudi nastop na evropskem Grand Prixu, ki pa še ni gotov. Vsekakor naj gredo svetovnemu prvaku tudi naše čestitke.

NAMIZNI TENIS

KRASOVKE PREMAGALE ENIGMO

V soboto, 14. t.m., je potekal 4. krog tekmovalni italijanskega vsedržavnega namiznoteniškega prvenstva ženske A1 lige, v kateri nastopa tudi ekipa zgornjega Krasa Generali. V telovadnici Športno-kulturnega centra v Zgoniku so se Krasovke pomerile z ekipo Enigma iz Messine in prepričljivo zmagale s 5:3. Še zlasti sta se izkazali Krasova Kitajka Wang, ki je premagala rojakinjo Chen Shan, in Vanja Milič, medtem ko je debitantka Nina Milič (na sliki / Kroma) sicer dve tekmi izgubila, a se po oceni Krasovega trenerja Ge Ke Qiang njena igra boljša. V prihodnjem krogu čaka Kras Generali zahtevno gostovanje proti Coccagliu.

OBVESTILA

ŠDKONTOVEL in ŠD Primorje vabita na predstavitev *Velike knjige slovenskih športnih iger* v četrtek, 19. novembra, ob 20.30 na sedežu ŠD Primorje na Proseku.

AMATERSKI NOGOMET

PRECEJ NAŠIH EKIP JE IZENAČILO

9. kolo nogometne promocijske in 1. amaterske lige je za naše ekipe minilo v znamenju izenačenj. Razen Zarje/Gaje, ki je v promocijski ligi v gosteh izgubila proti Manzanu z 1:0, gre beležiti same remije. V promocijski ligi je proseško Primorje doma igralo z Lucinicom neodločeno 2:2 (to je bila tudi 150. tekma Mitje Štoke v dresu Primorja), v Škocjanu pa je kriška Vesna izenačila z domačim moštvom San Canzian z 1:1. Nič drugače ni bilo v 1. amaterski

ligi: Sovodnje so doma izenačile proti Pro Cervignanu z 1:1, enak rezultat je v gosteh proti Trivignanu zabeležila štandreaška Juventusina.

V nedeljo, 15. t.m., so se odigrale tudi tekme 7. kola 2. in 3. amaterske lige. Tu gre omeniti zlasti ponovno zmago doberdobske Mladosti (na sliki), ki je na domačem igrišču premagala Chiarbolo z 2:0. S to zmago Doberdobski krepko vodijo v skupini D 2. amaterske lige z 19 točkami, medtem ko jih ima drugouvrščena

ekipa Fincantieri kar šest manj. V isti skupini je Breg izgubil v gosteh proti Campanelleju z 2:1, v skupini E pa je Primorje doma pregazil Piedimonte s kar 4:0. V 3. amaterski ligi beležijo naše ekipe dve izenačenji in dva poraza. V skupini F je Primorje B izgubilo v gosteh proti Malisani s 3:1, v skupini G pa sta ekipi Krasa in Brega B izenačili proti Cusu in Sagradu z 0:0 oz. z 1:1. Zarja/Gaja B pa je doma izgubila proti Romani z 0:1.

knjižni dar za leto 1999

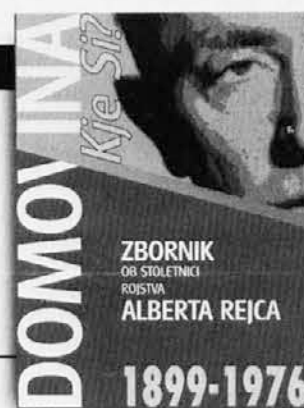
Koledar 1999

Uredil ga je dr. Jože Markuža. Tudi letošnji zbornik, ki obsega 304 strani, je bogata publikacija, ki bralcu posreduje veliko informacij zgodovinske, družboslovne in gospodarske narave, obenem pa tudi izčrpno dokumentacijo o delovanju mladinskih organizacij, kulturnih društev in ustanov na Tržaškem in Goriškem. Ilustracije koledarskega dela: Edi Žerjal; oprema: Igor Devetak.

Domovina, kje si?

Zbornik ob stoletnici rojstva Alberta Rejca (1899-1976)

To 9. knjigo iz zbirke Naše korenine je uredil Branko Marušič, opremil pa Pavel Medvešček in šteje 288 strani. Gre za zbornik, ki osvetljuje lik in delovanje Bertija Rejca, enega najvidnejših predstavnikov TIGRA. Urednik je poskrbel za temeljito uvodno študijo, v drugem delu pa je zbral pričevanja o TIGRU Tatjane Rejec in razne referate s posveta v Tolminu ob 20-letnici Rejčeve smrti.

Pogled iz jamborovega koša

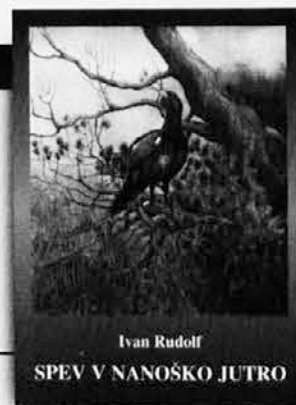
Boris Pahor

V štirih tematsko zaokroženih sklopih so na 350 straneh zbrani članki, eseji, govori, intervjuji in polemični zapisi, ki so nastajali od začetka petdesetih let do danes. Narodni obstoj in kulturni ter družbeni razvoj slovenskega naroda v matični domovini, predvsem pa v zamejstvu, predstavljata rdečo nit teh zapisov. Gre za izbor iz obsežnega tovrstnega Pahorjevega pisanja, ki ga je opravil Marko Tavčar. Oprema: Ivan Žerjal.

Spev v nanoško jutro

Ivan Rudolf

Gre za zbirko lovskih črtic in slik iz narave, ki jih je avtor pisal v glavnem za Radio Trst A, ko je bil v petdesetih letih sicer že močno angažiran tudi na časnikarskem in političnem področju na Tržaškem. Bralec se bo ob prebiranju naužil lepih vtisov o živalskem svetu in ljudeh, ki jim je lov predvsem priložnost za neposreden stik z naravo. Knjiga šteje 200 strani. Ilustracije: Jurij Mikuletič; oprema: Franko Žerjal.

Goriška Mohorjeva družba

